

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jiří Mařík

**Náhrada nákladů řízení v nalézacím a
exekčním řízení**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26.06.2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
Jiří Mařík

V Praze dne 26. 6. 2017

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Tomáši Pohlovi, vedoucímu mé diplomové práce za cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, kterou mi při zpracování diplomové práce poskytl.

Dále bych rád poděkoval všem členům mé rodiny a mé přítelkyni za jejich podporu a pochopení.

Úvod.....	1
1 Náklady nalézacího řízení obecně	3
1.1 Druhy nákladů nalézacího řízení.....	4
1.1.1 Soudní poplatek	4
1.1.2 Hotové výdaje účastníků řízení a jejich zástupců	8
1.1.3 Ušlý výdělek	13
1.1.4 Náklady důkazu, tlumočné a odměna mediátora	15
1.1.5 Odměna za zastupování se zaměřením na odměnu advokáta	17
1.1.6 Náhrada za daň z přidané hodnoty.....	20
1.2 Placení nákladů nalézacího řízení	21
2 Náhrada nákladů nalézacího řízení	22
2.1 Náhrada nákladů sporného řízení.....	22
2.1.1 Zásada úspěchu ve věci.....	23
2.1.2 Zásada zavinění.....	28
2.1.3 Charakteristika předžalobní výzvy dle ustanovení § 142a OSŘ.....	30
2.1.4 Moderační právo soudu a jeho meze	32
2.1.5 Náhrada nákladů řízení při zastavení řízení.....	35
2.1.6 Náhrada nákladů řízení při uzavření smíru a odmítnutí žaloby.....	39
2.1.7 Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení	39
2.2 Náhrada nákladů nesporného řízení	42
2.3 Opravné prostředky proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.....	45
3 Problematika aplikace advokátního tarifu se zaměřením na bagatelní spory	49
3.1 Vývoj úpravy posuzování bagatelních sporů	50
3.2 Charakteristika bagatelních sporů podle advokátního tarifu.....	52
3.3 Praktické důsledky snížení odměny advokáta a návrhy změn.....	55
4 Náhrada nákladů soudního výkonu rozhodnutí podle OSŘ.....	58
4.1 Odlišení soudního výkonu rozhodnutí a exekuce	58
4.2 Právní úprava náhrady nákladů soudního výkonu rozhodnutí.....	59
5 Náhrada nákladů exekučního řízení.....	64
5.1 Náklady exekučního řízení.....	64
5.1.1 Náklady exekutora se zaměřením na odměnu exekutora.....	64
5.1.2 Náklady oprávněného	69
5.1.3 Náklady povinného	69
5.2 Pravidla pro náhradu nákladů exekučního řízení	69
5.3 Rozhodování o nákladech exekučního řízení.....	72

5.3.1	Příkaz k úhradě nákladů exekuce.....	72
5.3.2	Rozhodnutí o náhradě nákladů při zastavení exekuce	73
5.3.3	Obrana proti rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce	74
	Závěr	77
	Seznam zkratek	79
	Seznam použitých zdrojů.....	82
	Seznam tabulek	95
	Abstrakt.....	96
	Summary	98
	Klíčová slova	100
	Keywords	100

Úvod

Náhradu nákladů v civilním řízení jako celku mnohdy považují jednotliví účastníci řízení za podružné téma, které je ve většině případů pokládáno za bezproblémové zakončení daného řízení a plynule navazuje na rozhodnutí v meritů věci, ovšem vždy tomu nemusí tak být. Problematika náhrady nákladů v nalézacím a exekučním řízení skýtá mnohá úskalí, jež se někdy projevují v nejednotnosti soudního rozhodování, což má za následek podávání velkého počtu ústavních stížností. Na tomto základě také hraje v této oblasti Ústavní soud poměrně silnou roli, protože jeho rozhodnutí částečně sjednocují rozhodování obecných soudů.

V úvodu mé diplomové práce na téma Náhrada nákladů v nalézacím a exekučním řízení je také důležité objasnit, že se bude zabývat jen náklady a náhradou nákladů nalézacího a exekučního řízení. Na počátku rozboru daného tématu jsem uvažoval o tom, že se budu věnovat také náhradě nákladů insolvenčního řízení, nicméně analýza nákladů insolvenčního řízení by vydala na jednu celou diplomovou práci, tudíž se moje práce nebude na toto téma zaměřovat a ponechám ho k výzkumu některému z mých kolegů, studentů. Diplomová práce i ve svém textu uvádí, že pojmově důsledně rozlišuje mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí, avšak za účelem vyloučení možných nejasností, považuji za podstatné na to upozornit ihned v úvodu.

V posledních několika letech se oblast náhrady nákladů nalézacího a exekučního řízení stala jedním z nejčastějších předmětů diskuze odborníků zabývajících se civilní procesem. Diskuze se posléze rozběhla i mezi laickou veřejností, což nemělo za následek nic jiného než předkládání různých novelizací příslušných právních předpisů, z nichž některé z nich mohly být mnohdy motivovány spíše získáním politických preferencí než snahou o opravdu kvalitní řešení nastalých otázek. Pod vlivem častých změn právní úpravy se sám v praxi setkávám s nejednotným rozhodováním soudů, což bezpochyby lze hodnotit jako nechtěný jev v oblasti české justice.

Výše uvedené důvody mě také přiměly k výběru tématu diplomové práce, kdy stejně jako u jiných právních odvětví tvoří správné chápání a pojmání jednotlivých institutů v oblasti náhrady nákladů nalézacího a exekučního řízení předpoklad pro správné rozhodování o jejich struktuře a výši, a to zejména v případě, kdy náhrada

nákladů nalézacího a exekučního řízení může podstatným způsobem zasáhnout do majetkových poměrů jednotlivých účastníků a mnohdy jimi může být vnímána stejně závažně jako rozhodování v meritu věci. Rozumím tomu, že takto rozsáhlou problematiku nelze celou detailně uchopit v jedné diplomové práci, avšak cílem mé diplomové práce je podat základní přehled nejdůležitějších pojmů prostupujících celé téma a následně upozornit na možné interpretační a aplikační nejasnosti, které se u jednotlivých institutů vyskytují.

V neposlední řadě budu v diplomové práci podrobovat konstruktivní kritice právní úpravu, u které to považuji za důležité, stranou hodnocení nezůstane ani judikatura jednotlivých soudů, nicméně se vždy budu snažit u příslušné právní úpravy navrhnout vlastní řešení, jež by se podle mého názoru v praxi osvědčilo jako nejvhodnější a znamenalo by s přihlédnutím ke všem zásadám spravedlivější úpravu poměrů jednotlivých účastníků.

1 Náklady nalézacího řízení obecně

Před rozbořením nákladů nalézacího řízení je nutné stručně vymezit podstatu nalézacího řízení a odlišit jej od řízení vykonávacího. Pojmem nalézací řízení se tradičně označuje jeden z druhů civilního řízení, na jehož konci se vydává autoritativní rozhodnutí, ve kterém soud nebo jiný orgán právně posuzuje určité případy a následně zpravidla určuje, co je právem nebo právo vytváří. Pravomocné a vykonatelné rozhodnutí v nalézacím řízení zakládá možnost provedení soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Prostřednictvím vykonávacího řízení je ten, komu byla stanovena povinnost v řízení nalézacím, určitými způsoby nucen ke splnění těchto stanovených povinností.¹ Bližší charakteristice a dělení vykonávacího řízení se budou zabývat příslušné kapitoly diplomové práce.

Institut nákladů řízení a náhrady nákladů řízení tvoří důležitou součást výše zmíněných druhů řízení. V průběhu celého nalézacího řízení vznikají jednotlivé náklady mnoha stranám. Vedle nákladů státu jsou to náklady vznikající osobám na řízení zúčastněným, například svědkům či znalcům, ale zejména vznikají náklady jednotlivým účastníkům, kteří jsou hlavními nositeli výdajů spojených s řízením.²

*„Ačkoliv rozhodnutí o nákladech řízení není rozhodnutím ve věci samé, jedná se o otázku, která se může významně dotknout zájmů a poměrů subjektů řízení“*³ Tato charakteristika nákladů řízení a následného rozhodnutí o nich se odráží ve dvou základních funkcích nákladů řízení, jimiž jsou funkce sankční⁴ a preventivní.⁵ Preventivní funkce nákladů řízení se obzvláště projevuje v úpravě jednotlivých druhů nákladů řízení a jejich výše, která by měla potenciální účastníky nalézacího řízení přimět k tomu, aby ještě než přistoupí k podání návrhu na zahájení řízení, zvážili oprávněnost svého nároku nebo případně přistoupili ke smírnému řešení vzniklého sporu. Sankční funkce nákladů řízení se oproti tomu projeví zpravidla až na konci nalézacího řízení, kdy účastník řízení (popřípadě státu), který úspěšně uplatňoval svá práva vyplývající z určitého právního poměru, bude až na výjimky přiznána náhrada

---

¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Část první: řízení nalézací. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. s. 39. ISBN 978-80-7502-076-5.

² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 297.

³ ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka at al., *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 251. ISBN 978-80-7380-571-5.

⁴ Která je ovšem soudní praxí poměrně často relativizována a dávána do pozadí, a to zvláště v problematice tzv. bagatelních sporů. Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 25.7.2015 sp. zn. I. ÚS 988/12, nález Ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12 a nález Ústavního soudu ze dne 24.7.2013 sp. zn. I. ÚS 3344/12.

⁵ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 297.

nákladů řízení. Oproti tomu účastníku řízení, který v nalézacím řízení neúspěšně prosazoval svá práva, bude v zásadě uložena povinnost k náhradě těchto nákladů. Náhradě nákladů nalézacího řízení a zvláštnostem tohoto institutu bude věnována kapitola druhá této diplomové práce.

1.1 Druhy nákladů nalézacího řízení

Pro správnou aplikaci zákonných ustanovení o náhradě nákladů řízení je nejprve nutné definovat a správně porozumět všem druhům nákladů řízení, které v řízení mohou vzniknout, proto se jimi diplomová práce zabývá ihned v první kapitole, kde budou tyto druhy nákladů rozebrány s odpovídajícími souvislostmi a přesahy do již zmíněné náhrady nákladů řízení. Jednotlivé druhy nákladů řízení demonstrativně uvádí ustanovení § 137 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). Těmito náklady dle zmíněného ustanovení jsou zejména hotové výdaje účastníků řízení a jejich zástupců včetně soudního poplatku, ušlý výdělek účastníků řízení a jejich zákonných zástupců, náklady důkazu, tlumočné, náhrada za daň z přidané hodnoty, odměna za zastupování a odměna mediátora. Jak bylo již výše uvedeno, jedná se o demonstrativní výčet, není tedy vyloučeno, že v řízení vzniknou další náklady, avšak zmíněné náklady se objevují nejčastěji.

1.1.1 Soudní poplatek

Ačkoli ustanovení § 137 odst. 1 OSŘ řadí soudní poplatek až za hotové výdaje účastníků a jejich zástupců a v podstatě jej zmiňuje jako jeden z druhů těchto hotových výdajů, dovoluji si ho ve struktuře diplomové práce vyčlenit a zařadit jako první z druhů nákladů řízení, protože soudní poplatek lze označit za jeden ze základních nákladů nalézacího řízení. Právní úpravu soudních poplatků obsahuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoSOP“). V teorii bývá zaplacení soudního poplatku někdy řazeno mezi procesní podmínky řízení. *„Soudní poplatek je jedna z podmínek řízení. Platí se při jeho zahájení a bez jeho zaplacení nemůže řízení pokračovat a meritorně skončit.“*⁶ V praxi se ovšem tato premisa důsledně neuplatní, existuje výjimka v ustanovení § 9 odst. 4 ZoSOP, kde se

---

⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 478. ISBN 978-80-7400-506-0.

jedná o specifické případy, ve kterých soud řízení nezastaví i přestože účastník řízení nezaplatí soudní poplatek.⁷ ZoSOP zásadně zpoplatňuje všechny řízení před soudy České republiky, jednotlivé úkony prováděné soudy a zápisy skutečností do veřejného rejstříku provedené notářem.⁸ U poplatků za řízení před soudy České republiky je poplatková povinnost stanovena nejen u řízení u soudu prvního stupně, ale i u řízení odvolacího a dovolacího.⁹ Konkrétní výše soudního poplatku se určí dle Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu ZoSOP. Zde se zřetelně projevuje snaha zákonodárce přimět poplatníky k tomu, aby při podání žaloby na peněžité plnění využívali návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, když u tohoto návrhu snižuje výši poplatkové povinnosti oproti podání návrhu jiným způsobem, například poštou či osobně na podatelně příslušného soudu.¹⁰ Zákonodárce tímto způsobem zvýhodňuje návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, protože obsahuje body, které je nutné vyplnit, aby bylo možné vůbec elektronický platební rozkaz odeslat datovou schránkou na příslušný soud, tvoří tak jakousi první ochranu před neúplnými návrhy a usnadňuje práci při zpracovávání. Nad rámec problematiky soudních poplatků považuji za důležité zmínit, že při podání žaloby prostřednictvím návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu nedochází k automatickému vydání platebního rozkazu, nýbrž záleží na úvaze soudu, zda tento elektronický platební rozkaz vydá.¹¹

Jednu z tradičních funkcí soudních poplatků tvoří funkce fiskální. Soudní poplatky jsou příjmem státního rozpočtu¹² a slouží jako částečná úhrada výdajů spojených s existencí a provozováním soudní soustavy. V dnešní době se role soudních poplatků dále silně uplatňuje při ochraně soudního systému před notorickými stěžovateli, tzv. kverulanty, kdy úprava a výše poplatků má za cíl odradit tyto osoby od podávání nesmyslných a předem zřejmě neúspěšných návrhů, kterými posléze soudy jen zatěžují. Vzniká zde však nebezpečí ohrožení práva na přístup k soudu stanoveného v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“). Stanovení poplatkové povinnosti lze uznat za legitimní pouze v situaci, kdy je její výše úměrná

---

⁷ Srov. HURDÍK, J. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. s. 65-66. ISBN 978-80-7552-087-6.

⁸ Ustanovení § 1 písm. a), b), c) z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.

⁹ Ustanovení § 4 odst.1 z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.

¹⁰ Položka 1 a 2 Sazebníku poplatků, přílohy k z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.

¹¹ Možnost tohoto uvážení je založena formulací „soud může vydat“ v první větě ustanovení § 174a odst. 1 z. č. 99/1963 občanský soudní řád.

¹² Ustanovení § 8 odst.2 z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.

k předmětu řízení.¹³ Aby nedocházelo k případům, že potencionální účastník řízení nemůže pro svou nepříznivou finanční situaci podat žalobu, protože nemá dostatek finančních prostředků na zaplacení soudního poplatku, a tím k zásahu do práva na přístup soudu, je jako výjimka z obecné poplatkové povinnosti vytvořen institut osvobození od soudních poplatků.

Existuje několik typů osvobození od soudních poplatků. Jako první typ teorie označuje osvobození věcné, kdy zákon osvobozuje řízení vyjmenovaná v ustanovení § 11 odst. 1 ZoSOP. Jde zde například o řízení ve věcech opatrovnických, péče soudu o nezletilé a vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí. Dále ZoSOP osvobozuje v ustanovení § 11 odst. 2, určité právnické a fyzické osoby. Kupříkladu se jedná o osvobození České republiky, navrhovatele v řízení o určení výživného a navrhovatele v řízení o náhradu újmy. Posledním typem je individuální osvobození od soudních poplatků, jež lze přiznat pouze na návrh. Zde se nejviditelněji projevuje realizace práva na soudní ochranu stanoveného v ustanovení čl. 36 odst. 1 LZPS, když tento institut slouží k tomu, aby nemajetné osobě nebylo právo na přístup k soudu odepřeno z důvodu neschopnosti z objektivních důvodů zaplatit stanovený soudní poplatek.¹⁴

Právní úpravu individuálního osvobození od soudních poplatků upravuje ustanovení § 138 OSŘ, kde jej zákonodárce vytvořil jako zcela výjimečné, což se ukazuje zejména na tom, že osvobození musí být odůvodněno poměry účastníka a zároveň nesmí jít o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva. Osvobození je koncipováno jako částečné nebo plné, zcela lze od soudních poplatků osvobodit účastníka řízení pouze na základě odůvodněného rozhodnutí, pro které existují zvlášť závažné důvody. Výběr a správa soudních poplatků má vždy veřejnoprávní charakter, soud má postavení správce daně ve smyslu zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu a musí vždy při výběru a správě postupovat z úřední povinnosti. Daňová nebo v tomto případě poplatková povinnost vzniká na základě právních předpisů bez ohledu na majetkové poměry poplatníků, to platí, i když poplatník žádné finanční prostředky nemá. Smyslem ustanovení § 138 odst. 1 OSŘ není řešení nepříznivé sociální situace účastníků řízení, nýbrž základním smyslem je ochrana před vyloučením zaručeného práva na soudní ochranu dle ustanovení čl. 36 odst. 1 LZPS. Osvobození představuje

---

¹³ WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod*. Komentář. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 731. ISBN 978-80-7357-750-6.

¹⁴ JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. §79-180 občanského soudního řádu*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 382. ISBN 978-80-7552-034-0.

zcela výjimečný prostředek, který lze využít pouze v případě, kdy celkové poměry účastníka řízení vypovídají o tom, že nemá žádnou rozumnou možnost uhradit stanovený soudní poplatek, ale společně s tím musí dojít stanovením soudního poplatku k odepření práva na přístup k soudu.¹⁵

Jak odborná literatura zdůrazňuje výjimečnost tohoto institutu ve vztahu k osvobození částečnému, tak o to více tímto restriktivním pohledem nahlížíme také na osvobození plné, které lze vymezit jako výjimku z výjimky, kdy soud zkoumá výši poplatkové povinnosti ve vztahu k celkovým poměrům účastníka řízení. Jestliže postačuje k realizaci práva na přístup k soudu osvobození částečné, musí soud tomuto osvobození dát přednost před plným osvobozením a výši konkrétního osvobození také náležitě odůvodnit.¹⁶ O svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva půjde v případech, kdy účastník řízení nemá pro vyličený skutkový základ a požadovaný nárok oporu v právních předpisech, případně je na první pohled zřejmé, že ve věci nemůže mít úspěch. Problém ovšem nastává v tom, že se soud musí alespoň částečně zabývat samotnou podstatou nároku, proto musí jít o případy zcela zjevné, na první pohled viditelné, jinak by mohlo dojít k zásahu do práva na spravedlivý proces dle ustanovení čl. 36 LZPS.¹⁷

Obecné soudy i soud ústavní již několikrát řešily otázku týkající se možnosti osvobození u fyzických osob - podnikatelů a u právnických osob. Obecně lze říci, že těmto subjektům nelze bez dalšího odepřít možnost osvobození, tudíž mají podnikající fyzické osoby i osoby právnické na základně principu rovnosti právo na osvobození při splnění zákonných podmínek.¹⁸ Nicméně v souladu s charakterem těchto subjektů lze trvat na rozdílném a detailnějším dokládání jejich majetkových poměrů, u společností bude důležitý především obrat, soud si může dále v případě pochybností vyžádat výsledovku, rozvahu či další dokumenty z účetnictví. Jestliže subjekt tyto dokumenty ani po poučení soudu nepředloží, je tato okolnost bezpochyby důvodem k zamítnutí návrhu.¹⁹

---

¹⁵ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2004, sp. zn. 5 Cmo 405/2004.

¹⁶ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 382–387.

¹⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 689. ISBN 978-80-7478-986-1.

¹⁸ Srov. např.: Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.3. 1997, sp. zn. 11 Cmo 18/1997, náleží Ústavního soudu ze dne 2.10.2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08, náleží Ústavního soudu ze dne 11.5.1999, sp. zn. I. ÚS 13/98 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.7.2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013.

¹⁹ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 385-386.

1.1.2 Hotové výdaje účastníků řízení a jejich zástupců

Jak již bylo výše uvedeno, ustanovení § 137 odst. 1 řadí mezi druhy nákladů řízení i hotové výdaje účastníků řízení a jejich zástupců. Dle konkretizace uvedené v ustanovení § 29 odst. 1 vyhlášky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále jen „jednací řád“), se jedná především o jízdné, stravné a nocležné. V praxi je ovšem běžné, že v závislosti na charakteru, typu a délce řízení vznikají jiné hotové výdaje, jako například výdaje na pořízení kopií listin a jejich ověření, poštovné, překlady, telefonní poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, ale samozřejmě i o nich, stejně jako o ostatních nákladech řízení, platí zásada, že pro možnost pozdějšího přiznání náhrady nákladů řízení musí být vynaloženy účelně.²⁰

Za základní hotový výdaj, který běžně vzniká v řízení, lze označit jízdné, jež blíže upravují ustanovení § 30 a § 31 jednacího řádu. Dle ustanovení § 30 odst. 1 jednacího řádu má nárok na jízdné pouze účastník řízení, který nebydlí a nepracuje v místě konání řízení nebo se dopravuje z místa, kde se dočasně zdržuje. Toto ale neplatí u místního přepravného, na které bude mít nárok i účastník řízení, který v místě konání řízení bydlí nebo pracuje. Jednací řád dále v těchto ustanoveních zcela zřetelně preferuje dopravu veřejnými dopravními prostředky, kdy určuje, že použití vlastního motorového vozidla je možné pouze po předchozím souhlasu soudu. Tato preference veřejné hromadné dopravy se zdá být v kontextu reálného fungování společnosti překonaná a naprostá většina soudů předchozí souhlas nevyžaduje.²¹ V případě užití motorového vozidla náleží účastníku řízení náhrada za jízdné podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „ZP“)²², který v ustanovení § 189 odst. 1 mimo jiné zmocňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí k vydání vyhlášky upravující sazbu základní náhrady za použití motorového vozidla a stanovující průměrnou cenu pohonných hmot. Tato vyhláška se vydává pravidelně s účinností k počátku každého roku. Pro rok 2017 je to vyhláška č. 440/2016 Sb. a při výpočtu se dle ní v praxi také postupuje.

Mezi méně časté, nýbrž stále představitelné a reálné hotové výdaje patří nocležné a stravné. Nocležné se uplatní v těch případech, kdy příslušný soud nařídil jednání na časnou ranní hodinu a účastník řízení cestuje ze vzdáleného místa, ze kterého

²⁰ Rozboru podmínce účelnosti pro přiznání náhrady nákladů řízení bude věnovány mimo jiné kapitola 2.1.1.

²¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 475.

²² JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 378.

není s to se dopravit během daného dne k určenému soudu. V takovém případě může využít služeb přiměřeného hotelu v místě konání jednání. Cenu ubytování v hotelu posléze prokáže soudu vyúčtováním za poskytnuté ubytovací služby. Jestliže ale využije služeb drahého a neadekvátního hotelu, nemusí soud s odkazem na účelnost vynaložených nákladů později přiznat náhradu nocležného v plné výši. V souladu se zásadou hospodárnosti²³ by měly soudy určit čas nařízeného jednání s ohledem na to, odkud se účastník řízení k soudu dopravuje, a negenerovaly samy nevhodným nařízením času jednání další přebytné náklady. Stravné náleží účastníku řízení obdobně jako u jízdného, dle úpravy v ZP s následným odkazem také na vyhlášku č. 440/2016 Sb.²⁴ Při rozboru hotových výdajů účastníků řízení nelze opominout v ustanovení § 29 odst. 4 jednacího řádu předvídané hotové výdaje průvodce, důvěrníka dítěte nebo podpůrce, jejichž hotové výdaje je nutné zahrnout do nákladů řízení účastníka řízení, samozřejmě s přihlédnutím k postavení a činnosti těchto osob v rámci soudního řízení²⁵

V prostředí právního řádu České republiky dlouhodobě platila úprava, která stanovovala, že nezastoupení účastníci²⁶ řízení mají, na rozdíl od účastníků řízení zastoupených advokátem, notářem a patentovým zástupcem, povinnost vynaložené hotové výdaje soudu prokazovat a pokud je neprokáží, žádné hotové výdaje jim při náhradě nákladů řízení přiznány nebudou.²⁷ Do tohoto principu zasáhl v roce 2014 Ústavní soud, kdy ve výroku č. II. nálezu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13 uvedl následující. „Zásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod naplňuje přiznání paušální náhrady coby náhrady hotových výdajů podle jejich demonstrativního výčtu v § 137 odst. 1 občanského soudního řádu i účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není, a to v situacích, v nichž by účastníkovi řízení zastoupenému advokátem byla přiznána taková náhrada podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.“²⁸ Ústavní soud v odůvodnění nálezu uvádí, že nerovnost mezi účastníky řízení chápe právě v tom, že nezastoupený účastník řízení má povinnost

²³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 71.

²⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 475-476.

²⁵ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 684.

²⁶ Pro účely diplomové práce myšleno účastník, který není zastoupen osobou uvedenou v ustanovení § 137 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Lze také nahlížet ve smyslu, že jde o účastníka, který není zastoupen nebo je zastoupen osobou odlišnou od advokáta, notáře nebo patentového zástupce, typicky tedy obecným zmocněncem.

²⁷ Srov. např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 27.6.2016 sp. zn. 18 Co 229/2013.

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

své hotové výdaje prokazovat, čímž je na něho kladeno větší důkazní břemeno, zatímco advokátovi lze přiznat náhradu hotových výdajů dle ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), (dále jen „advokátní tarif“). Tím, že neexistovala podzákonná úprava výše paušální náhrady hotových výdajů nezastoupených účastníků řízení, vznikla dle Ústavního soudu mezera v právu, kterou Ústavní soud překonává analogickou aplikací § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve spojení s interpretativním výrokem č. II.²⁹ Ústavní soud dále zmíněným nálezem ambiciózně klade důraz na vyřešení problému české justice. „.... jeho důsledkem bude také alespoň dočasné řešení výše uvedeného systémového problému české justice, tedy motivace „velkých hráčů“ sériově žalovat „malé hráče“.“³⁰

V době vydání nálezu zůstala ovšem otevřena otázka, zda na základě výše uvedeného interpretativního výroku bude paušální náhrada hotových výdajů poskytována nezastoupeným účastníkům řízení ve všech typech řízení s nimi, anebo k ní soudy mají přistupovat jen ve zvláštních případech. V souladu s odůvodněným a nosnými důvody nálezu³¹ bylo nutno přistupovat k výroku spíše restriktivně, tedy přiznávat paušální náhradu hotových výdajů jen v případě, kdy proti nezastoupenému účastníkovi řízení stojí účastník zastoupený právním profesionálem³² a zvážit další okolnosti případu, jako nízkou hodnotu předmětu řízení nebo šikanózní uplatnění nároku u soudu.³³

Ačkoli s vyjádřeným cílem Ústavního soudu je možno souhlasit či nesouhlasit, nelze se nepozastavit nad tím, jakým způsobem k tomuto cíli Ústavní soud dospěl. V této souvislosti nelze nepoukázat na odlišná stanoviska tří soudců Ústavního soudu.³⁴ Argumenty v případě odlišných stanovisek nemířila toliko na nesouhlas s nutností upravit poměry nezastoupených účastníků řízení, ale na formu, jakou k této úpravě v nálezu pléna došlo. Zjednodušeně lze říci, že soudci v odlišných stanoviscích kritizovali extenzivní výklad konkrétní kontroly ústavnosti³⁵ iniciovanou obecným

---

²⁹ Odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

³⁰ Bod 47 nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

³¹ Zejména body 43 a 46 nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

³² Osobou uvedenou v ustanovení § 137 odst.2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

³³ Srov. ŠULÁKOVÁ, Martina. Náhrada nákladů řízení ve světle aktuální judikatury Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 4, s. 25-30. ISSN 1210-6348. Dostupné také z Beck-online.

³⁴ Konkrétně Jana Filipa, Vladimíra Kůrky a Radovana Suchánka.

³⁵ Upravenou v ustanovení § 64 odst. 3 z. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu na pokladu ústavního vymezení v čl. 95 odst. 2 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

soudem, na jejímž základě Ústavní soud nemůže primárně přijímat systémová řešení v abstraktní rovině, ale pouze vyřešit možný rozpor s ústavním pořádkem v konkrétní věci projednávané před obecným soudem, což plénum v této kauze v souvislosti s řešením otázky rovnosti zastoupených a nezastoupených účastníků řízení podle odlišných stanovisek porušilo. Za všechny lze uvést jeden konkrétní příklad disentu Jana Filipa: „*Většina Ústavního soudu tak pokračuje v extenzivním výkladu návrhového oprávnění obecných soudů podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky a § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu; v tomto případě však zachází ještě dál. Návrh měl být proto odmítnut, přičemž tím vůbec nezpochybňuji fakt změny poměrů od roku 1963 a potřebu jejího zohlednění v případě právně nezastoupených účastníků.*“³⁶ Stanovisky disentujících soudců dále prostupuje nesouhlas s aktivistickým přístupem pléna ústavního soudu, zejména při publikaci interpretativního výroku v situaci, kdy již byla vládou připravována novela příslušných předpisů. „*Tomu většina Ústavního soudu porozuměla tak, že se nechala vmanévrovat již nikoli do role oné kritizované 3. komory Parlamentu, nýbrž se pasovala hned do role její komory první, ne-li do role pracovní komise Legislativní rady vlády, neboť v době jednání o návrhu obecného soudu již byla novela občanského soudního řádu v tomto směru v legislativním procesu...*“³⁷

V reakci na tento náleze³⁸ nebo spíše s posvěcením³⁹ Ústavního soudu došlo zákonem č. 139/2015 Sb. k novelizaci OSŘ s účinností od 1.7.2015, následně byla vydána konkretizující vyhláška č. 254/2015 Sb., s účinností od 6.10.2015. Mohlo by se tedy zdát, že z pohledu nálezu Pl. ÚS 39/13 je vše vyřešeno, nicméně já vnímám tento náleze za problematický s ohledem na možnou budoucí judikaturu. Plénum znovu dalo jasný signál, že v případě, kdy bude chtít dosáhnout svého cíle, neostýchá se poněkud krkolomným a zavádějícím výkladem rozšiřovat pole působnosti a přisvojovat si více pravomocí, než je mu přiděleno na základě principu dělby moci. Takovýto přístup nemusí být problémem, jestliže většinu Ústavního soudu povedou ideály demokratického právního státu, nicméně historie ukazuje, že ne vždy tomu tak při možné změně společenských nálad musí být. Podle mého názoru by si Ústavní soud měl

³⁶ Odlišné stanovisko Jana Filipa k nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13, s. 16.

³⁷ Odlišné stanovisko Jana Filipa k nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13, s. 17.

³⁸ ŠRÁMEK, Dušan. *Náklady řízení se budou hradit i ve sporech nezastoupených advokátem* [online]. Česká justice, 2015 [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/07/novinka-naklady-rizeni-se-budou-hradit-i-ve-sporech-nezastoupenych-advokatem/>.

³⁹ S posvěcením, protože v době vydání nálezu byl již návrh změny OSŘ prvním čtením v Poslanecké sněmovně. Sněmovní tisk č. 337 [online] 2014. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [cit. 10.3.2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>

být vědom své autoritativní funkce a respektu, kterou k němu chová převážná část společnosti a ve svých nálezech k podobným výkladům přistupovat velice uvážlivě.

V předchozím odstavci zmiňovaný zákon č. 139/2015 Sb. přidal mimo jiné do ustanovení § 151 OSŘ nový odstavec 3, čímž pro případ, kdy nezastoupený účastník řízení (dle ustanovení § 137 odst. 2 OSŘ) nedoloží nebo nechce doložit faktickou výši hotových výdajů jeho nebo jeho jiného zástupce⁴⁰, zakotvil povinnost soudu přiznat náhradu hotových výdajů v paušální výši určené zvláštním právním předpisem.⁴¹ Tímto zvláštním právním předpisem je již citovaná vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., která v případě hotových výdajů nezastoupeného účastníka řízení v podstatě kopíruje advokátní tarif, když při úkonech do podání návrhu na zahájení řízení u bagatelních sporů⁴² určuje režijní paušál ve výši 100,- Kč za každý úkon⁴³ a v ostatních, tedy v nebagatelních sporech přiznává režijní paušál ve výši 300,- Kč.⁴⁴

Z gramatického výkladu ustanovení § 151 odst. 3 OSŘ ani z prováděcí vyhlášky č. 254/2015 Sb. nevyplývá, že by režijní paušál nezastoupenému účastníkovi řízení měl být přiznáván pouze v omezených případech v souladu s tím, jak odborná veřejnost převážně vykládala nález Ústavního soudu Pl. ÚS. 39/13.⁴⁵ Naopak je zřejmé, že paušální náhrada hotových výdajů má být přiznávána všem nezastoupeným účastníkům řízení, bez ohledu na charakter a výši předmětu řízení, a to i v případech, kdy proti sobě stojí například dva účastníci řízení nezastoupení, ale praktický výklad a meze užívání paušální náhrady u nezastoupených účastníků řízení poskytne judikatura.

Konečně se při rozboru hotových výdajů dostávám k zástupcům účastníků řízení, kde se uplatní následující základní premisa. „*Pokud jde o hotové výdaje zástupců účastníků, řídí se rozsah jejich náhrady stejnými pravidly jako rozsah náhrady hotových výdajů účastníků s výjimkou, kterou představuje advokát nebo notář, kterému účastník udělil plnou moc.*“⁴⁶ Advokátovi dle speciální právní úpravy náleží náhrada hotových výdajů na základě ustanovení § 2 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 13 advokátního tarifu. Podle ustanovení § 13 odst. 3 advokátního tarifu soud přizná při

---

⁴⁰ Zástupce rozdílného od advokáta, notáře nebo patentového zástupce, ve smyslu ustanovení § 137 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb. občanského soudního řádu.

⁴¹ Ustanovení § 151 odst. 3 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴² Srov. blíže kapitola 3 této diplomové práce.

⁴³ Ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb.

⁴⁴ Ustanovení § 2 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb.

⁴⁵ Srov. k výkladu nálezu: COUFALÍK Petr. Kritické zhodnocení nálezu ÚS ve věci paušální náhrady hotových výdajů nezastoupenému účastníkovi. *Soudní rozhledy*. 2015, roč. 21, č. 1, s. 8–9. ISSN 1211-4405. Dostupné také z Beck-online.

⁴⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 299.

rozhodnutí o náhradě nákladů řízení advokátovi tzv. režijní paušál v částce 300,- Kč za jeden úkon právní služby⁴⁷. Tento režijní paušál však dle citovaného ustanovení nepokrývá všechny hotové výdaje, které advokát vynaloží. Zahrnuje pouze vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné, ovšem advokát může ostatní hotové výdaje při náhradě nákladů řízení u soudu také uplatnit, nicméně jejich existenci musí relevantně prokázat. Jedním z hotových výdajů, který lze i snadno prokázat, bude typicky cestovní výdaj při cestě mimo město.⁴⁸ Odlišně upravuje výši režijního paušálu advokátní tarif u tzv. bagatelních sporů, kdy za úkony do podání žaloby⁴⁹ soud přiznává režijní paušál v částce 100,- Kč, nicméně za všechny další úkony po podání žaloby náleží advokátovi režijní paušál ve výši 300,- Kč.⁵⁰ Paušální náhrada hotových výdajů náleží v popsanych částkách i v případě, kdy soud přiznává advokátovi odměnu pouze za tzv. poloviční úkon ve smyslu ustanovení § 11 odst. 2 advokátního tarifu, nedochází tedy ke krácení režijního paušálu společně s krácením odměny za úkony právní služby.⁵¹

Jestliže si účastník řízení zvolí v řízení před soudem jako zástupce notáře v rozsahu jeho oprávnění dle ustanovení § 3 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, náleží notáři náhrada hotových výdajů podle ustanovení § 18 vyhlášky č. 196/2001 Sb., notářského tarifu (dále jen „notářský tarif“). Toto ustanovení odkazuje na advokátní tarif, tudíž bude režijní paušál analogicky určen stejně jako režijní paušál advokáta.⁵²

1.1.3 Ušlý výdělek

Mezi náklady nalézacího řízení, které lze posléze uplatnit při náhradě nákladů řízení vůči druhému účastníkovi řízení, jemuž soud stanoví povinnost k náhradě těchto nákladů, patří dle účinné právní úpravy v ustanovení § 137 odst. 1 OSŘ také ušlý výdělek účastníků řízení a jejich zákonných zástupců. Dle citovaného ustanovení půjde právě a jen o zákonné zástupce dle ustanovení § 22 a § 23 OSŘ, nepůjde o zástupce na základě rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 32 a násl. OSŘ ani na základě plné moci podle ustanovení § 24 a násl. OSŘ, a to včetně obecných zmocněnců. Výčet dalších osob, které k účastníkovi řízení a k jeho zákonnému zástupci při uplatnění ušlého

⁴⁷ Srov. ustanovení § 11 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif

⁴⁸ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., *Odměna advokáta (komentář)*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016, s. 229. ISBN 978-80-7552-028-9.

⁴⁹ Typicky půjde o tři úkony právní služby za převzetí a přípravu právního zastoupení, předžalobní výzvu k plnění a návrh ve věci samé, dle ustanovení § 11 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

⁵⁰ Ustanovení § 14b odst. 5, písm. a) a b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

⁵¹ Srov. blíže usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.1.2013, sp. zn. 1 Cmo 228/2012.

⁵² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 299.

výdělku (stejně jako u hotových výdajů) mohou přistoupit, upravuje ustanovení § 29 odst. 4 jednacího řádu, kdy těmito osobami mohou být průvodce účastníka řízení, důvěrník dítěte a případně podpůrce. Může dojít k situacím, kdy zákonný zástupce účastníka řízení bude zároveň jednou ze zmíněných osob. V těchto případech může tato osoba samozřejmě uplatnit ušlý výdělek pouze jednou. Náhrada ušlého výdělku je koncipována jako náhrada za příjem, který by účastník řízení získal za čas strávený u soudu. Do této doby se započítává nejen doba trvání soudního jednání, ale i doba, kterou osoba stráví cestou na příslušný soud.⁵³

Osoby, které mohou žádat náhradu za ztrátu výdělku lze na základě ustanovení § 29 jednacího řádu rozdělit do dvou základních skupin, a to na osoby v pracovním nebo jiném obdobném poměru a na osoby jinak výdělečně činné. U osob v pracovním poměru se náhrada za ušlý výdělek stanoví na základě průměrného měsíčního výdělku, který se v současné době vypočítává podle ZP.⁵⁴ Druhým případem je náhrada poskytovaná na základě jiné výdělečné činnosti, kdy se ušlý výdělek vypočte na podkladě základu daně z příjmů⁵⁵, dělený počtem pracovních hodin připadající na stejný kalendářní rok.⁵⁶ Pro účely výpočtu ušlého výdělku se použije základ daně u poslední známé daňové povinnosti, který ovšem jednací řád limituje částkou 486 000,- Kč. Jestliže se tomu, kdo uplatňuje tento ušlý výdělek, nepodaří prokázat výši základu daně, přichází na řadu další způsob výpočtu ztráty na výdělku u jiných výdělečných činností, a tím je výpočet pomocí minimální mzdy formou náhrady ušlého výdělku ve výši částky odměny hodinové minimální mzdy za jednu hodinu strávenou účastníkem řízení na soudním jednání. V některých případech dochází k tomu, že účastník řízení nebo jiná osoba stráví cestou k soudu a účastí na soudním jednání dlouhý časový úsek z celého dne, nicméně jim z důvodu ekvivalentnosti k náhradě na základě pracovního poměru přísluší nejvýše osminásobek vypočtené částky za jeden den.⁵⁷

---

⁵³ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 476.

⁵⁴ Ustanovení § 29 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

⁵⁵ Upraveno z. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

⁵⁶ Maximální počet pracovních hodin za kalendářní rok v České republice upravuje z. č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

⁵⁷ Ustanovení § 29 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

1.1.4 Náklady důkazu, tlumočné a odměna mediátora

Obecně můžeme konstatovat, že mezi náklady důkazu lze zařadit náklady na jakékoliv důkazy, které jsou demonstrativně vyjmenovány v ustanovení § 125 OSŘ, avšak jeden z nejtypičtějších důkazních prostředků, který si zaslouží bližší pozornost, je výslech svědka. Osoba, kterou soud předvolal k jednání jako svědka má dle ustanovení § 126 odst. 1 OSŘ povinnost se k tomuto jednání dostavit a pravdivě vypovídat. V případě nepravdivé výpovědi se svědek vystavuje nebezpečí trestního stíhání⁵⁸, o tomto musí soud dle ustanovení § 126 odst. 1 OSŘ svědka poučit. V souvislosti s dostavením se svědka k soudu samozřejmě vznikají náklady, které lze souhrnně označit jako svědečné. Svědečné zahrnuje hotové výdaje a ušlý výdělek svědka. Pro výpočet jeho náhrady se použijí analogicky výše popsané zásady jako pro určení těchto nákladů účastníkovi řízení. Dle ustanovení § 139 odst. 1 OSŘ musí svědek toto právo uplatnit do tří dnů od výslechu, o čemž soud svědka také poučí. Pokud svědek svůj nárok neuplatní, právo na výplatu svědečného zanikne. Osoby uvedené v ustanovení § 126a OSŘ a třetí osoby⁵⁹, jimž je soudem uložena určitá povinnost při dokazování, mají právo na náhradu nákladů za stejných podmínek jako svědek.⁶⁰ Svědek by vždy měl vyčíslit částku, kterou požaduje zaplatit a jestliže soud svědečné přizná v jiné výši, musí to v usnesení náležitě odůvodnit.⁶¹

Mezi náklady důkazu patří také náklady na vypracování znaleckého posudku, který slouží k objasnění odborných otázek potřebných ke konečnému rozhodnutí.⁶² Za vypracování znaleckého posudku náleží znalci nejen náhrada cestovních a jiných výdajů, ale i odměna.⁶³ V řízení může být použit také tzv. soukromý znalecký posudek, který si nechá vypracovat účastník řízení na zakázku, ovšem pouze za podmínek uvedených v ustanovení § 127a OSŘ. Jestliže dojde k takovému použití znaleckého posudku a účastník řízení již zaplatil znalci odměnu, může jí posléze uplatnit ve formě nákladů řízení, které ale patří do hotových výdajů účastníka řízení.⁶⁴ Nicméně v takové situaci by soud měl pečlivě uvážit účelnost těchto nákladů. Nárok na vyplacení nákladů důkazu vzniká již v průběhu řízení při provedení daného úkonu. Výše uvedené osoby

---

⁵⁸ Dle ustanovení § 346 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵⁹ Ve smyslu ustanovení § 139 odst. 3 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁰ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 302-303.

⁶¹ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 9.10.2007, sp. zn. I. ÚS 586/05.

⁶² Ustanovení § 127 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶³ Podrobnosti upravuje vyhl. č. 37/1967 Sb.

⁶⁴ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 380.

nemusí čekat až do konce řízení na výsledek sporu, nýbrž náhradu důkazu jim platí stát⁶⁵, který posléze uloží uhradit tyto vynaložené náklady některému z účastníků řízení.⁶⁶

Pro úplnost uvádím, že za podmínek ustanovení § 141 odst. 1 OSŘ je možné, aby soud uložil povinnost ke složení zálohy na provedení důkazu, který navrhl účastník řízení nebo v jehož zájmu má být důkaz proveden. Nejčastěji půjde právě o výše zmíněné znalecké posudky, které mohou činit v porovnání k výši předmětu řízení poměrně vysoké částky, což také účastníky řízení, společně s nejistým výrokem o náhradě nákladů řízení, vede k tomu, aby svůj návrh na provedení znaleckého posudku pečlivě promysleli a případně se snažili svá tvrzení prokázat jinými důkazními prostředky a znalecké posudky nebyly zbytečně nadužívány, zejména při nízkém předmětu řízení. O povinnosti složit zálohu na provedení důkazu soud rozhoduje usnesením, které je ryze procesní povahy⁶⁷ a dle ustanovení § 202 odst. 1 písm. k) OSŘ proti němu není přípustné odvolání. Za situace, kdy účastník řízení i přes povinné poučení zálohu nesloží, nelze účastníkem řízení navrhovaný důkaz provést, ale i přestože důkaz soud neprovede, stává se usnesení exekučním titulem.⁶⁸

Náklady na tlumočné vznikají v případě, kdy účastník řízení uplatňuje právo stanovené jednat ve své mateřštině nebo v souvislosti s komunikací pomocí systému neslyšících a hluchoslepých osob dle ustanovení § 18 OSŘ. Při rozhodování o nákladech tlumočnicka se postupuje stejně jako u znalců podle vyhlášky č. 37/1967 Sb.

Odměna mediátora se řadí mezi náklady řízení pouze za situace, kdy byla nařízena mediace podle ustanovení § 100 odst. 2 OSŘ nebo podle ustanovení § 114c odst. 3 písm. d) OSŘ. Výše odměny se určí podle vyhlášky č. 277/2012 Sb., pokud bude mediátor plátcem DPH, je nutno tuto daň také do odměny započítat.⁶⁹ Jestliže účastníci řízení využili služeb mediátora na základě vlastního rozhodnutí ještě před začátkem soudního řízení, nelze na základě znění ustanovení § 137 odst. 1 OSŘ vynaložené náklady na jeho odměnu považovat za náklady soudního řízení.

---

⁶⁵ Podle ustanovení § 141 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁶ Podle ustanovení § 148 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁷ Srov. např.: usnesení Ústavního soudu ze dne 30.11.2010, sp zn. III. ÚS 2985/10.

⁶⁸ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 401.

⁶⁹ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 685.

1.1.5 Odměna za zastupování se zaměřením na odměnu advokáta

Ustanovení § 137 odst. 2 OSŘ uvádí, že odměna za zastupování náleží k nákladům řízení pouze v případě, když je zástupcem advokát, notář nebo patentový zástupce. Pro účely následné náhrady nákladů nemůže být uplatněna odměna za zastupování, kterou účastník řízení vyplatil tzv. obecnému zmocněnci a účastník řízení případné náklady nese sám. V souvislosti s obecným zmocněncem lze poskytnout náhradu pouze za vynaložené hotové výdaje.⁷⁰ Jelikož je zastoupení advokátem v praxi nejčastějším způsobem zastoupení, bude mu věnována převážná část této podkapitoly.

Advokát zastupuje v řízeních osoby nejčastěji na základě individuální dohody s nimi, tedy na základě plné moci. Odměna za právní služby se běžně realizuje na základě smlouvy, kterou advokát se svým klientem uzavře (smluvní odměna), ovšem pro účely náhrady nákladů řízení je relevantní výše tzv. mimosmluvní odměny, jenž se v současné době vypočítává v konkrétních řízeních podle advokátního tarifu⁷¹, proto na ni v následujícím pojednání bude kladen důraz.

Nejdříve je však příhodné rozebrat pnutí, které vyvolala u odborné i laické veřejnosti vyhláška č. 484/2000 Sb. (dále jen „přisudková vyhláška“). Novela občanského soudního řádu zákon č. 30/2000 Sb. společně s přisudkovou vyhláškou změnila od 1.1.2001 dosavadní způsob výpočtu odměny advokáta, jež se před rokem 2001 realizoval pomocí advokátního tarifu ve formě odměny za úkony, jako je tomu nyní, na určení odměny advokáta paušálně, podle předmětu věci a stupně řízení, nicméně bez ohledu na složitost věci a reálně vynaložené náklady. Důvodem pro zavedení přisudkové vyhlášky, dlužno říci, že po ní prahly hlavně soudy, byly zejména průtahy v řízení, kdy se advokáti snažili činit co nejvíce úkonů, aby jim byla přisouzena co největší odměna a také složitost výpočtů dané odměny za úkony.⁷² V důsledku přijetí zmíněné právní úpravy však začalo docházet k tomu, že se pro některé společnosti a věřitele přestalo být primárním cílem vymoci hmotněprávní nárok, ale hlavní důraz byl kladen na přisouzení paušální náhrady nákladů řízení, které místo náhrady vynaložených výdajů tvořily pro věřitele zisk a pro dlužníka nepřiměřenou sankci, docházelo tak ke kupčení s pohledávkami v jednotkách korun (např.: neuhrazené jízdné v MHD) a následnému vymáhání těchto korunových pohledávek v soudním řízení.

⁷⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka at al., opt. cit. sub. 3., s. 254.

⁷¹ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 686.

⁷² Srov. CHALOUPKOVÁ, Iva., *Stanovisko České advokátní komory ke zrušení vyhlášky č. 484/2008 Sb.* [online]. Česká advokátní komora, 2013 [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11231>.

Právní úprava vytvořila půdu pro pozdější kritiku věřitelů, a to i těch, kteří nevymáhali své pohledávky pouze s cílem přisouzení paušální odměny za zastupování a dala vzniknout celé řadě protiaktivit směřující na někdy až přehnanou ochranu dlužníků.⁷³

I přes tyto okolnosti Nejvyšší soud odmítl ve Stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 10. 2008 sp. zn. Cpjn 201/2008 postup některých soudů, které obcházely přísudkovou vyhlášku a již v této době stanovovaly odměnu za zastupování u automatizovaných úkonů a u nízkých žalovaných částek podle advokátního tarifu s odkazem na ustanovení § 151 odst. 2, věta za středníkem OSŘ. Nejvyšší soud tímto v podstatě v tomto období kladl důraz na aplikaci přísudkové vyhlášky.

Opačným přístup však zaujal Ústavní soud, kdy nálezem ze dne 17.4.2013 sp. zn. Pl. ÚS 25/12 zrušil ke dni 7.5.2013 přísudkovou vyhlášku zejména z výše uvedených důvodů. Disentující soudce Vladimír Kůrka již zde kritizoval plénum Ústavního soudu za příliš tendenční sociální rozhodování slovy: „*Namísto argumentace právem se většina vydala cestou kritiky po výtce sociální provenience, a úsudek, k němuž se rozhodla dospět, jen ztěžka může obstát jako výraz skutečného zjištění, že napadená úprava je očividným ústavněprávním či zákonným excesem.*“⁷⁴ Naplno se tato kritika projevila v již výše uvedených odlišných stanoviscích k nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

Nález ještě před oficiálním zveřejněním ve sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu vyvolal u části advokátů a odborné veřejnosti nejistotu, zda je dále možné exekučně vymáhat již pravomocně přiznané nároky s ohledem na ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.⁷⁵ Pochyby všem zúčastněných rozptýlil Ústavní soud sdělením ze dne 17.4.2013, č.j. Org. 23/13, kterým stanovil, že již pravomocné výroky o náhradě nákladů řízení jsou dále vykonatelné.

Ústavní soud zmíněným způsobem nepříliš obratně vyřešil otázku vymahatelnost výroků o náhradě nákladů řízení, které již byly při zrušení přísudkové vyhlášky v právní moci, přesto v souvislosti se zrušením přísudkové vyhlášky dále vyvstává otázka, podle čeho vypočítávat náhradu nákladů u neukončených řízení, která byla zahájena za účinnosti přísudkové vyhlášky, ale nelze u nich náklady řízení uplatnit

⁷³ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 34-35.

⁷⁴ Odlišné stanovisko Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12.

⁷⁵ KRYM, Ladislav, *Vymáhání již přiznaných náhrad nákladů není ohroženo (ad zrušení přísudkové vyhlášky)* [online]. Česká advokátní komora, [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11264>.

z důvodu jejího zrušení. K tomu se soudní praxe postavila v souladu se zásadou legitimního očekávání, kdy bylo stanoveno, že v již probíhajících řízeních nelze automaticky aplikovat advokátní tarif, pokud by vypočtená výše odměny byla neúměrná k výši, kterou stanovila již zrušená přisudková vyhláška. Za této situace není jiné východisko než použití ustanovení § 136 OSŘ a tím pádem určení výše náhrady nákladů řízení podle volné úvahy soudu.⁷⁶ Takových řízení v současné době bezpochyby ubývá, ale s ohledem na dobu, v jaké byla výše zmíněná rozhodnutí přijata, jde o otázku stále aktuální. Nejvyšší soud nicméně v dalších rozhodnutích⁷⁷ poměrně zřetelně judikoval, že se po zrušení přisudkové vyhlášky aplikuje advokátní tarif. Mohlo by se zdát, že Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích nedal obecným soudům jasný návod, jak při výpočtu odměny advokáta po zrušení přisudkové vyhlášky postupovat, nýbrž lze uzavřít, že u řízení zahájených po zrušení přisudkové vyhlášky se postupuje podle advokátního tarifu vždy. Totéž platí u řízení zahájených před jejím zrušením, avšak s omezením, kdy nesmí při výpočtu dle advokátního tarifu dojít k neúměrnému navýšení či snížení odměny oproti přisudkové vyhlášce, poté je na místě stanovení výše odměny advokáta dle odůvodněného uvážení soudu. Právní úprava odměny advokáta se tedy vrátila k určování odměny advokáta na základě vykonaných úkonů podle advokátního tarifu.

Soud při určení výše odměny advokáta nejprve zjistí, kolik úkonů právní služby dle ustanovení § 11 advokátního tarifu advokát v řízení vykonal. V této souvislosti lze poukázat na to, že ne všechny činnosti advokátního tarifu zahrnuje do výčtu úkonů, kdy advokát tyto úkony v podstatě vykonává zdarma nebo v rámci úkonů uplatnitelných, případně je klientovi vyúčtuje v rámci smluvní odměny, která je však pro účely náhrady nákladů řízení irelevantní.⁷⁸ Pro účely zjištění odměny za jeden úkon právní služby je dále zásadní stanovit sazbu⁷⁹ za úkon, která se určí pomocí tzv. tarifní hodnoty. Určit tarifní hodnotou lze samozřejmě nejsnáze v případě peněžitého nároku, nicméně velké množství žalob míří na nepeněžité plnění, proto je nutné tento nepeněžitý nárok pro účely výpočtu odměny advokáta vyjádřit ekvivalentně v penězích, kdy celý postup upravují ustanovení § 8 až § 10a advokátního tarifu. Poté, co soud dospěje ke stanovení

⁷⁶ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3559/15, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2016 sp. zn. 25 Cdo 1376/2016 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6.2.2015, sp. zn. 93 Co 738/2014.

⁷⁷ Např.: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010 nebo explicitně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2438/2013.

⁷⁸ Srov. KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 148.

⁷⁹ Upravenou v ustanovení § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

tarifní hodnoty, přiřadí k ní sazbu za úkon dle ustanovení § 7 advokátního tarifu a tuto sazbu vynásobí počtem úkonů právní služby. Jedná se tedy o postup poměrně komplikovaný, advokátům lze doporučit, aby při soudním jednání předkládali písemnou specifikaci, a to nejen kvůli usnadnění práce soudů, ale i z důvodu, že výši úkonů mohou adekvátně odůvodnit, vysvětlit případné nejasnosti a vyhnout se tak dalším průtahům v řízení kvůli případnému odvolání do výroku o náhradě nákladů řízení.⁸⁰

Vedle náhrady hotových výdajů⁸¹ a odměny za právní služby má advokát nárok na náhradu za promeškaný čas v souvislosti s poskytnutím úkonu právní služby mimo místo svého sídla nebo bydliště ve výši 100,- Kč za každou i jen započatou půlhodinu.⁸² Tato náhrada za promeškaný čas se nejčastěji uplatňuje v souvislosti s cestou na soud mimo místo sídla nebo bydliště advokáta.

Odměňování notáře jako zástupce v řízení před soudem se řídí notářským tarifem, který v ustanovení § 10 opět odkazuje na výpočet dle advokátního tarifu, který se použije analogicky. U patentového zástupce neexistuje žádný právní předpis, který by upravoval jejich mimosmluvní odměnu. Odměna za zastupování se určí následovně, „... zastupuje-li patentový zástupce někoho před soudem, má za týchž podmínek jako advokát nebo notář právo na tutéž odměnu.“⁸³, tudíž se pro výpočet odměny patentového zástupce použije také advokátní tarif.

1.1.6 Náhrada za daň z přidané hodnoty

Dle ustanovení § 137 odst. 3 OSŘ, je-li zástupcem v řízení advokát, notář nebo patentový zástupce patří DPH k nákladům řízení.⁸⁴ Osvědčení o registraci k DPH musí být v souladu s ustanovením § 14a advokátního tarifu předloženo do spisu. Výše DPH je stanovena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Pro účely náhrady nákladů řízení se DPH připočítá k hotovým výdajům advokáta, k jeho odměně i ke ztrátě za promeškaný čas, při vyčíslení nákladů řízení je také vhodné již DPH k výše uvedeným úkonům uplatnit.⁸⁵

⁸⁰ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 380-381.

⁸¹ Srov. kapitola 1.1.2 této práce.

⁸² Dle ustanovení § 2 ve spojení s § 14 vyhl. č. 177/1999 Sb., advokátní tarif.

⁸³ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 437.

⁸⁴ To aprobejuje i soudní praxe, např.: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2004, sp. zn. 21 Cdo 1556/2004.

⁸⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., op. cit. sub. 5, s. 482.

1.2 Placení nákladů nalézacího řízení

Jak již bylo výše uvedeno, charakteristika druhů nákladů řízení tvoří základní předpoklad pro následnou náhradu nákladů. Neméně důležitou součástí této problematiky představuje rozlišení mezi placením a hrazením nákladů řízení. Povinnost platit náklady řízení vzniká v průběhu řízení různým subjektům a je předpokladem pro budoucí rozhodnutí o náhradě nákladů řízení. Typickými subjekty, jimž vzniká průběžná povinnost platit náklady, jsou účastníci řízení, kteří platí náklady vznikající jim osobně.⁸⁶ Zákonnou úpravu placení nákladů řízení obsahují ustanovení § 140 a § 141 OSŘ. Účastník, ať už žalobce či žalovaný, platí vedle svých nákladů i náklady svého zástupce, lhotejno o jakou formu zastoupení se v řízení jedná.

V řízení na straně žalobce či žalovaného ovšem nemusí vždy vystupovat jediná osoba. Jedná-li se o tzv. samostatné společenství dle ustanovení § 91 odst. 1 OSŘ, platí účastníci řízení vzniklé náklady podle poměru účasti na řízení. Pokud ale nelze tento poměr na řízení zjistit, podílejí se na společných nákladech rovným dílem. V případě, kdy půjde o tzv. nerozlučné společenství dle ustanovení § 91 odst. 2 OSŘ, musí účastníci řízení platit náklady společně a nerozdílně, jestliže soud posléze zaváže tyto účastníky řízení k náhradě nákladů řízení, může druhá protistrana požadovat přisouzenou částku náhrady na kterémkoliv z nich v libovolné výši.

V případě nařízené mediace⁸⁷ platí náklady ve formě odměny mediátora dle ustanovení § 15 vyhlášky č. 277/2012 Sb. ve výši 400,- Kč za každou započatou hodinu strany stejným dílem. V situaci, kdy účastníku řízení ustanoví soud zástupce podle ustanovení § 30 odst. 1 a 2 OSŘ nebo opatrovníka dle ustanovení § 29 OSŘ a tato osoba bude advokátem, neplatí veškeré náklady zastoupený účastník řízení, nýbrž stát.⁸⁸ Stát také platí náklady uvedené v ustanovení § 141 odst. 1 OSŘ. V rámci placení nákladů řízení může soud uložit účastníku řízení zaplatit zálohu na provedení důkazu k bližšímu rozboru srov. kapitola 1.1.4 diplomové práce.

---

⁸⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 305.

⁸⁷ Dle ustanovení § 100 odst. 2 nebo § 114c odst. 3 písm. d) z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁸⁸ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 396-398.

2 Náhrada nákladů nalézacího řízení

Zatímco povinnost platit náklady řízení teorie definuje jako povinnost primární, následnou náhradu nákladů řízení lze označit za povinnost sekundární. Prostřednictvím rozhodnutí o náhradě nákladů dochází podle níže uvedených pravidel k náhradě nákladů, které platil účastník řízení nebo případně stát. Jak již bylo v kapitole č. 1 diplomové práce uvedeno, při náhradě nákladů řízení se nejzřetelněji projevuje jejich sankční role⁸⁹, kdy účastník, kterému soud uložil povinnost k náhradě nákladů, je sankcionován za to, že druhý účastník musel svá práva bránit u soudu.⁹⁰

2.1 Náhrada nákladů sporného řízení

Náhrada nákladů nalézacího řízení má určitá specifika, která se odlišují podle toho, zda jde o řízení sporné nebo o řízení nesporné. U řízení sporného nepanuje u všech členů v odborné veřejnosti stejný názor na otázku právní povahy nároku na náhradu nákladů řízení, přestože to může vyvolávat nejasnosti v řešení navazujících problémů, zejména z ústavně právního pohledu práva na spravedlivý proces, jakož i z pohledu na nutnost vyúčtování vynaložených nákladů před rozhodnutím o nich.

Někteří, menšinou zastoupení autoři uvádějí následující. „*Nárok na náhradu řízení ve sporné věci je zvláštním nárokem hmotně právní povahy, jehož vznik je ex lége podmíněn zahájením konkrétního občanského soudního řízení.*“⁹¹ Podle citovaného názoru náhrada nákladů řízení představuje příslušenství pohledávky ve smyslu ustanovení § 513 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), která má nicméně zvláštní povahu vyplývající z toho, že tento nárok nelze uplatnit v samostatném řízení a proto musí být vypořádán v řízení, ve kterém tyto náklady vznikly. Za této situace by následné rozhodnutí o náhradě nákladů řízení mělo deklaratorní povahu.⁹² K názoru o hmotně právní povaze nároku se v rozhodovací praxi

---

⁸⁹ Jak již bylo výše uvedeno v poznámce pod čarou č. 4, Ústavní soud tuto funkci náklady řízení poměrně relativizuje a zejména v oblasti bagatelních sporů se odklání od teoretické nauky. Srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 25.7.2015 sp. zn. I. ÚS 988/12, náleží Ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12 a náleží Ústavního soudu ze dne 24.7.2013 sp. zn. I. ÚS 3344/12.

⁹⁰ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 305–306.

⁹¹ CHALUPA, Luboš, *Právní povaha nákladu řízení*. [online]. [cit. 19.3.2017]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/pravni-povaha-naroku-na-nahradu-nakladu-rizeni>.

⁹² Srov. také NAVRÁTIL, David., *Náhrada nákladů řízení (aneb proč hledat problém tam, kde není)*. *Právní rozhledy*. 2009, č.5, s. 181-183. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

mlčky kloní i některé obecné soudy, protože připouští možnost vzdání se práva na náhradu nákladů řízení, což tento nárok přesouvá do sféry hmotného práva.⁹³

V souvislosti s tímto problémem ovšem nelze nepoukázat na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Oba tyto soudy opakovaně ve svých rozhodnutích judikují, že nárok na náhradu nákladů řízení vzniká až pravomocným a vykonatelným soudním rozhodnutím, které má konstitutivní povahu, z čehož vyplývá procesně právní charakter náhrady nákladů řízení.⁹⁴ O právní povaze nároku na náhradu nákladů řízení nelze říct, že se teorie, praxe a odborná veřejnost v jeho hodnocení shoduje, avšak citované soudy a reprezentativní část teorie⁹⁵ k tomuto nároku přistupují z pohledu procesního, což má pro rozhodnutí o náhradě nákladů zásadní význam a je nutné v tomto ohledu s nárokem na náhradu nákladů řízení disponovat.

2.1.1 Zásada úspěchu ve věci

Základní zásadou, která se při náhradě nákladů sporného řízení použije ve velké většině řízení, je zásada úspěchu ve věci⁹⁶ upravena především v ustanovení § 142 OSŘ. Obecně lze říci, že na základě této zásady soud poskytuje náhradu nákladů řízení podle míry úspěchu ve věci, nicméně její důsledné uplatnění redukuje nutnost účelného vynaložení nákladů řízení zakotvená v ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ.

V současné době se judikatura v oblasti posuzování účelnosti vynaložených nákladů zaměřila zejména na to, zda je v konkrétní věci nezbytné neboli účelné zastoupení advokátem. Nejviditelnějším příkladem toho se stalo rozhodování především Ústavního soudu v reakci na rozvoj výše uvedeného obchodování s pohledávkami v oblasti bagatelních sporů⁹⁷ a následná redukce přiznaných odměn advokáta v těchto sporech. Z vyjádřeného názoru Ústavního soudu vyplývá, že nelze plošně považovat náklady na právní zastoupení vždy za účelně vynaložené, nýbrž obecné soudy musí posuzovat každý individuální případ zvlášť, a to především s ohledem na charakter bagatelních sporů, kdy odměna za právní zastoupení se nesmí stát zdrojem sankce bez zákona a podmínka účelnosti slouží jako pojistka proti zneužívání institutu náhrady

---

⁹³ Srov. HURDÍK, J., op cit. sub. 7, s. 53.

⁹⁴ Srov. např.: náleží Ústavního soudu ze dne 7.2.2013 sp. zn. III. ÚS 2927/11, náleží Ústavního soudu ze dne 29.3.2012 sp. zn. I. ÚS 3923/2011 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09.2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007.

⁹⁵ Srov. např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1009. ISBN 978-80-7400-107-9.

⁹⁶ K bližšími vymezení odkazují na náleží Ústavního soudu ze dne 9.6.2009, sp. zn. III. ÚS 292/07.

⁹⁷ K charakteristice bagatelních sporů srov. kapitola 3 diplomové práce.

nákladů řízení.⁹⁸ Určitý korektiv k výše uvedenému názoru podal Ústavní soud v usnesení ze dne 5.11.2015, sp. zn. III. ÚS 1859/15, kde stanovil, že k posouzení neúčelnosti nákladů na právní zastoupení nelze bez dalšího dojít na základě bagatelnosti předmětu sporu zejména v situaci, kdy účastník řízení musí v řízení učinit několik kvalifikovaných úkonů.

V nálezu ze dne 2.10.2013, sp. zn. II. ÚS 736/12 Ústavní soud vyjádřil názor, že právo na právní pomoc stanovené v ustanovení čl. 37 odst. 2 LZPS není právem neomezeným, volba advokáta z druhého konce republiky v nekomplikovaném sporu je nepřiměřená, tudíž nelze tedy považovat cestovní výdaje takového advokáta za účelně vynaložené a účastník řízení, který si tohoto advokáta vybral, je má nést ze svého. V neposlední řadě se jeví jako právně zajímavá otázka, jestli má právo na náhradu nákladů vynaložených na právní zastoupení stát, jenž využije pro své zastupování služeb advokáta. Ústavní soud uvádí, že takovéto náklady nepovažuje za účelně vynaložené v případě, kdy je stát vybaven personálně obsazenými organizačními složkami, avšak pokud se ve sporu jedná o problematiku vysoce specializovanou nebo tato problematika nesouvisí s oblastí spravovanou ústředním správním orgánem, lze náklady vynaložené na právní zastoupení považovat za účelné.⁹⁹ K obdobnému závěru došel Ústavní soud u statutárních měst.¹⁰⁰ Proti výše uvedeným poměrně restriktivním názorům na chápání rozsahu účelnosti vynaložených nákladů se částečně staví Vrchní soud v Praze, který v usnesení ze dne 1.4.2014, čj. 6 Cmo 105/2014 - 34 dovozuje, že advokátovi jako účastníku řízení nemá být odnímáno právo na volbu jiného advokáta jako svého zástupce. Proti nadužívání omezování práva na právní pomoc prostřednictvím rozhodování o její neúčelnosti se staví reprezentativní část teorie. *„Přesto autoři komentáře zastávají názor, že pokud zákon ukládá věřiteli (budoucímu žalobci) další povinnost k předžalobní upomínce (srov. kapitola 2.1.3 – pozn. autora) a zároveň získává žalovaný další možnost, jak se vyhnout povinnosti k náhradě nákladů řízení, jsou další úvahy o neúčelnosti nákladů vynaložených na zastupování v kterémkoliv řízení zahájeném žalobou na plnění zásadně (až na výjimky) projevem nepřijatelného státního paternalismu.“¹⁰¹*

⁹⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 10.1.2012, sp. zn. III. ÚS 3000/11, náleží Ústavního soudu ze dne 29.3.2012, sp. zn. 3923/11 a již citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 24.7.2013, sp. zn. I. ÚS 3344/12.

⁹⁹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 13.5.2013, sp. zn. IV. ÚS 2049/11.

¹⁰⁰ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 23.11.2010, sp. zn. III. ÚS 2984/10.

¹⁰¹ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 411.

Lze tedy konstatovat, že při posuzování účelnosti vynaložených nákladů je zásadní vycházet z rozdílných skutkových okolností případu, reflektovat danou judikaturu, nicméně se nedopouštět paušálních a zkratkovitých závěrů o neúčelnosti nákladů na právní zastoupení, protože jinak by docházelo k nepřiměřenému omezování práva na právní pomoc v řízení. Posouzení účelnosti vynaložených nákladů se ovšem netýká pouze toho, zda je účelné zastoupení advokátem pro celé řízení jako takové, nicméně se týká i jednotlivých úkonů učiněných advokátem v řízení, kde jinak advokát vykonává úkony opodstatněné a tudíž účelné. O účelně vynaložené náklady tak nepůjde v případě, kdy advokát zašle doplnění žaloby bezprostředně po odeslání žaloby samotné a dále ani v situaci, kdy odešle další vyjádření ve věci, které neobsahuje žádná nová tvrzení ani relevantní okolnosti.¹⁰²

Ustanovení § 142 OSŘ rozlišuje několik možností náhrady nákladů řízení podle úspěchu ve věci. Nejsnáze soud rozhoduje v případě, kdy jeden účastník řízení je plně úspěšný a druhý plně neúspěšný, poněvadž posléze dle ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ přizná plně úspěšnému účastníku řízení náhradu všech účelně vynaložených nákladů řízení. Žalobce bude plně úspěšný, pokud soud vyhoví jeho žalobnímu návrhu, u žalovaného půjde o úspěch ve věci v situaci, kdy soud podanou žalobu v celém rozsahu zamítne. V usnesení ze dne 3.12.2015, sp. zn. 23 Cdo 2585/2015 Nejvyšší soud uzavřel, že v případě, kdy žalobce uplatňuje v řízení nárok na zaplacení peněžité pohledávky posuzuje soud úspěch ve věci i ohledně vymáhaného úroku z prodlení. V řízení však neexistují jen jednoduché žalobní petitely, „s *eventuálním petitem je žalobce procesně úspěšný v případě, že je vyhověno primárnímu petitu, nebo v případě, že je primární petit zamítnut, ale je vyhověno petitu sekundárnímu. U alternativního petitu (volba žádaného plnění je na straně žalovaného) jde o úspěch při vyhovění jedné z uplatněných alternativ. V případě alternativy facultas je procesní úspěch na straně žalobce, pokud bylo vyhověno alespoň jednomu petitu.*“¹⁰³ Obdobně jako u petitu jednoduchého dojdeme tedy k závěru procesního úspěchu žalovaného u těchto složených petitů, jestliže soud zamítne všechny uplatněné petitely v celém rozsahu.¹⁰⁴

Plný úspěch ve věci ovšem není jedinou možností, jak účastník řízení dosáhne náhrady všech účelně vynaložených nákladů. Ustanovení § 142 odst. 3 OSŘ dále hovoří

---

¹⁰² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. opt. cit. sub. 95, s. 978.

¹⁰³ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 688.

¹⁰⁴ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 688.

o několika případech, kdy soud přizná účastníku řízení plnou náhradu vynaložených nákladů i přestože neměl ve věci plný úspěch. Za první příklad zákon označuje stav, kdy účastník měl neúspěch pouze v nepatrné části předmětu řízení, která se posoudí vždy ke každému řízení individuálně. Dále ustanovení § 142 odst. 3 hovoří o rozhodnutí, kde výše plnění závisela na znaleckém posudku, nicméně se musí jednat pouze o posouzení výše plnění, nesmí jít o případ, ve kterém by znalecký posudek tvořil podklad pro posouzení oprávněnosti základu nároku, spoluzavinění apod. Typický příklad tvoří rozhodování o náhradě škody.¹⁰⁵ Třetí možnost, kterou upravuje ustanovení § 142 odst. 3 OSŘ, tvoří skupina rozhodnutí, kde soud určuje výši nároku podle své úvahy v souladu s ustanovením § 136 OSŘ. Ani v těchto případech nesmí jít o posuzování oprávněnosti základního nároku, nýbrž musí jít o rozhodnutí o výši konkrétního plnění.¹⁰⁶ Příznačný příklad tvoří rozhodování o výši nemajetkové újmy. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 21.4.2011, sp. zn. II. ÚS 2388/10, jestliže soud rozhodne o výši plnění na základě znaleckého posudku nebo své úvahy v souladu s ustanovením § 136 OSŘ a tato výše se neshoduje s výší požadovaného nároku v žalobě, musí soud při výpočtu odměny advokáta vycházet z požadované částky. Jiná situace nastává za podmínky, kdy žalobce úmyslně požaduje nepřiměřenou částku, kvůli následnému přiznání vysoké odměny advokáta. Soud by v takových případech měl uvažovat o aplikaci ustanovení § 142 odst. 2 OSŘ.¹⁰⁷

V rámci dalšího postupu dle ustanovení 142 odst. 2 OSŘ, který se při náhradě nákladů řízení používá, již nedochází k náhradě všech účelně vynaložených nákladů ani jednoho účastníka řízení. Ustanovení § 142 odst. 2 OSŘ se použije tehdy, jestliže jeden účastník řízení má ve věci částečný úspěch a druhý také částečný úspěch, tedy v podstatě částečný neúspěch. Pokud bude míra úspěchu a analogicky tedy i neúspěchu obou účastníků řízení stejná (nebo alespoň velmi podobná), kdy soud v polovině nároku žalobě vyhová a v druhé polovině nárok zamítne, soud posléze vysloví, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. Jiné rozhodnutí nastane v situaci, kdy je míra úspěchu odlišná, tedy u jednoho z účastníků řízení vyšší a u jednoho nižší. Ten účastník řízení, jehož míra úspěchu je vyšší, má právo na náhradu nákladů řízení. Pro ilustraci se nejvhodněji jeví vyjádřit tuto míru v %. Celý

¹⁰⁵ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 407.

¹⁰⁶ K tomu srov. nálezu Ústavního soudu ze dne 22.6.2000, sp. zn. III. ÚS 170/99 nebo nálezu Ústavního soudu ze dne 5.8.2009, sp. zn. I. ÚS 1310/09.

¹⁰⁷ Srov. nálezu Ústavního soudu ze dne 9.12.2013, sp. zn. I. ÚS 2881/12.

předmět řízení se rovná 100 %, jestliže žalobce uspěje v 75 % se svým uplatněným nárokem, žalovaný uspěl při obraně svého právo v rozsahu 25 % z celého předmětu řízení (analogicky žalobce neuspěl v 25 % a žalovaný neuspěl v 75 %). Protože by oběma účastníkům řízení podle zásady úspěchu ve věci náležela náhrady nákladů řízení podle míry jejich úspěchu (tedy ve výši 75 % a 25 %) vůči druhému účastníkovi řízení, což by ovšem v praxi vedlo k nelogickým situacím, kdy by si oba účastníci řízení hradili vynaložené náklady vzájemně, musí soud od míry rozsahu úspěšnějšího účastníka řízení odečíst míru rozsahu méně úspěšného účastníka. Následným výpočtem (75-25) dospěje k tomu, že úspěšnější účastník řízení má právo na náhradu 50 % účelně vynaložených nákladů.¹⁰⁸

Pro úplnost uvádím, že právo na náhradu placených nákladů podle výsledku řízení má také stát vůči účastníkům řízení, u kterých nejsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků.¹⁰⁹ Účastník řízení však nemusí být již osvobozen, když splní předpoklady pro osvobození v době rozhodnutí o náhradě nákladů, soud mu tuto náhradu ve prospěch státu nemůže uložit. Obdobně jako u náhrady nákladů účastníků řízení se povinnost k náhradě posoudí podle úspěchu ve věci. V případě, kdy jeden účastník řízení plně uspěje a druhý plně neuspěje, soud uloží povinnost hradit náklady státu neúspěšnému účastníkovi řízení. Ovšem v situaci, kdy každý z účastníků řízení uspěje pouze v určité části předmětu řízení, soud náhradu nákladu státu rozdělí podle míry úspěchu a analogicky i neúspěchu obou účastníků řízení. Na rozdíl od postupu podle ustanovení § 142 odst. 2 OSŘ zde nedochází k odečítání úspěchu a neúspěchu obou účastníků řízení, ale každý z nich nahradí náklady státu podle toho, v jaké části předmětu řízení neuspěl. Při použití výše zmíněného příkladu, kde byl žalobce neúspěšný v 25 % uplatněného nároku, uhradí tedy 25 % nákladů, které platil stát, oproti tomu žalovaný byl neúspěšný při bránění práva co do 75 % předmětu řízení, uhradí tedy 75 % nákladů státu.¹¹⁰

Výjimku z přiznání náhrady nákladů podle úspěchu ve věci tvoří ustanovení § 143 OSŘ. Jedná se o případy, kdy soud doslova otočí povinnost k náhradě nákladů řízení a žalovanému, přestože neměl ve věci úspěch, přizná tuto náhradu, protože svým chováním nezavdal příčinu k podání návrhu na zahájení řízení. Žalovaný je tak

---

¹⁰⁸ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 406-407.

¹⁰⁹ Podle ustanovení § 148 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád.

¹¹⁰ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 423.

z určitých objektivních důvodů silně zvýhodněn oproti žalobci. Doktrína civilního procesu se však přiklání k tomu, že půjde o velice výjimečné případy. Může se jednat například o stav, kdy věřitel předčasně žaluje dluh, který ještě v době zahájení řízení nebyl splatný, ale k jeho zesplatnění dojde v průběhu řízení, takže věřitel jako žalobce bude v meritu věci úspěšný. Jestliže žalovaný po zesplatnění dluh zaplatí, může jistě namítat to, že nezavdal příčinu k podání žaloby, protože kdyby věřitel počkal až do zesplatnění, žalovaný by tento dluh uhradil řádně a včas a k soudnímu řízení by nemuselo dojít. Za další příklad lze označit situaci, kdy k zesplatnění dluhu již došlo, avšak věřitel je v prodlení s jeho převzetím, a přesto podá návrh na zahájení řízení. Soud tedy žalobci bezpochyby vyhoví, nýbrž žalovaný dlužník se opět může domáhat postupu dle ustanovení § 143 OSŘ, protože se svůj dluh splnit pokoušel.¹¹¹

2.1.2 Zásada zavinění

Zásada zavinění tvoří vedle zásady úspěchu ve věci doplňkový způsob možnosti rozhodnutí o nákladech řízení, které vznikly na základě zavinění nebo náhody a byly v řízení vynaloženy naprosto bezúčelně, tudíž následné rozhodnutí nezávisí na konečném výsledku řízení. Právní úprava je v OSŘ rozložena do několika ustanovení, konkrétně do ustanovení § 146 odst. 2, § 147 odst. 1 a 2, § 148 odst. 2 OSŘ.¹¹²

Ačkoliv je na základě gramatického výkladu OSŘ zcela zřejmé, že mezi náklady hrazené na základě zásady zavinění se řadí zejména rozhodnutí na podkladu ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ (zaviněné zastavení řízení), řadím tento institut v mé diplomové práci až do kapitoly 2.1.5 o náhradě nákladů při zastavení řízení, a to z důvodu, že se problematice náhradě nákladů při zastavení řízení bude věnovat komplexně. V této souvislosti si zde na tuto kapitolu dovoluji odkázat. Následující text se tedy bude zabývat tzv. separací náhrady nákladů řízení podle § 147 odst. 1 a 2, § 148 odst. 2 OSŘ. Rozhodnutí při separaci náhrady nákladů řízení upravuje § 151 odst. 1 OSŘ jako výjimku ze základního pravidla, že soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení v rozhodnutí, jímž se řízení končí, protože o těchto nákladech soud může rozhodnout již v průběhu řízení. Dlužno ovšem podotknout, že soudy tento postup v praxi využívají spíše okrajově.

---

¹¹¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 502.

¹¹² Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1.4.2003, sp. zn. II. ÚS 563/01.

Ustanovení § 147 odst. 1 OSŘ upravuje hrazení nákladů řízení pro případ, kdy tyto náklady způsobili účastníci řízení nebo jejich zástupci na základě svého zavinění, případně náhody, která se jim přihodila. Termín zavinění nelze chápat v doslovném například i trestněprávním smyslu, pro účely OSŘ se termínem zavinění míní porušení procesních povinností účastníka řízení nebo jeho zástupce. Na základě porušení těchto povinností, jež mají mnohdy za cíl pouze prodloužení řízení nebo oddálení konečného rozhodnutí, totiž mohou ostatním osobám vzniknout náklady, které by jinak při řádném vedení řízení nevznikly, a tudíž by bylo nespravedlivé, aby je posléze nesl někdo jiný než ten, kým byly způsobeny. Za nejtypičtější příklad lze označit nedostavení se účastníka řízení k jednání bez omluvy, pokud byl nutný jeho výslech, případně odeslání takové omluvy z jednání účastníka řízení nebo jeho zástupce bez dostatečného časového předstihu¹¹³, kdy soud následně může jednání odročit, avšak již nestihne druhého účastníka řízení a jeho zástupce o odročení informovat, ti se k odročenému jednání dostaví, čímž jim vzniknou náklady, jež jim bezpochyby mají být nahrazeny na základě zásady zavinění. Stejná úprava platí i v případě, kdy účastníka řízení nebo jeho zástupce potká nezaviněná náhoda, kterou nemohli předvídat. Takovou nezaviněnou situaci může být náhlá nevolnost, porucha vozidla či zpoždění veřejného hromadného prostředku. Z důvodu toho, že se jedná o nezaviněný vznik zbytečných nákladů, OSŘ za vzniklou náhodu sankcionuje pouze účastníky řízení a jejich zástupce, ostatní osoby, které v řízení vystupují, mají povinnost hradit zbytečně vynaložené náklady pouze na základě jejich zaviněného způsobení.¹¹⁴

Osobám zúčastněným na řízení, jejichž výčet obsahuje ustanovení § 147 odst. 2 OSŘ, soud může uložit za stejných podmínek jako u účastníků řízení a jejich zástupců povinnost k náhradě nákladů řízení, které zbytečně vynaložili účastníci řízení, pouze na základě zavinění. Naprosto identický nárok, za stejných podmínek má vůči osobám zúčastněným na řízení stát, pokud vynaložil zbytečné náklady na základě porušení procesní povinnosti zmíněných osob.¹¹⁵ Jak je již patrné v dřívějším výkladu, rozhodnutí o výše uvedených nákladech je nezávislé na výsledku řízení, soud dle

---

¹¹³ Ke včasnosti omluvy srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.8.2013, čj. 12 Cmo 200/2013-131.

¹¹⁴ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 421-422.

¹¹⁵ Ustanovení § 148 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

ustanovení § 151 odst. 1 OSŘ o nich může rozhodnout již bezprostředně poté, co tyto náklady vzniknou.¹¹⁶

2.1.3 Charakteristika předžalobní výzvy dle ustanovení § 142a OSŘ

Od 1.1.2013 zákonodárce v reakci na šikanózní žalobní návrhy a přetíženost justice zařadil do OSŘ nový § 142a, který zakotvil povinnost žalobce zaslat žalovanému předžalobní výzvu neboli předžalobní upomínku. Hlavním smysl této úpravy tkví v zajištění ochrany dlužníků před šikanózními návrhy v situaci, kdy dlužník neví, že nějaký dluh má.¹¹⁷ Předžalobní upomínka musí být zaslána na adresu pro doručování nebo případně na poslední známou adresu, a to ve lhůtě 7 dnů před podáním žaloby. Jestliže oba budoucí účastníci řízení vlastní datovou schránku, žalobce by měl výzvu zaslat do této datové schránky. V případě, kdy jeden z budoucích účastníků řízení nevlastní datovou schránku, žalobce musí zaslat výzvu na adresu pro doručování, kterou mu žalovaný sdělil nebo ze které s ním komunikuje. Pokud je ovšem žalovaný nekontaktní a žalobce není schopen jeho aktuální adresu pro doručování zjistit, může žalobce předžalobní upomínku zaslat na poslední známou adresu, o které se nějakým způsobem dozvěděl, například při uzavření smlouvy.¹¹⁸

Zákon však nepožaduje, a ani by to nebylo dost dobře ospravedlnitelné, aby předžalobní výzva byla žalovanému doručena, protože cílem právní úpravy bezpochyby není procesní ochrana dlužníka, který se záměrně vyhýbá plnění zákonných povinností, nýbrž možnost, aby se dlužník o budoucí vymáhané povinnosti dozvěděl. Nicméně žalobce musí posléze u soudu prokázat, že předžalobní výzvu skutečně odeslal, což se nejspíše prokáže pomocí výpisu z datové schránky, případně předložením poštovního podacího dokladu. V této souvislosti je příhodné upozornit na problém při odeslání výzvy emailem. Ačkoliv věřitelé a dlužníci v současné době běžně komunikují emailem, z vlastní praxe vím, že soudy se k emailům jako k důkazním návrhům staví velice rezervovaně a takový důkaz o odeslání předžalobní výzvy by soud pravděpodobně vůbec nebral v potaz, tudíž se tento postup žalobce z pohledu následného přiznání náhrady nákladů řízení jeví jako velmi riskantní, a to nemluvě o situaci, kdy byla výzva emailem odeslána jako příloha a není žádným způsobem

---

¹¹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka at al., opt. cit. sub. 3., s. 258.

¹¹⁷ Shrnuto podle usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.11.2013, čj. 368/2013-22.

¹¹⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 499.

možné dokázat, že listina přiložená do spisu je shodná s přílohou odeslaného emailu. Pozici žalobce by patrně mohla zlepšit skutečnost, když by výzvu zahrnoval přímo text emailu a celý email by byl opatřen některou z forem elektronického podpisu podle ustanovení § 7 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.¹¹⁹

„Povinnost vyzvat ke splnění dluhu se vztahuje výhradně k řízením zahájeným žalobou na plnění ... jde o důsledek logických procesních souvislostí, neboť v řízeních zahájených určovací žalobou nebo týkající se statusových věcí podle zákona o zvláštních řízeních soudních nepřichází výzva ke splnění v úvahu.“¹²⁰ Soud nemá povinnost upozornit žalobce na nepředložení výzvy do spisu a ani ho poučit o tom, že mu na základě tohoto nedoložení nepřizná náhradu nákladů řízení.¹²¹ Na tomto základě a bezpochyby i na základě samého účelu předžalobní výzvy by soudy neměly k doložení důkazu o odeslání předžalobní výzvy přistupovat přísně formalisticky, nýbrž rozhodovat podle okolností daného případu, zejména v situaci, kdy v řízení vyjde najevo, že se žalovaný s předloženou předžalobní výzvou seznámil a o svém závazku věděl, ačkoliv žalobce nepředložil důkaz o jejím odeslání.¹²²

Ustanovení § 142a odst. 2 OSŘ dává soudu možnost na základě důvodů hodných zvláštního zřetele výjimečně přiznat náhradu nákladů řízení, i přestože žalobce nezaslal žalovanému předžalobní upomínku. Důvody zvláštního zřetele možné však zákonodárce nijak nespécifikuje a nechává tedy jejich vymezení na teorii a zejména na soudní praxi. Platí, že tyto důvody budou závislé na konkrétních okolnostech daného případu, obecně do této skupiny lze zařadit například situace, kdy věřitel po dlužníkovi vymáhá mnoho pohledávek a ani v jedné dlužník nic nesplnil nebo případ, kdy dlužník odmítá plnit a ani po doručení žaloby dluh nesplní, případně výše uvedené tvrdí i při jednání.¹²³

Závěrem této podkapitoly lze shrnout, že předžalobní výzva tvoří v českém právním řádu poměrně nový institut, který může do rozhodovací praxe soudů přinést pozitivní aspekty, ovšem pouze v případě, že bude správně aplikována. Tak jako by celé soudní řízení mělo být poměrně striktně formální, pohled soudů na předžalobní výzvu

---

¹¹⁹ Srov. KOUKAL, Pavel, HANKOVÁ Lenka. *Předžalobní výzva k plnění podle 142a občanského soudního řádu.* [online] 5.5.2014 [cit. 24.3.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/predzalobni-vyzva-k-plneni-podle-142a-obcanskeho-soudniho-radu-94049.html>.

¹²⁰ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 411.

¹²¹ Dle usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.7.2013, sp. zn. Cmo 170/2013.

¹²² Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 1.7.2016, sp. zn. I. ÚS 2178/15.

¹²³ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 688.

by měl být spíše materiální a sledovat skutečný cíl jejího zavedení, tudíž upozornit dlužníka na vznik dluhu a dát mu možnost ještě před započítáním soudního vymáhání tento dluh uhradit a vyhnout se tak hrazení nákladů řízení. Tento pohled poměrně kvalitně akceptuje sjednocující judikatura soudů, což se jeví jako krok správným směrem. Nesmí však docházet k situacím, kdy soudy na předžalobní upomínku pohlíží striktně formálně, poněvadž by v těchto případech upomínka dostala funkci nového nástroje aktivistické státní ochrany dlužníků bez jakéhokoliv bližšího smyslu, čímž by došlo k dalšímu popření zásady, že dluhy se musí platit a jejich neplacení se musí nevyplatit.

2.1.4 Moderační právo soudu a jeho meze

Moderační neboli zmírňovací právo soudu v oblasti rozhodování o nákladech nalézacího řízení upravuje ustanovení § 150 OSŘ. Podstata moderačního práva soudu tkví v tom, že soud na základě důvodů hodných zvláštního zřetele může nepřiznat výši náhrady nákladů řízení z části nebo zcela. Vedle důvodů hodných zvláštního zřetele opravňuje soud užít moderační právo také okolnost, kdy se účastník odmítne bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem.

Klíčovou a zároveň rozpornou otázkou, pro posouzení přípustnosti použití ustanovení § 150 OSŘ, tvoří správná aplikace zmíněných důvodů hodných zvláštního zřetele. Text uvedeného ustanovení se snaží zmíněnou formulací poukázat na mimořádnost procesního institutu, který nesmí být nadužíván ani zneužíván na ochranu neúspěšné a často slabší strany sporu, poněvadž by tím docházelo k nepřiměřené sankci ostatních účastníků řízení, kteří se zpravidla nepodílí na okolnostech odůvodňující uplatnění uvedeného postupu.¹²⁴ V tomto kontextu je nutné trvat na náležitém a komplexním odůvodnění důvodů hodných zvláštního zřetele, jinak by postup soudu vykazoval znaky libovůle.¹²⁵ S tím souvisí i další závěr formulovaný v nálezu Ústavního soudu ze dne 21.5.2008, sp. zn. II. ÚS 814/08, kde Ústavní soud dovodil povinnost soudu účastníky řízení upozornit na možnou aplikaci ustanovení § 150 OSŘ¹²⁶, dále dovodil oprávnění účastníků řízení vyjádřit se k možnému uplatnění moderačního práva a také následnou povinnost soudu se s tvrzeními účastníků řízení

¹²⁴ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 427.

¹²⁵ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 19.2.2013, sp. zn. III. ÚS 1526/12, nálezy Ústavního soudu ze dne 5.11.2008, sp. zn. I. ÚS 2862/07 a nálezy Ústavního soudu ze dne 12.1.2010, sp. zn. I. ÚS 1030/08.

¹²⁶ Srov. také nálezy Ústavního soudu ze dne 22.2.2017, sp. zn. IV. ÚS 1610/16.

náležitě vypořádat. Právo vyjádřit však podle některých názorů nelze chápat absolutně. „*Při použití principu proporcionality je třeba shrnout, že ani uvedené právo účastníků na vyjádření se k aplikaci § 150 OSŘ nemůže negativně zasáhnout do procesní ekonomie řízení, když možnost účastníka vyjádřit se v daném směru nelze chápat jako automatickou možnost činit tak prostřednictvím písemného podání. Takovýto extenzivní výklad by pak jednoznačně vedl jak k neodůvodněným průtahům řízení, tak také k nárůstu nákladů řízení všech účastníků řízení včetně rozhodujícího soudu.*“¹²⁷ Podle tohoto názoru postačí, jestliže soud dá účastníkům řízení prostor k vyjádření přímo při nařízeném jednání. V případě, kdy se účastník řízení daného jednání neúčastní, půjde nepřítomnost k jeho tíži a soud ho nebude dále k vyjádření vyzývat. Písemná výzva k vyjádření by připadala v úvahu, jestliže by například u odvolacího nebo dovolacího soudu nebylo nařízeno ústní jednání a soud by měl v úmyslu uchýlit se k použití moderačního práva.¹²⁸

Důvody, které se v praxi při aplikaci zmírňovacího práva soudu nejčastěji používají lze shrnout následovně:

Vždy by mělo jít o důvody vzniklé bez zavinění účastníků řízení, to znamená, že takovým důvodem nemůže nikdy být to, když například účastník řízení bez dalšího opustí zaměstnání, případně nabízené zaměstnání odmítne a v důsledku toho žije ve špatné sociální situaci. S ohledem na tento korektiv půjde tedy obecně o důvody zdravotní, sociální, majetkové, osobní, dále o poměry k projednávané věci, chování účastníků v řízení a okolnosti, které vedly k uplatnění nároku. Samozřejmě jde i o kombinace těchto důvodů, ovšem vždy při ad hoc posouzení. Jako konkrétní příklady lze zmínit situaci tzv. iudicium duplex, kdy aktivní legitimací k podání návrhu disponují obě strany a o úspěchu ve věci rozhoduje jen to, který účastník řízení podá návrh na zahájení řízení dříve, dále například stav, kdy matce samoživitelce neplatí otec dítěte výživné a ona se ocitne v tíživé sociální situaci nebo chování obou účastníků řízení, kdy neúspěšný účastník řízení se již před začátkem soudního řízení upřímně míněnými kroky snaží vyhovět posléze úspěšnému účastníkovi řízení, ale ten jeho pokusy o kontakt bezdůvodně odmítá s cílem získat co nejvyšší náhradu nákladů v rámci soudního řízení. Toto ovšem nelze zaměňovat s odmítnutím uzavření smíru, což

---

¹²⁷ MALÁ Jana. Moderační právo soudu ve světle aktuální judikatury ÚS. *Soudní rozhledy*. 2014, č. 7-8, s. 249. ISSN 1211-4405. Dostupné také z Beck-online.

¹²⁸ Srov. k odvolání ustanovení § 214 odst. 2, písm. e) z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a k dovolání ustanovení § 243a odst. 1 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

je svobodným právem každého z účastníků řízení.¹²⁹ V jednom ze starších pojednání zástupci advokátního stavu uváděli také změnu relevantní právní úpravy v průběhu řízení, případně i změnu soudní judikatury.¹³⁰ Při vydání platebního rozkazu je aplikace ustanovení § 150 logicky vyloučena, protože soud v platebním rozkazu nemůže zkoumat poměry účastníků ve vztahu k aplikaci moderačního práva, pouze zkoumá, zda uplatněný peněžitý nárok vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem.

Moderační právo soudu tvoří výjimečný institut, se kterým je nutné zacházet opatrně a vždy vážit okolnosti dopadu jeho použití na oba účastníky řízení, nejen na účastníka řízení, v jehož prospěch soud zamýšlí použít ustanovení § 150 OSŘ. V rozhodnutí nelze pouze uvést důvody, které soud vedly k využití zmírňovacího práva, ale pokaždé musí soud tyto důvody důsledně aplikovat na daný právní poměr. V současné době se vyskytují excesy, jimiž se soudy snaží ulehčit slabší straně řízení, pro kterou je povinnost k náhradě nákladů mnohdy velmi zatěžující. Bez dalšího odůvodnění tento postup však neodpovídá výše zmíněné charakteristice ustanovení § 150 OSŘ a podle mého názoru se jedná o nepřípustný extenzivní výklad a jeho následné použití. Přílehavě uvedené také vyjádřil v jednom ze svých rozhodnutí Městský soud v Praze: *„Pokud žalovaná byla schopna čerpat úvěr v nemalé výši, musí být primárně schopna plnit své smluvní povinnosti a nespoléhat na nezdravý paternalismus státu projevující se ochranou neodpovědných dlužníků. Žalovaná v průběhu řízení nijak nereaguje, je nekontaktní, neznámého pobytu, není si ani schopna zajistit podmínky pro bezproblémové doručování soudních písemností, natož aby odpovědně plnila své povinnosti vyplývající z hmotného práva a procesního předpisu. Proto musí nést důsledky svého nezodpovědného chování v plném rozsahu.“*¹³¹ Nicméně z uvedeného také vyplývá, že by soud měl hodnotit postoj, jaký má neúspěšný účastník řízení ke své povinnosti a k soudnímu řízení jako celku. Podle mého názoru by aplikace moderačního práva neměla v žádném případě přicházet do úvahy u účastníka řízení, který nechce nastalý dluh řešit, činí obstrukce v rámci soudního řízení a spoléhá na ochrannou funkci procesních předpisů, které tímto jen zneužívá. Vstřícně bych se však stavěl k použití zmírňovacího práva u účastníka řízení, který si je vědom svého dluhu, má snahu ho řešit a se soudem spolupracuje. V případě,

¹²⁹ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 427-428.

¹³⁰ Srov. MICHNA L., MICHNA O., Soudcovské zmírňovací právo dle § 150 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2002, č.4, s. 172-175. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

¹³¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17.6.2014, sp. zn. 93 Co 324/2014.

kdy by ani u tohoto účastníka řízení nebylo možné na základě výše zmíněných pravidel použít ustanovení § 150 OSŘ, soud by se v rámci rozhodnutí mohl přiklonit k prodloužení lhůty k plnění nebo ke stanovení adekvátních splátek v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 OSŘ, čímž soud nevytvoří sankci vůči úspěšnému účastníkovi řízení v podobě nepřiznání náhrady nákladů řízení a zároveň přiměřeně rozloží zatížení druhého účastníka řízení do delšího časového úseku, ve kterém existuje předpoklad splnění hmotněprávního nároku i uhrazení náhrady nákladů řízení. Jelikož by rozhodování soudů nemělo být pouze mechanické, naopak by soudy měly rozhodovat se zřetelem na konkrétní specifika projednávaného případu, jeví se v příhodných případech využití možnosti v ustanovení § 160 OSŘ jako zcela adekvátní.

2.1.5 Náhrada nákladů řízení při zastavení řízení

Obecné pravidlo, jež se uplatňuje v rámci rozhodování o náhradě nákladů při zastavení řízení, obsahuje ustanovení § 146 odst. 1 písm. b) OSŘ. Zákon ve zmíněném ustanovení stanovuje, že v případě zastavení řízení nemá žádný z účastníků řízení právo na náhradu nákladů řízení. Toto pravidlo se nicméně uplatní pouze, když nedojde k zastavení řízení na základě zavinění některého z účastníků řízení, které upravuje ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ. Ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ je speciální vůči obecné úpravě ustanovení § 146 odst. 1 písm. b) OSŘ, soud musí vždy zkoumat, zda některý z účastníků řízení nezavinil svým jednáním zastavení řízení a až poté aplikovat obecné pravidlo o tom, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.¹³² Charakteristickým příkladem použití obecného pravidla může být zastavení řízení na základě zpětvzetí návrhu odůvodněného uzavřením mimosoudního dohody, kde nelze rozhodnout o procesním zavinění ani jednoho z účastníků řízení.

Náhrada nákladů řízení na základě zaviněného zastavení řízení upravená v ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ může být uložena pouze žalobci nebo žalovanému, poněvadž ostatní osoby vystupující v řízení nemohou svým jednáním zapříčinit jeho zastavení. Jestliže soud rozhoduje dle ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ, musí vždy zkoumat pouze procesní zavinění jednotlivých účastníků řízení, nikdy neřeší hmotněprávní stránku uplatněného nároku. Na straně žalobce existuje v praxi mnoho důvodů, na jejichž základě dochází k zastavení řízení a k následnému přiznání náhrady

---

¹³² LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 703.

nákladů žalovanému. Jako příklady lze uvést nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 ZoSOP), podání žaloby i přestože již bylo rozhodnuto v insolvenčním řízení o úpadku žalovaného (§ 140c z. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon), případně zastavení řízení na základě věci zahájené nebo věci rozhodnuté a dále při nedostatku pravomoci českých soudů. Soud by měl vždy zkoumat, zda žalobce o okolnosti, která posléze zapříčinila zastavení řízení, věděl či vědět měl a mohl. U některých důvodů k zastavení řízení bude jistě nepochybné, že o nich žalobce věděl, nicméně například při zastavení na základě překážky věci zahájené nebo rozhodnuté již to úplně jasné nemusí být, zejména pak v situaci právního nástupnictví jednoho z účastníků řízení.¹³³

Vedle zaviněného zastavení ze strany žalobce dochází často k situacím, kdy zastavení řízení zaviní žalovaný. Takové zastavení nejčastěji nastává, když se žalovaný před podáním žaloby vyhýbá kontaktu se žalobcem a svůj dluh začne řešit až poté, co se zalekne doručené žaloby nebo platebního rozkazu. Následně tedy vyhledá žalobce, zaplatí mu celou žalovanou částku a žalobci nezbyde nic jiného než poslat soudu zpětvzetí žaloby odůvodněné zmíněnými okolnostmi. Jestliže by žalobce zpětvzetí žaloby nezaslal, vystavil by se nebezpečí neúspěchu ve věci a následnému přiznání náhrady nákladů žalovanému, protože žalovaný svůj dluh již splnil. Za předpokladu, že v této situaci byla žaloba podána důvodně, má žalobce v souladu s ustanovením § 146 odst. 2 OSŘ právo na náhradu účelně vynaložených nákladů.¹³⁴ Taková důvodnost se zkoumá opět pouze z procesního hlediska, nikdy z pohledu hmotně právního. Žalobce tímto způsobem může vymoci vymáhaný nárok společně s náhradou nákladů řízení, i kdyby posléze při meritorním projednávání úspěšný nebyl, protože k meritornímu projednání zpravidla nedojde a nelze na hmotně právní posouzení brát zřetel.

Při výše zmíněném postupu u žalob na peněžité plnění často dochází k tomu, že žalovaný kontaktuje žalobce s tím, že chce vymáhaný nárok uhradit a požádá ho o přesné vyčíslení požadované částky. Když zde ponechám stranou problematiku běhu úroků z prodlení, žalobci často za účelem zjednodušení připočítávají k vyčíslenému nároku i předpokládanou výši náhrady nákladů řízení a když žalovaný posléze uhradí žalovanou částku společně s předpokládanou náhradou nákladů řízení, žalobce logicky zašle soudu zpětvzetí žaloby. Právně zajímavou a teoreticky i prakticky dosud jasně nevyřešenou otázkou zůstává, zda soud po obdržení zpětvzetí žaloby má v usnesení

¹³³ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 418.

¹³⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.9.2015, sp. zn. Cdo 170/2015.

o zastavení řízení uložit žalovanému povinnost k náhradě nákladů řízení nebo vyslovit, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

V diskurzu odborné veřejnosti nepanuje v této oblasti shoda. Lze se setkat s názorem, který se kloní k nutnosti uvedení povinnosti žalovaného k náhradě nákladů řízení přímo ve výroku usnesení o zastavení řízení, protože by jinak plnění jakési zálohy na náhradu nákladů řízení bylo plněním bez právního důvodu, tudíž bezdůvodným obohacením ve smyslu ustanovení § 2991 a násl. obč. zák. a žalovaný by toto plnění mohl požadovat po žalobci zpět.¹³⁵ Druhý právní názor, který stojí v příkré opozici k uvedeným závěrům a byl publikován jako přímá reakce na citované pojednání, se opírá o tvrzenou hmotně právní povahu nároku na náhradu nákladů řízení, kdy náklady řízení tvoří příslušenství pohledávky dle ustanovení § 513 obč. zák., každé jejich plnění se opírá o tento právní důvod a soudní rozhodnutí má pouze deklaratorní povahu. Tím pádem soud v usnesení o zastavení řízení má stanovit, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.¹³⁶

Domnívám se, že pro vyřešení předestřené problémy je klíčové posouzení právní povahy nároku na náhradu nákladů řízení společně s navazujícím charakterem rozhodnutí o nákladech řízení. V této souvislosti odkazují na kapitolu 2.1 diplomové práce, kde je mimo jiné uvedeno, že Nejvyšší soud a Ústavní soud dlouhodobě zastává názor o procesně právní povaze nároku na náhradu nákladů řízení a o konstitutivní povaze rozhodnutí o nákladech řízení. K uvedenému názoru se přiklání také převážná část teorie. „*Nárok na náhradu nákladů má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu; rozhodnutí soudu má v tomto směru konstitutivní povahu.*“¹³⁷

V situaci, kdy převážná část teorie i praxe zastává názor o procesně právní povaze nároku na náhradu nákladů řízení společně s konstitutivní povahou rozhodnutí o nákladech, se přikláním k řešení, které trvá na uvedení povinnosti k náhradě nákladů řízení do výrokové části usnesení o zastavení řízení i v případě, kdy žalovaný tyto náklady uhradil žalobci ještě před právní mocí tohoto usnesení. Pokud by soud tuto povinnost do usnesení neuvedl, mohl by se jednat v kontextu procesně právní povahy

---

¹³⁵ HENDRYCHOVÁ Ivana., Náhrada nákladů před pravomocným rozhodnutím soudu o zastavení řízení. *Právní rozhledy*. 2008, č.23, s. 871-872. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

¹³⁶ NAVRÁTIL David., Náhrada nákladů řízení (aneb proč hledat problém tam, kde není). *Právní rozhledy*. 2009, č.5, s. 181-183. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

¹³⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. opt. cit. sub. 95, s. 1009.

nároku na náhradu nákladů řízení o plnění bez právního důvodu, protože nárok na náhradu nákladů řízení vzniká až soudním rozhodnutím dle ustanovení § 151 odst. 1 OSŘ.

Uvedený postup se jeví jako příhodný i s ohledem na právní jistotu účastníků řízení, poněvadž zřetelně uvádí, jakou částku náhrada nákladů řízení činí, nevznikne tak budoucí problém s rozporováním uhrazené částky a s následným zpětným vymáháním částky jako celku nebo její části. Pokud by totiž soud rozhodl druhým způsobem a stanovil by, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, mohlo by to bez dalších souvislostí u žalovaného evokovat domněnku, že žalobce nemá na základě soudního rozhodnutí nárok na plnění, jenž mu žalovaný již zaslal a mohl by začít se zpětným vymáháním uhrazené náhrady nákladů. Žalobce by se poté dostal do situace, kdy by neměl soudním rozhodnutím potvrzeno, že má na vyplacenou částku nárok a velice složitě by v možném dalším sporu prokazoval, na jakém základě mu náhrada nákladů přísluší, a ještě hůře by mohl prokázat, že mu přísluší v oné konkrétní výši, kterou si v některých případech sám spočítal, žalovanému ji pouze předložil k úhradě a soud se oprávněností její výše mnohdy detailně nezabýval.

Naopak jestliže by žalobce po právní moci usnesení o zastavení řízení začal s opětovným vymáháním náhrady nákladů řízení, žalovaný může jednoduše prokázat uhrazení náhrady nákladů řízení nebo využít institutu započtení podle ustanovení § 1982 obč. zák., poněvadž pokud by zasláná částka nebyla zmíněnou náhradou nákladů řízení, jednalo by se o bezdůvodné obohacení žalobce, protože by ke konkrétní platbě neexistoval žádný právní důvod. Obdobný názor také zastávají jednotliví zástupci soudců. „*Pokud však rozhoduje bez stanoviska žalobce, pak není chybou (naopak), když uloží žalovanému náklady nahradit, aniž by zkoumal, zda je již fakticky před rozhodnutím zaplatil či nikoliv ... nákladové rozhodnutí je tak konstitutivní povahy a právo účastníka na náhradu nákladů nezaniká okamžikem, kdy mu již v průběhu řízení druhý účastník náklady zaplatil (myšleno uhradil – pozn. autora). I poté je soud povinen vyslovit ve výroku konečného rozhodnutí, kdo z účastníků má právo na náhradu nákladů řízení...*“¹³⁸

---

¹³⁸ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 419.

2.1.6 Náhrada nákladů řízení při uzavření smíru a odmítnutí žaloby

Nalézací řízení sporné může dále skončit uzavřením smíru mezi účastníky řízení podle ustanovení § 99 OSŘ, jenž soud schválí, pokud není v rozporu s právními předpisy. Povinnou součástí smíru ovšem netvoří dohoda o náhradě nákladů řízení. Jelikož soud musí podle ustanovení § 151 odst. 1 OSŘ rozhodnout o náhradě nákladů řízení v rozhodnutí, jímž se řízení končí, užije v případě, že účastníci řízení nezahrnou dohodu o náhradě nákladů řízení do soudního smíru, ustanovení § 146 odst. 1, písm. a) OSŘ a v rozhodnutí o schválení smíru stanoví, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. Pokud se však v soudním smíru účastníci řízení na vzájemné náhradě nákladů řízení dohodnou a tuto dohodu do soudního smíru zahrnou, soud pouze rozhodne o schválení soudního smíru dle ustanovení § 99 odst. 2 OSŘ bez toho, aby dále nějakým způsobem rozhodoval o náhradě nákladů řízení mezi účastníky řízení navzájem. Soud by ovšem v tomto případě mohl v rozhodnutí o schválení smíru rozhodnout podle ustanovení § 148 odst. 1 OSŘ o náhradě nákladů státu, které předtím v řízení stát platil. Při uložení povinnosti k náhradě nákladů státu by soud měl vycházet z toho, jak smír dopadl v porovnání k žalobnímu návrhu.¹³⁹

Jestliže účastník řízení ani přes výzvu podle ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ neopraví či nedoplní návrh na zahájení řízení, soud usnesením podle ustanovení § 43 odst. 2 OSŘ návrh na zahájení řízení odmítne. Usnesením o odmítnutí návrhu na zahájení řízení se řízení končí, tudíž v něm musí být rozhodnuto v souladu s ustanovením § 151 odst. 1 OSŘ o náhradě nákladů řízení. Podle ustanovení § 146 odst. 3 OSŘ musí žalobce nahradit všechny náklady, které ostatním účastníkům řízení vznikly. Zde se také projevuje výše zmíněná zásada zavinění, protože žalobce svým nedokonalým podáním zavinil to, že řízení nelze pokračovat. Dlužno však dodat, že při odmítnutí žaloby obvykle žádné náklady ostatním účastníkům řízení nevznikají, protože soud by měl vady žaloby odstranit ještě předtím, než jí zašle druhému účastníkovi řízení k vyjádření, ten se tudíž o odmítnuté žalobě obvykle ani nedozví.¹⁴⁰

2.1.7 Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

O náhradě nákladů řízení se rozhoduje zpravidla v souvislosti s konečným rozhodnutím v meritu věci, neplatí to však bezvýjimečně. O náhradě nákladů řízení na

¹³⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 504-505.

¹⁴⁰ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 17, s. 704-705.

základě jejich zavinění dle ustanovení § 147 a § 148 odst. 2 OSŘ soud může rozhodnout již při vzniku těchto nákladů, nicméně uvedené není jeho povinností a nelze považovat za chybu, když o separovaných nákladech rozhodne až na konci řízení. Soud rozhoduje o náhradě nákladů z úřední povinnosti, což vyjadřuje ustanovení § 151 odst. 1 slovy bez návrhu, podle dlouholeté soudní praxe se však účastník řízení může náhrady nákladů vzdát, takové vzdání musí být učiněno nepochybně a výslovně, nelze nepřiznat náhradu nákladů účastníkovi řízení, jen protože svůj nárok výslovně neuplatnil a nedomáhal se ho.¹⁴¹ Pro snadnější odůvodnění soudu a zejména následné přiznání všech vynaložených nákladů lze každému účastníkovi řízení doporučit, aby poskytl ústní či písemné vyúčtování požadovaných nákladů, avšak soud tímto návrhem není vázán, v čemž se mimochodem také projevuje zásada rozhodování o nákladech řízení z úřední povinnosti.

Povinnost soudu rozhodnout o náhradě nákladů řízení v konečném rozhodnutí ve věci se nevztahuje pouze na konec řízení jako celku, nýbrž zcela stejným způsobem soud musí rozhodnout, pokud končí řízení pro některého z účastníků řízení. Za příklady takového rozhodnutí lze označit částečný rozsudek, jímž soud rozhodne o právech a povinnostech jen některého ze žalobců oproti jen nějakému ze žalovaných, dále například při záměně účastníků řízení dle ustanovení § 92 odst. 2 OSŘ, nikoliv však podle ustanovení § 107 a 107a OSŘ. Obdobně to platí i pro rozhodování v odvolacím a dovolacím řízení. Odvolací nebo dovolací soud vydává rozhodnutí o nákladech pouze v případě, jestliže u něho řízení končí ve věci samé, tedy rozhodnutí předchozí instance potvrdí nebo změní. Dospěje-li k závěru, že napadené rozhodnutí je potřeba zrušit, o nákladech řízení vůbec nerozhoduje a takové rozhodnutí závisí posléze na soudu nižšího stupně. Výrok o náhradě nákladů řízení má vždy formu usnesení, zmíněné platí, i když soud uvede výrok o náhradě nákladů řízení do výrokové části rozsudku. Výrok o náhradě nákladů řízení tedy nikdy neztrácí povahu usnesení. Pro soud se v praxi projeví především při určité chybě ve výroku, kdy již pro opravu výroku není potřeba nařizovat jednání, ale výrok soud doplní samostatným usnesením podle ustanovení § 166 OSŘ.¹⁴²

V praxi běžně nastávají situace, kdy předseda senátu při vyhlášení rozhodnutí ještě nemá přesně vypočtenou konkrétní výši náhrady nákladů řízení. Ustanovení § 151 odst. 5 OSŘ umožňuje, aby konkrétní výši určil až v písemném vyhotovení rozhodnutí.

¹⁴¹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. III. ÚS 892/08.

¹⁴² JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 433-434.

Při vyhlášení výroku rozhodnutí je však povinen označit komu právo na náhradu nákladů přísluší a pro vyčíslení částky odkázat na písemné vyhotovení rozhodnutí. Výše citovaná judikatura a teorie označuje rozhodnutí o nákladech řízení za rozhodnutí konstitutivní, nárok na zmíněnou náhradu vzniká právě až oním rozhodnutím, které je závislé na rozhodnutí v meritu věci. Vykonalnost rozhodnutí o náhradě nákladů tedy podle ustanovení § 151 odst. 6 OSŘ nikdy nenastane dříve než právní moc rozhodnutí v meritu věci, a to ani v případě, když soud rozhoduje o náhradě nákladů v samostatném usnesení.¹⁴³

Konkrétní výši, rozsahu a případnému krácení náhrady nákladů nalézacího řízení řízení se věnovaly všechny předchozí kapitoly diplomové práce, pro bližší specifikaci tedy odkazují tedy tam. Zde si pouze dovolím poznámku o nedokonale legislativně vyřešeném odkazu na zvláštní právní předpisy při výpočtu odměny za zastupování advokátem, notářem a patentovým zástupcem. V minulosti se odměna uvedených zástupců určovala podle přísudkové vyhlášky, na kterou odkazovalo ustanovení § 151 odst. 2 OSŘ. Ústavní soud s účinností k 7.5.2013 zrušil nálezem sp. zn. Pl. ÚS 25/12 tuto přísudkovou vyhlášku a předestřel nutnost přijetí nové právní úpravy.¹⁴⁴ Nedokonalý legislativní odkaz tkví zejména v tom, že zákonodárce i přes četné zásahy do úpravy nákladů řízení nepřijal novou právní úpravu obdobnou přísudkové vyhlášce a ani novelizoval ustanovení § 151 odst. 2 OSŘ, kde zůstal odkaz na zrušenou přísudkovou vyhlášku. Ústavní soud tak vytvořil problém při aplikaci, který zákonodárce po několik let nevyřešil a soudní praxe ho překonala analogickým užitím advokátního tarifu, jež se předtím používal jen pro rozhodování podle ustanovení § 147 a 148 odst. 2 OSŘ. Nicméně v OSŘ formálně dále zůstává odkaz na přísudkovou vyhlášku, což se z legislativně technického pohledu jeví jako velmi nežádoucí a pro právního laika silně matoucí.¹⁴⁵

Za účelem komplexního pojetí diplomové práce upozorňuji na ustanovení § 149 odst. 1 OSŘ, kde zákonodárce stanovil, že ten, komu byla uložena povinnost k náhradě nákladu řízení, musí zaplatit tuto náhradu advokátu protistrany, pokud tato protistrana

---

¹⁴³ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 438.

¹⁴⁴ K bližšímu rozboru srov. kapitola 1.1.5. diplomové práce

¹⁴⁵ Srov. JIRSA, Jaromír, *Patálie nákladového rozhodování v civilním řízení*. [online]. Právní prostor, 11.3.2015. [cit. 1.4.2017]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/patalie-nakladoveho-rozhodovani-v-civilnim-rozeni>

takového advokáta měla. Obdobně to platí pro notáře a patentového zástupce.¹⁴⁶ Byl-li účastníkem řízení, kterému soud přisoudil náhradu nákladů řízení, advokát ustanoven, náleží náhrada nákladů za právní zastoupení státu a účastník řízení, kterému soud uložil povinnost k náhradě nákladů řízení, ji také státu musí zaplatit.¹⁴⁷ I přes výše uvedené povinnosti, „náhrada náleží oprávněnému účastníkovi řízení a zákon zde toliko stanoví platební místo.“¹⁴⁸ To znamená, že vymáhat ve vykonávacím řízení přisouzenou náhradu nemůže sám zástupce svým jménem. Základní záměr této úpravy tkví v ochraně zejména advokátů před nezaplacením sjednané odměny za právní zastoupení mezi advokátem a jeho klientem, kdy při nezaplacení dohodnuté částky po proběhlém soudním řízení má advokát možnost využít započtení¹⁴⁹ uhrazených nákladů řízení oproti pohledávce vůči klientovi na zaplacení smluvní odměny za zastupování a následně vymáhat jen rozdíl mezi oběma částkami.¹⁵⁰ Výše popsané se podle ustanovení § 149 odst. 3 OSŘ týká jen zástupců podle ustanovení § 137 odst. 2 OSŘ, jestliže účastníka řízení zastupuje například obecný zmocněnec, náhrada nákladů řízení se platí vždy účastníkovi řízení.

2.2 Náhrada nákladů nesporného řízení

V oblasti teorie civilního procesu se tradičně odlišuje nalézací řízení sporné a nalézací řízení nesporné. Již v minulosti mnozí autoři rozebírali povahu obou řízení především za účelem nalezení rozdílů a hranice mezi nimi. Pro účely vymezení těchto rozdílů v rámci diplomové práce uvádím, že základní, ale také často kritizovanou odlišností, je rozlišení obou řízení podle toho, zda soud vydává rozhodnutí deklaratorní nebo konstitutivní, když deklaratorní rozhodnutí jsou příznačná pro sporné řízení a konstitutivní pro nesporné řízení. Tato teorie nereflktuje určité výjimky z tohoto pravidla, kdy i ve sporném řízení může dojít k vydání konstitutivního rozhodnutí. Většího souhlasu se u odborné veřejnosti dostává teorii, která dělí obě řízení podle jejich základní, ale nikoliv jediné funkce. Spornému řízení tak přisuzuje funkci reparační a nespornému řízení funkci preventivní, tedy nezastupitelné role v soudní

¹⁴⁶ Dle ustanovení § 149 odst. 4 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

¹⁴⁷ Dle ustanovení § 149 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

¹⁴⁸ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 425.

¹⁴⁹ Dle ustanovení § 1982 z. č. 89/2012., občanský zákoník.

¹⁵⁰ JIRSA, J. a kol., op. cit. sub. 14, s. 425.

úpravě právních poměrů do budoucna, a tím předcházení případným sporům.¹⁵¹ Právní úpravu nesporných řízení s účinností od 1.1.2014 obsahuje zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“).

Zatímco někteří autoři vedou polemiku o právní povaze nároku na náhradu nákladů sporného řízení, kdy na vzdor uznávané teorii a soudní praxi označují nárok na náhradu nákladů sporného řízení za hmotněprávní,¹⁵² o právní povaze nároku na náhradu nákladů nesporného řízení již tato polemika vedena není. „*Procesně právní povaha nároku na náhradu nákladů nesporného řízení vyplývá zejména z neexistence hmotně právní podstaty nároku nebo smísení hmotně právních i procesně právních prvků, jakož i absence pohledávky a protiprávního chování některého z účastníků řízení.*“¹⁵³

Obecná právní úprava nákladů řízení analyzovaná v předcházejících kapitolách v zásadě platí i pro nesporná řízení, avšak s přihlédnutím k jejich charakteru a zejména s ohledem na speciální právní úpravu v ZŘS. V druhých a placení nákladů řízení stanovuje ZŘS pouze minimální odchylky od úpravy v OSŘ, nejvýznamnější odlišnost se však týká náhrady nákladů řízení. Zvláštní právní úpravu pro řízení, která lze zahájit i bez návrhu a v řízeních ve statusových věcech manželských a partnerských, obsahuje v obecné části ZŘS ustanovení § 23. V případě, kdy se o výše zmíněná řízení nejedná, typicky tedy řízení nepůjde zahájit i bez návrhu, se použijí pravidla pro náhradu nákladů řízení z OSŘ i pro ostatní řízení podle ZŘS.¹⁵⁴

Ustanovení § 23 ZŘS se aplikuje ve všech bez návrhových řízeních podle ustanovení § 13 a § 14 ZŘS, dále také ve statusových věcech manželských a partnerských podle ustanovení § 371 resp. § 399 odst. 1 ZŘS. Ve výše zmíněných řízeních zákon stanoví, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů podle výsledku řízení¹⁵⁵, tudíž se nepoužije náhrada nákladů řízení podle úspěchu ve věci podle ustanovení § 142 OSŘ. Ustanovení § 23 ZŘS rovněž upravuje výjimku z pravidla, kdy na podkladu odůvodněných okolností případu lze účastníkovi řízení takovou náhradu nákladů řízení přiznat. Odůvodněné okolnosti případu musí mít

---

¹⁵¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena a kol., op. cit. sub. 1, s. 40.

¹⁵² Srov. kapitola 2.1. diplomové práce.

¹⁵³ CHALUPA, Luboš, *Právní povaha nákladu řízení*. [online]. [cit. 19.3.2017]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/pravni-povaha-naroku-na-nahrada-nakladu-rizeni>.

¹⁵⁴ LAVICKÝ, Petr a kol., *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 78-79. ISBN 978-80-7478-869-7.

¹⁵⁵ Ustanovení § 23 z. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

samozřejmě určitou intenzitu, stejně jako je tomu u výjimek při náhradě nákladů sporného řízení, vyžadují okolnosti případu ad hoc posouzení a náležité odůvodnění, což se podle mého názoru dá analogicky srovnat s požadavkem na vyčerpávající odůvodnění postupu podle ustanovení § 150 OSŘ. Jako příklady těchto okolností je možné uvést řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem, kde bývalý druh matky dětí je jejich otcem, ale o děti se nestará, nepřispívá na ně a zároveň se snaží své příjmy z úspěšného podnikání v soudním řízení co nejvíce zastřít, aby mu soud vyměřil co nejnižší výživné, matka samoživitelka přitom tráví veškerý svůj volný čas péčí o děti a v čase řízení je na rodičovské dovolené. Dále lze pod odůvodněné okolnosti případu podřadit situace, kde při řízení o rozvodu manželství trpí jeden z manželů vážným onemocněním a druhý zapříčinil rozvrat manželství svou nevěrou.¹⁵⁶ Při posuzování náhrady nákladů v nesporných řízeních je nutné vedle obecné části ZŘS mít rovněž na paměti speciální úpravu u jednotlivých řízeních ve zvláštní části ZŘS. Příkladem uvádím úpravu v ustanovení § 128, § 132, § 230 a § 266 ZŘS.

V rámci rozhodování o náhradě nákladů řízení dává ZŘS soudu možnost ve zvláštních případech využít ustanovení § 24 ZŘS, kterým lze sankcionovat účastníka řízení, jenž uplatňoval právo svévolně a zjevně bezúspěšně, a uložit mu povinnost k náhradě nákladů řízení. „*Sankční nákladové ustanovení představuje výjimku ze zásad upravených v předchozím ustanovení, která platí obecně ke všem typům zvláštních řízení, bez ohledu na to, zda je lze zahájit jen na návrh, i bez návrhu, nebo zda jde o statusovou věc.*“¹⁵⁷ P. Lavický ve svém komentáři k ZŘS však stojí na názoru, že použití ustanovení § 24 ZŘS se přímo váže jen k řízením podle ustanovení § 23 ZŘS, protože v návrhových řízeních je možné k obdobné sankci dojít již podle ustanovení § 142 a násl. OSŘ.¹⁵⁸ V praxi tento rozdíl nebude mít přílišný význam, protože soud při rozhodování na základě použití obou právních úprav dojde ke stejnému výsledku, tudíž se z pohledu účelu právní úpravy nic nezmění. Zákonodárce se při tvorbě ustanovení § 24 ZŘS opřel o již existující úpravu v ustanovení § 138 OSŘ. Mezi oběma ustanoveními existuje určitý gramatický rozdíl, avšak tento rozdíl nelze chápat jako zřejmý úmysl zákonodárce a je možné při aplikaci ustanovení § 24 ZŘS vycházet z podobnosti s ustanovením § 138 OSŘ, což ovšem nelze dělat automaticky bez

¹⁵⁶ JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. s. 89-90. ISBN 978-80-87109-48-9.

¹⁵⁷ JIRSA, J. a kol., opt. cit. sub. 156. s. 92.

¹⁵⁸ LAVICKÝ, Petr a kol., opt. cit. sub. 154. s. 81.

přihlédnutí k teleologickému a systematickému výkladu právní normy. Oproti rozhodování o osvobození od soudních poplatků, soud sankčního ustanovení dle § 24 ZŘS aplikuje až v rozhodnutí, kterým se řízení končí, tudíž disponuje mnohem lepší důkazní situací, a to mu dává prostor pro důkladné uvážení.

O svévolné uplatňování práva se podle citovaného ustanovení jedná zvláště při podávání tzv. šikanózních žalob, které mají druhého účastníka řízení pouze zastrašit a donutit k určitému jednání, a přitom nemají žádnou oporu ve hmotném právu. Takové šikanózní žaloby se v oblasti zvláštních řízení soudních často objevují, protože mnohdy jde o vypjaté rodinné vztahy a osoby se uchylují k těmto nemorálním krokům ve snaze své spory vyřešit. V praxi může jít o často opakované návrhy na zvýšení výživného bez relevantní změny okolností pro jeho posouzení s cílem druhého rodiče neustále obtěžovat účastí na soudním řízení nebo smyšlený návrh na vykázní z důvodu domácího násilí za účelem zamezení kontaktu s nezletilým. Pokud bude již z návrhu bezprostředně jasné, že účastník nemůže v řízení v žádném případě uspět, jedná se o zjevně bezúspěšné uplatňování práva. Jako příklad poslouží návrh matky na zákaz styku otce s dítětem neodůvodněnými žádnými pravdivými okolnostmi, vedený úmyslem rozdělit citové pouto mezi otcem a jeho dítětem. Povinnost k náhradě nákladů řízení podle ustanovení § 24 ZŘS lze uložit částečně nebo i zcela.¹⁵⁹

2.3 Opravné prostředky proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

Stejně jako při rozhodování soudu v meritu věci se v oblasti náhrady nákladů řízení mohou objevit individuální pochybení jednotlivých soudců nebo při nejmenším účastníci řízení mohou v rozhodnutích tato pochybení spatřovat. Možnost zmíněných pochybení a rozdílného pohledu na různé právní otázky se prohlubuje zvláště s rostoucí složitostí koncepce náhrady nákladů řízení, kdy pro soudy může být v některých případech mnohem těžší správně rozhodnout o náhradě nákladů řízení než v meritu věci. Pro účinnou ochranu práv účastníků řízení a za účelem nápravy nezákonných rozhodnutí je vytvořena soustava řádných a mimořádných opravných prostředků.

Typickým a nejčastějším příkladem obrany proti rozhodnutí soudu prvního stupně je odvolání, které se řadí v soustavě opravných prostředků mezi řádné opravné

---

¹⁵⁹ JIRSA, J. a kol., opt. cit. sub. 156. s. 92-93.

prostředky. Podáním odvolání v zásadě lze dosáhnout nápravy rozhodnutí soudu prvního stupně dvěma způsoby.

Prvním ze způsobů je podání odvolání přímo proti výroku meritorního rozhodnutí. Podle toho, jak soud rozhodne ohledně hmotněprávního nároku, se následně odvíjí rozhodnutí v oblasti náhrady nákladů řízení, poněvadž, jak již bylo výše uvedeno, rozhodnutí o náhradě nákladů řízení lze považovat za konstitutivní a až na výjimky závislé na rozhodnutí ve věci samé. Odvolací soud se může při svém rozhodování ztotožnit s názorem soudu první instance v plném rozsahu a jeho rozhodnutí potvrdit společně s výrokem o náhradě nákladů řízení. V takovém případě posléze rozhoduje jen o nákladech odvolacího řízení.¹⁶⁰ Dospěje-li odvolací soud k závěru, že jsou splněny podmínky pro změnu rozhodnutí dle ustanovení § 220 odst. OSŘ a rozhodnutí soudu prvního stupně změnit, musí rozhodnout i o nákladech vzniklých v řízení v prvním stupni.¹⁶¹ Dále lze rozhodnutí soudu první instance zrušit podle ustanovení § 221 OSŘ. Pokud po zrušení napadeného rozhodnutí odvolací soud vrací věc soudu prvního stupně, nerozhoduje vůbec o náhradě nákladů řízení a toto rozhodnutí přenechává soudu prvního stupně.¹⁶² Ruší-li odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně, může také podle ustanovení § 221 odst. 1, písm. c) OSŘ řízení zastavit jako celek, ačkoliv OSŘ přímo ve vztahu k této variantě nestanovuje přesný postup při náhradě nákladů řízení, je nutné, aby odvolací soud rozhodl o náhradě nákladů řízení u soudů obou stupňů, protože podle ustanovení § 151 odst. 1 OSŘ musí být náhrada nákladů řízení určena v rozhodnutí, kterým se řízení končí.

Druhou možností, jak dosáhnout nápravy rozhodnutí o náhradě nákladů řízení je podání odvolání jen proti výroku o náhradě nákladů řízení. Soudní praxe dovozuje, že jediné omezení přípustnosti odvolání proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení zakládá ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ, kde je upravena nepřípustnost odvolání proti rozsudkům v bagatelních věcech do 10 000 Kč.¹⁶³ Toto omezení se uplatní i pro výrok o náhradě nákladů řízení obsažený v rozsudku, protože podle Ústavního soudu nelze, aby byla omezena přípustnost odvolání proti rozsudku ve věci samé, ale zároveň existovala možnost podat odvolání proti vedlejším výrokům rozsudku, mezi které se výrok

---

¹⁶⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 687.

¹⁶¹ Ustanovení § 224 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁶² Ustanovení § 224 odst. 3 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁶³ Uvedenou částku Ústavní soud v nálezu ze dne 11.4.2012, sp. zn. IV ÚS 498/12 kritizoval jako příliš vysokou ve vztahu k výši starobního důchodu a průměrné mzdy.

o náhradě nákladů bezpochyby řadí.¹⁶⁴ Omezení přípustnosti odvolání proti výrookům o náhradě nákladů řízení obsažených v rozsudku týkající se bagatelní věci bylo aprobováno také již v dřívějších soudních rozhodnutích¹⁶⁵ a vyvolalo polemiku u určité části odborné veřejnosti, zejména v porovnání k přípustnosti odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení u platebního rozkazu, rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání.¹⁶⁶

Jestliže účastník řízení neuspěje u odvolacího soudu a rozhodnutí nabyde právní moci, přichází v úvahu uplatnění mimořádných opravných prostředků. V praxi nejvíce využívaným mimořádným opravným prostředkem je dovolání. V současné době může účastník řízení stejně jako u odvolání zvrátit rozhodnutí soudu pomocí dvou způsobů, a to napadením rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé nebo podáním dovolání jen proti nákladovému výroku. Tak tomu ovšem nebylo vždy. Možnost podání dovolání pouze proti nákladovému výroku zakotvil s účinností od 1.1.2013 zákon č. 404/2012 Sb., který novelizoval ustanovení § 237 OSŘ. S takovým výkladem se posléze ztotožnil ve svých rozhodnutích i sám Nejvyšší soud.¹⁶⁷ Jelikož je dovolání tradičně chápáno jako výjimečný institut, OSŘ samozřejmě obsahuje ustanovení, které za účelem ochrany Nejvyššího soudu před přetížením omezuje širokou přípustnost dovolání stanovenou v ustanovení § 237 OSŘ. Tímto ustanovením je § 238 OSŘ, v souvislosti s přípustností dovolání proti nákladovému výroku lze zmínit především odst. 1, písm. c), které zní: *„Dovolání podle § 237 není přípustné proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokiem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.“*¹⁶⁸

Částka 50 000 Kč v dovolání je obdobou bagatelní částky 10 000 Kč u přípustnosti odvolání. Podle své ustálené judikatury Nejvyšší soud vždy zkoumá, jaká částka byla v předcházejících řízeních dovolateli odepřena, nezáleží tedy na celkové výši náhrady nákladů řízení, nýbrž pouze na rozdílu částky, jenž účastníkovi řízení podle zákona přísluší a částky, kterou mu soudy již přiznaly.¹⁶⁹ To ovšem nevylučuje, aby

¹⁶⁴ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 11.4.2012, sp. zn. IV ÚS 498/12.

¹⁶⁵ Např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24.8.2001, sp. zn. 11 Co 716/2001.

¹⁶⁶ KRIVÁČKOVÁ Jana., Přípustnost odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení v bagatelních věcech. *Právní rozhledy*. 2009, č.13, s. 479-481. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

¹⁶⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013.

¹⁶⁸ Ustanovení § 238 odst. 1, písm. c) z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

¹⁶⁹ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2014, sp. zn. 28 Cdo 586/2016.

přiznaná částka náhrady nákladů v předchozím řízení byla nulová, například při nesprávném užití moderačního práva dle ustanovení § 150 OSŘ. Výše částky náhrady nákladů řízení účastníka řízení, na kterou měl podle zákonných ustanovení nárok, je patrná ze soudního spisu, aby se předešlo nadhodnocování požadované částky náhrady nákladů řízení ze strany dovolatelů, měl by Nejvyšší soud vždy pro účely přípustnosti dovolání oprávněnou výši náhrady nákladů řízení vypočítat.¹⁷⁰

Pro účastníky řízení se z pohledu přípustnosti dovolání jeví jako zásadní otázka, zda Nejvyšší soud přistupuje k výpočtu odepřené částky odděleně ve vztahu k řízení před soudem prvního stupně a k řízení o odvolání nebo odepřenou částku náhrady nákladů řízení v obou řízeních sčítá. P. Coufalík se ve svém odborném článku kloní ke sčítání odepřených částek z obou řízení, především z důvodu, že se nejvyšší náklady objevují před soudem prvního stupně a při oddělení jednotlivých částek by se rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení nemuselo dočkat žádného přezkumu. Zároveň neponechává stranou ani důležitou ústavně právní rovinu problému.¹⁷¹ S citovanými závěry se podle mého názoru lze plně ztotožnit a uzavřít, že účastník řízení podávající dovolání pouze do výroku o náhradě nákladů řízení by se měl v odůvodnění svého podání především zaměřit na naplnění hranice 50 000 Kč odepřené náhrady nákladů řízení a prokázat zmíněné naplnění relevantními důkazy.

Pro úplnost přehledu mimořádných opravných prostředků dodávám, že jen proti výroku o náhradě nákladů řízení není přípustná žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost.¹⁷²

---

¹⁷⁰ Srov. COUFALÍK Petr. Několik poznámek k náhradě nákladů v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 3, s. 39-44. ISSN 1210-6348. Dostupné také z Beck-online.

¹⁷¹ Srov. COUFALÍK Petr. Několik poznámek k náhradě nákladů v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 3, s. 39-44. ISSN 1210-6348. Dostupné také z Beck-online.

¹⁷² Podle ustanovení § 230 odst. 1, písm. b) z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

3 Problematika aplikace advokátního tarifu se zaměřením na bagatelní spory

Do oblasti náhrady nákladů řízení v posledních několika letech silně vstupuje problematika výše odměny advokáta v bagatelních sporech. Otázka vytvoření vhodné právní úpravy se stala předmětem debaty a neshod nejen mezi zástupci jednotlivých právnických profesí, ale i zajímavým politickým tématem. V tomto kontextu lze vnímat zmíněné téma jako jedno z nejpálčivějších v rámci českého civilního procesu současné doby. Jeho kořeny je však nutné hledat již v dobách dávno minulých. V porevolučním období 90. let 20. století panovalo v české společnosti přesvědčení nutnosti uvolnění poměrů společně s posílením postavení věřitelů.¹⁷³ Uvedené mimo jiné reflektovalo i přijetí v kapitole 1.1.5 rozebírané přisudkové vyhlášky, avšak jejím hlavní účelem bylo zjednodušení výpočtu odměny advokáta pro potřeby náhrady nákladů řízení. Postupem času však začaly na povrch vyplouvat problémy, protože určité skupiny věřitelů a jejich právních zástupců pojali vymáhání pohledávek jako své podnikání a soudně uplatňovali pohledávky velice malých částek, ne s cílem vymoci hmotněprávní nárok, nýbrž za účelem přiznání odměny advokáta, která v přisudkové vyhlášce neodrážela právní a skutkovou složitost případů a tvořila tak pro výše zmíněné osoby výhodný byznys. Takové praktiky se setkaly s odporem značné části laické veřejnosti a bez reakce nezůstaly ani u veřejnosti odborné.¹⁷⁴

Na podkladu zmíněného společenského pnutí došlo v posledních letech k obratu a cílem reprezentativní většiny veřejnosti přestalo být uvolnění poměrů pro podnikání, ale ochrana dlužníků před vykořisťováním ze strany věřitelů. Aktuální otázkou však zůstává, jak správně nastavit právní mechaniky, tak aby pohledávky věřitelů, kteří bezpochyby všichni nejsou motivováni ožebračováním obyvatelstva, byly dostatečně účelné a rychle vymahatelné, ale zároveň se dostalo adekvátní ochrany zejména dlužníkům, kteří se snaží účelně řešit svůj dluh a jejich drobné dluhy několikanásobně nevzrůstaly jen kvůli vedení nalézacího a vykonávacího řízení.

---

¹⁷³ Srov. HURDÍK, J., op cit. sub. 7, s. XI.

¹⁷⁴ Srov. SVOBODA Karel., Zjevně nespravedlivé náklady řízení v aktuální judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2011, č. 3, s. 3. ISSN 1802-3843. Dostupné také z ASPI pod ID: LIT38224CZ.

3.1 Vývoj úpravy posuzování bagatelních sporů

Na zavedenou praxi některých skupin věřitelů a jejich advokátů se Ministerstvo spravedlnosti snažilo reagovat novelizací přísudkové vyhlášky, kdy vyhláškou č. 64/2012 Sb., s účinností od 1.3.2012 snížilo výši odměny advokáta v oblasti sporů do částky 10 000 Kč.¹⁷⁵ Takové omezení však nepovažoval Ústavní soud za dostatečné a již několikrát citovaným nálezem ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12 zrušil ke dni 7.5.2013 přísudkovou vyhlášku, která podle Ústavního soudu stála za rozmachem obchodování s pohledávkami a náhradu nákladů řízení začaly soudy vypočítávat podle advokátního tarifu.

Ovšem ještě před zrušením přísudkové vyhlášky se pro odměnu advokáta v bagatelních sporech stal důležitějším náleží Ústavního soudu ze dne 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011, v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že v řízeních, která jsou vedena v bagatelních věcech (do 10 000 Kč, proti nimž není podle ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ přípustné odvolání), zahájených formulářovou žalobou proti spotřebiteli, a ve kterých spotřebitel byl fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem, by měla být odměna advokáta určována v maximální výši jednonásobku vymáhané jistiny. Za účelem jednodušší interpretace Ústavní soud dále v nosných bodech odůvodnění svého nálezu definoval formulářovou žalobu následovně. *„Zpravidla se bude jednat o návrh mající podobu využitého vzoru, jenž se od něj bude odlišovat jen v minimální míře, a to právě takové, aby mohl být návrh co do určitosti osob účastníků a předmětu řízení dostatečně individualizován; základ právní argumentace včetně její stylizace a formálního vyjádření však bude totožný či jen s drobnými odchylkami. Soudy prvního stupně jej "odhalí" i díky jednotě v osobě žalobce, jejího právního předchůdce anebo jejího advokáta.“*¹⁷⁶ Takový náleží Ústavního soudu znamenal zásadní omezení výše uvedených praktik určitých skupin věřitelů a také silně ovlivnil budoucí právní úpravu advokátního tarifu.

V kontextu rozhodovací praxe Ústavního soudu a nepříliš zřetelné úpravě náhrady nákladů řízení v bagatelních sporech se k činnosti odhodlali i zákonodárci. Za zmínku stojí návrh skupiny poslanců, který byl poslancům rozeslán dne 23.1.2014 jako sněmovní tisk 107/14. Tento návrh měl za cíl pozměnit ustanovení § 144 OSŘ

---

¹⁷⁵ Srov. KAPLAN Tomáš, ZBYTOVSKÁ Lenka., *Vývoj náhrady nákladů řízení*. [online]. Praha: epravo.cz, 27.3.2015. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyvoj-nahrady-nakladu-rizeni-97095.html>

¹⁷⁶ Náleží Ústavního soudu ze dne 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011.

následujícím způsobem. „Účastníci nemají právo na náhradu odměny za zastupování v řízení, ve kterém bylo rozhodnuto o peněžitém plnění uvedeném v § 202 odst. 2 části věty před středníkem. Soud však může přiznat i náhradu nákladů nebo jejich části, odůvodňují-li to okolnosti případu nebo poměry účastníků.“¹⁷⁷ Skupina poslanců měla v podstatě za cíl udělat z přiznávání náhrady nákladů v bagatelních sporech pouhou výjimku, u níž by vůbec nebylo jasné, jak ji vykládat, celý postup by bezpochyby vedl ke zvýhodnění dlužníků a vyslal jim zřetelný signál, že dluhy do 10 000 Kč se vůbec nemusejí platit, protože v právu existuje pouze minimální hrozba sankce, která by je jen stěží vedla k dodržování závazků. V konečném důsledku by tato úprava vůbec nemusela postavení spotřebitelů (ve smyslu nálezu Ústavního soudu 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011) zlepšit. Velké společnosti jakožto podnikatelé by naopak věděly, že jim nehrozí žádné další náklady, pokud nesplní své zákonné či smluvní povinnosti, čehož by mohli posléze zneužívat vůči spotřebiteli jako slabší straně.¹⁷⁸ Osobně si nemyslím, že by skupina poslanců vzala v úvahu všechny důsledky, jež by jejich návrh mohl v praxi vyvolat. Pro právní úpravu v OSŘ a koncept, na kterém zákonodárce vybuodoval náhradu nákladů řízení, je podle mého názoru velice příznivé, že daný návrh skupiny poslanců nebyl přijat, protože by v konečném důsledku neznamenal ochranu slabší strany, ale poskytl by velký prostor pro zneužívání práva od nepoctivých osob, ať už by stály v daném právním poměru na pomyslné straně slabší či silnější.

Na nastalou situaci reagovalo také Ministerstvo spravedlnosti, kdy ve snaze vyřešit problematiku bagatelních sporů, s účinností od 1.7.2014 novelizovalo advokátní tarif vyhláškou č. 120/2014 Sb. Do advokátního tarifu byl přidán § 14b, který stanovuje mimosmluvní odměnu advokáta za úkon právní služby v bagatelních sporech, bližšímu rozboru bude věnována další kapitola této diplomové práce. V oblasti bagatelních sporů nelze opominout další omezení náhrady nákladů řízení, která se ovšem uplatní i v nebagatelních věcech. Mezi takováto omezení se řadí například výše analyzované instituty účelnosti vynaložených nákladů, předžalobní upomínky podle ustanovení § 142a OSŘ či moderačního práva soudu podle ustanovení § 150 OSŘ.

---

¹⁷⁷ Sněmovní tisk č. 107 [online] 2014. Rozeslán poslancům 23.1.2014. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [cit. 10.3.2017].

¹⁷⁸ Srov. BŘÍZA Petr, *Bagatelní spory bez náhrady nákladů řízení – znamená to více spravedlnosti* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 31.1.2014. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/bagatelni-spory-bez-nahrady-nakladu_31.html

3.2 Charakteristika bagatelních sporů podle advokátního tarifu

Jak jsem již výše uváděl, dne 1.7.2014 vstoupila v účinnost novela advokátního tarifu upravující mimosmluvní výši odměny advokáta za jeden úkon právní služby v oblasti tzv. bagatelních řízení. Podle mého názoru při striktním pojmání bagatelních sporů ve smyslu vyloučení přípustnosti odvolání dle ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ by úprava v advokátním tarifu neměla být nazývána úpravou bagatelních sporů, protože ustanovení § 14b advokátního tarifu lze použít pro řízení, jehož předmět nepřevyšuje částku 50 000 Kč, nikoliv částku 10 000 Kč, jako je tomu v ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ. Nicméně pro lepší přehlednost se této obecně používané zkratky v diplomové práci přidržím a vhodnost nastavení rozdílné výše od ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ rozeberu dále. Ustanovení § 14b advokátního tarifu stanovuje odchylku od obecné úpravy mimosmluvní odměny obsažené v ustanovení § 7 advokátního tarifu, kdy snižuje odměnu za jednotlivé úkony. Avšak takové snížení odměny lze použít při kumulativním naplnění stanovených podmínek.

Za prvé musí jít o bagatelní spor ve smyslu ustanovení § 14b odst. 1, písm. b) advokátního tarifu, tedy o řízení, jehož předmětem je peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje 50 000 Kč. Dále se musí jednat o řízení, které bylo zahájeno návrhem na ustáleném vzoru, které podává opakovaně stejný žalobce ve skutkově a právně obdobných věcech.¹⁷⁹ Pojem ustálený vzor vytvořil určitý výkladový problém, protože ho advokátní tarif nikde nedefinuje. Definici tudíž podávají až soudy. „*Skutkovou obdobnost žalob na ustáleném vzoru ve smyslu § 14b advokátního tarifu je nezbytné vykládat stejně, jako u tzv. formulářových žalob. Musí jít o takové skutkové vymezení nároku, jenž se jen ve zcela minimální míře odlišuje od jiných návrhů na zahájení řízení podaných stejným žalobcem. Právě a jen tato minimální míra odlišností činí sepsání návrhu na zahájení řízení pouhý administrativní úkon, za který by měla být přiznána nižší než obvyklá odměna za úkon právní služby.*“¹⁸⁰ Opakovatelnost podle citovaného ustanovení znamená alespoň dvakrát, takže se při doslovném výkladu u prvního návrhu na zahájení řízení ustanovení § 14b advokátního tarifu nepoužije a u každého dalšího řízení ano. Skutkově a právně obdobná věc znamená, že žalobce podává návrhy na zahájení řízení ve vysoké míře automatizované, v některých případech předepsané a vyplňované pouze počítačovými programy, kdy se v těchto

¹⁷⁹ Podle ustanovení § 14b odst. 1, písm. a) vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

¹⁸⁰ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7.1.2015, sp. zn. 93 Co 681/2014.

návrzích často mění pouze označení žalovaného a jsou generovány v téměř neomezeném denním počtu, respektive toto omezení pramení pouze z počtu žalovaných, ne z kapacity počítačového programu. Problém ovšem může nastat v případech, kdy se žalobci budou vyhýbat použití uvedeného ustanovení tím, že účelově pozmění určité náležitosti návrhu a stylistiku vět.¹⁸¹ Závisí poté na soudu, aby tuto účelovou změnu odhalil a náležitě se s ní vypořádal, a to i v odůvodnění rozhodnutí. Poslední důležitou, avšak nanejvýš logickou podmínkou je podle ustanovení § 14b odst. 1, písm. c) advokátního tarifu úspěch žalobce ve formě přiznání náhrady nákladů řízení.

Ustanovení § 14b advokátního tarifu se aplikuje pouze pro úkony právní služby do podání návrhu na zahájení řízení. Jestliže po podání návrhu vzniknou žalobci další uznatelné úkony v oblasti mimosmluvní odměny, použije se pro jejich výpočet obecná úprava stanovená v ustanovení § 7 advokátního tarifu.¹⁸² Mezi nejčastější úkony činěné do podání návrhu na zahájení řízení se typicky v oblasti bagatelních sporů řadí tři základní úkony právní služby. Podle ustanovení § 11 advokátního tarifu je možné mezi tyto úkony zařadit převzetí a přípravu právního zastoupení, výzvu k plnění s právním rozbořem a návrh na zahájení řízení. Mezi méně časté, nicméně explicitně nevyložené úkony se zahrnují úkony spočívající v další poradě s klientem přesahující jednu hodinu a jednání s protistranou. Jestliže řízení končí vydáním platebního rozkazu,¹⁸³ advokát další úkony nevykoná, ale pokud řízení pokračuje, liší se počet dalších úkonů u jednotlivých řízení v závislosti na jejich charakteru a délce a na odměnu advokáta u těchto dalších úkonů se již použije ustanovení § 7 advokátního tarifu.

Ustanovení 14b advokátního tarifu dále obsahuje modifikovanou úpravu výše odměny za jeden úkon právní služby. Tato odměna se liší podle výše předmětu řízení, kdy předmět řízení tvoří zároveň tarifní hodnotu sporu, podle které se určuje odměna za jeden úkon. Jednotlivá řízení se člení do třech následujících skupin. Do první skupiny náleží všechna řízení, jejichž předmětem je peněžité plnění do 10 000 Kč, v těchto řízeních náleží žalobci náhrada nákladů řízení ve výši 200 Kč za jeden úkon. Druhou skupinu tvoří řízení, u nichž se tarifní hodnota pohybuje přes 10 000 Kč a zároveň nepřesáhne 30 000 Kč. V uvedených případech soud přizná žalobci náhradu nákladů za

¹⁸¹ Srov. PETROV Jan, *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 3.7.2014. [cit. 10.4.2017]. Bod 6. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>

¹⁸² Ustanovení § 14b odst. 1, ve spojení s § 14b odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

¹⁸³ Ve všech jeho formách ve smyslu ustanovení § 172, §174a, § 174b z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

jeden úkon ve výši 300 Kč. Do poslední kategorie advokátní tarif řadí řízení, která mají tarifní hodnotu přes 30 000 Kč, ovšem zároveň do 50 000 Kč, v takových řízení má žalobce právo na náhradu nákladů za jeden úkon právní služby ve výši 500 Kč.¹⁸⁴

V porovnání s odměnou za jeden nesnížený úkon právní služby podle ustanovení § 7 advokátního tarifu se jedná o poměrně velké snížení mimosmluvní odměny, protože se dle ustanovení § 7 advokátní tarifu odměna za úkon při tarifní hodnotě do 10 000 Kč pohybuje v rozmezí 300 až 1500 Kč, zvedající se podle faktické výše předmětu řízení, nikoliv stanovené paušálně do určité hodnoty, jako je tomu u ustanovení § 14b advokátního tarifu. Při hodnotách předmětů řízení přes 10 000 Kč a do 30 000 Kč se hodnota odměny za úkon dle ustanovení § 7 advokátního tarifu pohybuje mezi 1500 Kč a 2300 Kč, opět v závislosti na reálné výši tarifní hodnoty a konečně v řízeních s tarifní hodnotou přes 30 000 Kč a do 50 000 Kč se odměna za úkon, při aplikaci stejných pravidel jako v předcházejících případech, pohybuje v rozmezí 2300 Kč až 3100 Kč.¹⁸⁵

Zásadní omezení, formulované podobně jako v nálezů Ústavního soudu ze dne 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/201, přináší také advokátní tarif, který stanoví, že *„celková výše odměny pro účely stanovení náhrady nákladů v řízení podle odstavce 1 je omezena výší tarifní hodnoty.“*¹⁸⁶ Toto omezení se uplatní obzvláště v řízeních, jejichž tarifní hodnota je velmi nízká a již snížená výše odměny advokáta podle ustanovení § 14b advokátního tarifu bude i přes tuto redukci schopna výši tarifní hodnoty přesáhnout. Jestliže by tedy případná výše odměny advokáta v bagatelním řízení měla přesáhnout výši předmětu sporu, může soud jako odměnu advokáta pro účely náhrady nákladů řízení přiznat pouze ekvivalent tarifní hodnoty. Do odměny advokáta se ovšem nezapočítává například tzv. režijní paušál, náhrada za promeškaný čas, cestovní výdaje a pochopitelně ani soudní poplatek. Ačkoliv by se při neodborném výkladu citovaného ustanovení mohl jevit opak, celková výše náhrady nákladů může tudíž být o mnoho vyšší než tarifní hodnota sporu, protože obsahuje více složek, jejichž náhrada musí být soudem stanovena. Předmětem rozporných názorů však zůstává, zda lze zmiňované omezení použít pouze pro výši odměny advokáta v rámci úkonů před podáním žaloby nebo je toto omezení platné pro úkony v celém řízení i v případě jeho dalšího

---

¹⁸⁴ Ustanovení § 14b, odst. 1, body 1., 2., a 3. vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

¹⁸⁵ Ustanovení § 7, body 1., 2., 3., 4., a 5. vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

¹⁸⁶ Ustanovení § 14b, odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

pokračování.¹⁸⁷ Autoři komentáře k advokátnímu tarifu se kloní k užší platnosti rozebraného omezení. „Z výše uvedeného lze uzavřít, že omezení celkové odměny, založené § 14a odst. 4 (myšleno § 14b - pozn. autora), dopadá jen na odměnu za tyto první úkony, nikoliv na úkony další a nikoliv na náhrady (režijní paušál).“¹⁸⁸ Jedná se však o otázku nejasnou, sám jsem se v praxi setkal se soudními rozhodnutími, které omezenou odměnu aplikovaly pro všechny úkony v řízení, tedy i pro úkony po podání návrhu na zahájení řízení.

Ustanovení § 14b odst. 5, písm. a), b) advokátního tarifu také speciálně upravuje výši režijního paušálu pro bagatelní spory, kdy pro úkony do podání návrhu na zahájení řízení stanovuje režijní paušál ve výši 100 Kč a ke všem dalším úkonům po podání návrhu lze přičíst 300 Kč.

3.3 Praktické důsledky snížení odměny advokáta a návrhy změn

Ačkoli to někteří věřitelé a advokáti neradi uznávají, v důsledku novelizace a zakotvení ustanovení § 14b advokátního tarifu, nedošlo přímo k odepření spravedlnosti u žalobců vymáhajících drobné pohledávky a neznamenovalo to pro advokáty dramatický úbytek jejich agendy.¹⁸⁹ Podle mého názoru lze mluvit pouze o částečném omezení tzv. kupčení s pohledávkami mezi specializovanými inkasními agenturami, které se zaměřují pouze na nabývání různých drobných pohledávek (například neuhrazeného jízdného v městské hromadné dopravě) a jejich následné vymáhání. Toto omezení spočívá především v tom, že těmto agenturám, ale i běžným žalobcům, klesl příjem ze soudního sporu. To ovšem neznameno, že bych novelizaci advokátního tarifu považoval za zcela bezchybnou.

Největší vada advokátního tarifu podle mého názoru tkví v nesprávném nastavení hranice bagatelní pohledávky. Výše již diplomová práce poukazovala na to, že určení pásma bagatelnosti sporu ve výši 50 000 Kč naprosto nekoresponduje s označením bagatelních sporů podle ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ ani s dosavadní judikaturou Ústavního soudu. Částka 50 000 Kč již opravdu není pro převážnou část společnosti nikterak zanedbatelná a nastavení této hranice je při nejmenším nereálným odrazem reality všedního dne občanů České republiky. Tato kritika se znásobuje

---

¹⁸⁷ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 252.

¹⁸⁸ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 252.

¹⁸⁹ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 248.

v situaci, kdy tvůrce vyhlášky, na rozdíl od nálezu Ústavního soudu 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011, nezohlednil, že výnosné podnikání různých věřitelů vzniklo především na základě smluv uzavíraných se spotřebitelem bez toho, aby spotřebitel mohl při uzavření smlouvy ovlivnit sjednané podmínky. Ustanovení § 14b advokátního tarifu se tak při naplnění dalších předpokladů použije u všech řízení do 50 000 Kč. Předpoklady použití tohoto ustanovení mohou naplnit i řízení mezi dvěma drobnými podnikateli, dvěma spotřebiteli nebo dokonce mezi spotřebitelem na straně žalobce a podnikatelem na straně žalovaného. Domnívám se, že advokátní tarif tudíž nenaplní pouze svůj hlavní účel, a to rozbití svébytného systému podnikání určitých skupin věřitelů, ale bez jakékoliv společenského a právního odůvodnění zasáhne i do oprávněných zájmů takových věřitelů, jejichž cílem není získání co největší náhrady nákladů řízení, ale vymožení svého oprávněného nároku při adekvátní náhradě vynaložených nákladů, a kteří mohou být žalobci, přestože se z pohledu hmotného práva nacházejí v pozici slabší strany.

Žalobce v řízení podle ustanovení § 14b advokátního tarifu také nemusí být vždy úspěšný. Jestliže se žalovaný nechá zastoupit advokátem a soud mu přizná náhradu nákladů řízení, vypočte ji podle ustanovení § 7 advokátního tarifu, nikoliv podle ustanovení § 14b jako by to bylo při úspěchu žalobce. V tomto ohledu se ztotožňuji s polemikou autorů komentáře k advokátnímu tarifu. „*Je samozřejmě otázkou, zda je tento důsledek v souladu se zásadou rovného postavení účastníků vyplývající z Listiny základních práv a svobod a ustanovení § 18 odst. 1 o.s.ř.*“¹⁹⁰

Ministerstvu spravedlnosti se přijetím novelizace advokátního tarifu pravděpodobně podařilo rozbit nebo při nejmenším omezit kritizované obchodování s pohledávkami za účelem přiznání vysoké náhrady nákladů řízení ve formě odměny za právní zastoupení, což bylo hlavním cílem této novely, ale jak již to v podobných případech bývá, novelizaci nelze označit za bezvadnou.

Podle mého názoru by hranice bagatelních sporů v ustanovení § 14b advokátního tarifu měla odpovídat pásmu bagatelnosti v ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ, tedy s omezením výše tarifní hodnoty do 10 000 Kč, což by také lépe odráželo základní smysl právní úpravy. Uplatnění této snížené náhrady by dále mělo být omezeno pouze na řízení, jehož předmětem jsou nároky ze smluv uzavřených se spotřebitelem, kde byl

---

¹⁹⁰ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 249.

spotřebitel fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem a stojí na straně žalovaného. V současné podobě odměna za právní zastoupení v bagatelních sporech bez jakéhokoliv racionálního odůvodnění nepřiměřeně ovlivňuje i náhradu nákladů v jiných řízeních, což se jeví jako nežádoucí vedlejší efekt právní úpravy. Domnívám se, že advokátní tarif si také zaslouží změnu za účelem provedení detailnějšího rozčlenění odměny advokáta za jeden úkon právní služby. Nyní lze označit naprosto stejnou odměnu za právní zastoupení při tarifní hodnotě například 100 Kč i při tarifní hodnotě 9900 Kč za silně paušalizující a jen velmi málo zohledňující reálnou důležitost sporu pro jeho účastníky. Nízké částky okolo 500 Kč bezpochyby vnímá téměř celá společnost jako částky bagatelní, jinak tomu však je u částek blížících se hranici 10 000 Kč, které téměř dosahují hranice minimální mzdy. Tato paušalizace se v nynější podobě advokátního tarifu samozřejmě ještě více prohlubuje s rostoucí částkou předmětu řízení.

Na základě výše zmíněných důvodů a v souladu s vyjádřenými názory bych se při zachování ostatních podmínek ustanovení § 14b advokátního tarifu přikláněl k omezení hranice bagatelních sporů do tarifní hodnoty 10 000 Kč, za splnění další podmínky, která spočívá v tom, že se jedná o řízení, jehož předmětem jsou nároky ze smluv uzavřených se spotřebitelem, kde byl spotřebitel fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem a stojí na straně žalovaného. Zároveň se přikláním k dílčímu zvýšení odměny za jeden úkon odměny právního zastoupení společně s detailnějším rozčleněním podle výše tarifní hodnoty. Taková odměna by mohla vypadat následovně.

Tabulka 1 – Návrh odměny za jeden úkon právní služby dle § 14b advokátního tarifu

Tarifní hodnota	Odměna za jeden úkon podle § 14b
Do 500 Kč	200 Kč
Přes 500 Kč do 1000 Kč	300 Kč
Přes 1000 Kč do 5000 Kč	400 Kč
Přes 5000 Kč do 10 000 Kč	500 Kč

Autor: Jiří Mařík

4 Náhrada nákladů soudního výkonu rozhodnutí podle OSŘ

Tato v pořadí již čtvrtá kapitola diplomové práce se bude společně s bezprostředně následující kapitolou zabývat problematikou náhrady nákladů vykonávacího řízení jako celku. Ještě před konkrétním rozbořem problematiky náhrady nákladů vykonávacího řízení považuji za důležité ve stručnosti předložit rozdíly mezi nalézacím a vykonávacím řízením a také vykonávací řízení charakterizovat.

Obecně lze z pohledu nauky civilního procesu konstatovat, že se civilní proces mimo jiné dělí na dvě relativně samostatná řízení, tedy na řízení nalézací, kterému se diplomová práce věnuje v předchozích kapitolách, a na řízení vykonávací. Za situace, kdy soud v nalézacím řízení nalézá právo a zároveň typicky určuje přiměřenou lhůtu ke splnění případných povinností, tvoří vykonávací řízení jakousi fakultativní část civilního procesu, která nastupuje až v případě, kdy povinný dobrovolně nesplní uloženou povinnost. Ve vykonávacím řízení však nemusí být vymáhány pouze povinnosti stanovené v nalézacím řízení, naopak lze v této fázi řízení vymáhat i jiné tituly, jenž vůbec nemusí z nalézacího řízení pocházet. Typickým a poměrně často využívaným příkladem takového titulu jsou rozhodčí nálezy.¹⁹¹

4.1 Odlišení soudního výkonu rozhodnutí a exekuce

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „EŘ“) zavedl za účelem snadnějšího a rychlejšího vymáhání pravomocně uložených povinností do českého právního řádu s účinností od 1.5.2001 institut soudního exekutora. Tímto způsobem zákonodárce tedy v českém právním prostředí nastolil tzv. dvoukolejnost vykonávacího řízení, kdy oprávněný disponuje možností volby mezi soudním výkonem rozhodnutí dle OSŘ a exekucí dle EŘ. Ačkoliv jsou si oba svébytné systémy vykonávacího řízení poměrně podobné, což je také vyjádřeno subsidiárním použitím OSŘ vůči EŘ¹⁹², panují v obou systémech určité odlišnosti, které musí oprávněný při výběru druhu vykonávacího řízení vždy zohlednit.¹⁹³ Pro detailní rozbor všech možných rozdílů neposkytuje diplomová práce prostor, nicméně v jednotlivých prvcích tvoří právě jednu z odlišností náhrada nákladů řízení.

¹⁹¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 15. ISBN 978-80-7502-077-2.

¹⁹² Stanoveným v ustanovení § 52 odst. 1 z. č. 120/2001 Sb. EŘ

¹⁹³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol., opt. cit. sub. 191. s. 20-23.

Mezi odbornou veřejností panuje místy terminologická nejednotnost v používání dílčích pojmů vázajících se k vykonávacímu řízení. Nejčastěji bývají jako synonyma používány termíny vykonávací řízení a exekuční řízení. S cílem předejít určitým nejasnostem při výkladu diplomové práce, považuji za důležité v tomto bodě upozornit na to, že v diplomové práci je používán výraz vykonávací řízení jako zastřešující a nadřazený termín pro dva dílčí druhy vykonávacího řízení, tedy pro výkon rozhodnutí dle OSŘ na jedné straně a pro exekuční řízení dle EŘ na straně druhé, čemuž odpovídají i názvy jednotlivých kapitol.

4.2 Právní úprava náhrady nákladů soudního výkonu rozhodnutí

I přestože patří soudní výkon rozhodnutí podle OSŘ v porovnání s exekučním řízením k méně využívanému způsobu nuceného vymáhání uložených povinností, nelze, za účelem komplexního rozboru náhrady nákladů vykonávacího řízení jako celku, tento způsob v diplomové práci opominout.

Právní úpravu náhrady nákladů soudního výkonu rozhodnutí obsahují ustanovení § 270 a 271 OSŘ, nicméně druhy jednotlivých nákladů vyplývají i z obecného ustanovení § 137 OSŘ, kde z výčtu nákladů v průběhu soudního výkonu rozhodnutí vznikají zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, soudní poplatek a odměna za zastupování. K bližší charakteristice jednotlivých druhů nákladů řízení odkazují na první kapitolu této diplomové práce, avšak stanovení konkrétní výše dílčích druhů nákladů řízení se v soudním výkonu rozhodnutí částečně liší. Za zmínku zvláště stojí speciální úprava obsažená v advokátním tarifu. Při určování výše odměny za zastupování a náhrady hotových výdajů advokátní tarif nerozlišuje mezi soudním výkonem rozhodnutí podle OSŘ a exekucí podle EŘ.¹⁹⁴ Podle ustanovení § 11 odst. 2, písm. e) advokátního tarifu se poskytuje náhrada nákladů za jeden úkon právní služby při výkonu rozhodnutí ve výši jedné poloviny sazby mimosmluvní odměny určené podle ustanovení § 7 advokátního tarifu, výše poskytované náhrady hotových výdajů se oproti nalézacímu řízení nemění a činí tedy částku 300,- Kč.¹⁹⁵ Další zásadní modifikaci odměny za zastupování a náhrady hotových výdajů v soudním výkonu rozhodnutí

---

¹⁹⁴ Oproti tomu je v advokátním tarifu používán jeden zastřešující pojem výkon rozhodnutí, čímž se s odkazem na ustanovení § 8 odst. 4 advokátního tarifu myslí oba způsoby vykonávacího řízení, tudíž se náhrada těchto nákladů poskytuje v obou typech vykonávacího řízení ve stejné výši.

¹⁹⁵ Podle ustanovení § 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

podává ustanovení § 14b odst. 2 advokátního tarifu.¹⁹⁶ Zatímco ustanovení § 14b advokátního tarifu dopadá v nalézacím řízení jako celek pouze na bagatelní spory při naplnění všech jejich podmínek, podle gramatického výkladu ustanovení § 14b odst. 2 advokátního tarifu není pro účely výkonu rozhodnutí vůbec relevantní, zda vymáhaná povinnost pochází z nalézacího řízení, ve kterém byly naplněny všechny podmínky pro užití ustanovení § 14b advokátního tarifu, protože v textu ustanovení § 14b odst. 2 chybí jakékoliv navázání na první odstavce citovaného ustanovení. „*Dopad tohoto ustanovení je tedy jednoznačný – vztahuje se na všechny věci výkonu rozhodnutí, je-li vymáháno peněžité plnění do částky 50 000 Kč, bez výjimky.*“¹⁹⁷

Osobně považuji právní úpravu ustanovení § 14b odst. 2 advokátního tarifu za zcela nelogickou a velice špatně nastavenou. Podle mého názoru neexistuje žádný rozumný důvod pro to, aby při výkonu rozhodnutí všech peněžitých plnění nepřevyšujících 50 000,- Kč bez ohledu na naplnění podmínek ustanovení § 14b odst. 1 činila sazba odměny za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení pouhých 100,- Kč za každý z těchto úkonů, navíc v situaci, kdy k těmto úkonům obvykle mnoho dalších úkonů při výkonu rozhodnutí nepřibývá. Racionální odůvodnění by tato úprava získala pouze, pokud by ji vyhláška striktně vázala na naplnění podmínek dle ustanovení § 14b odst. 1 advokátního tarifu. Společně se snížením odměny za zastoupení se stejně jako v nalézacím řízení u bagatelních sporů snižuje i náhrada hotových výdajů, která dle § 14b odst. 5 advokátního tarifu činí 100,- Kč za každý úkon právní služby.

S ohledem na ustanovení § 270 odst. 4 OSŘ je možné aplikovat na náklady nezastoupeného účastníka¹⁹⁸ také ustanovení § 150 odst. 3 odst. OSŘ ve spojení s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., kdy nezastoupený účastník má nárok na paušální náhradu hotových výdajů svých nebo svého zástupce, pokud nedoloží výši hotových výdajů. Pro účely výkonu rozhodnutí se aplikuje § 2 odst. 2 nebo § 2 odst. 3 citované vyhlášky, jestliže se jedná o peněžité plnění a hodnota sporu nepřevyšuje 50 000 Kč, činí paušální náhrada hotových výdajů 100 Kč, v ostatních případech pak 300 Kč.

---

¹⁹⁶ K bližšímu rozboru bagatelních sporů a celého ustanovení § 14b advokátního tarifu odkazují na kapitolu 3 diplomové práce.

¹⁹⁷ KOVÁŘOVÁ, D. a kol., opt. cit. sub 48. s. 250.

¹⁹⁸ Myšleno toho, který není zastoupen právním profesionálem podle § 137 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

V praxi se výše uvedené náklady vyskytují hlavně na straně oprávněného, jemuž také nejčastěji posléze svědčí jejich náhrada, nicméně v určitých níže rozebraných případech zastavení výkonu rozhodnutí může náhrada nákladů svědčit i povinnému. K těmto obecným nákladům dále přistupují specifické druhy nákladů vyplývajících z jednotlivých dílčích způsobů výkonu rozhodnutí, jako jsou příkladmo náklady dražby, náklady úschovy movitých věcí, náklady spojené s odhadem ceny prodávané věci, odměna správce závodu, náklady vyklizení a náklady úschovy vyklizených věcí.¹⁹⁹

Oproti nalézacímu řízení soud postupuje při náhradě nákladů soudního výkonu rozhodnutí poněkud odlišně. Podle ustanovení § 270 odst. 1 OSŘ soud rozhoduje o náhradě nákladů již v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, tedy v usnesení, jimž výkon rozhodnutí začíná. Tato odlišnost se následně projevuje v charakteru a struktuře výrokové části rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, jež se nutně skládá ze dvou dílčích částí. Typicky již před nařízením výkonu rozhodnutí totiž oprávněnému vznikají určité náklady, jako například soudní poplatek a náklady právního zastoupení za podání příslušného návrhu, které je posléze při podání návrhu na provedení výkonu rozhodnutí schopen přesně vyčíslit. Ovšem výše nákladů, jež vzniknou při provádění výkonu rozhodnutí nelze při jeho nařízení přesně určit, proto vedle sebe ve výroku o náhradě nákladů řízení bude stát vyčíslená povinnost k náhradě nákladů vzniklých před nařízením výkonu rozhodnutí společně s uloženou povinností k náhradě nákladů vzniklých při provádění výkonu rozhodnutí, jejichž přesná výše však nebude nikdy určena a soud ji vyčíslí až poté, co konkrétní náklady vzniknou. Z tohoto důvodu také soud nestanovuje konkrétní lhůtu k zaplacení²⁰⁰, protože určené náklady se posléze vymohou společně s vymožením primární povinnosti uplatňované při soudním výkonu rozhodnutí.

Pokud se návrh na vymožení povinnosti prostřednictvím některého ze způsobů soudního výkonu rozhodnutí týká peněžitého plnění, oprávněný nemusí k vymožení vzniklých nákladů podávat zvláštní návrh a výrok rozhodnutí se vztahuje ze zákona i na náklady oprávněného. S odkazem na ustanovení § 339 odst. 2 OSŘ však platí opačná úprava při provádění soudního výkonu rozhodnutí za účelem vymožení nepeněžitého plnění, kdy oprávněný musí pro vymožení náhrady nákladů v probíhajícím řízení podat výslovný návrh, jeho povinností to však samozřejmě není. „*Jestliže je výkon rozhodnutí*

¹⁹⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol., opt. cit. sub. 191. s. 56.

²⁰⁰ Podle ustanovení § 270 odst. 1, z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

*nařízen pro vymození nepeněžitého plnění, je usnesení soudu o náhradě nákladů výkonu rozhodnutí exekučním titulem pro výkon rozhodnutí a zaplacení přiznaných nákladů je možno se domáhat v samostatném řízení o výkon rozhodnutí.*²⁰¹ Obdobně jako v nalézacím řízení platí, že veškeré náklady, jejichž náhradu soud při soudním výkonu rozhodnutí ukládá, musí být vždy vynaloženy účelně.²⁰²

Při soudním výkonu rozhodnutí nevznikají však jednotlivé druhy nákladů pouze oprávněnému. Reálný výkon rozhodnutí provádí soud, respektive jeho zaměstnanci, a to na náklady státu. Analogicky k právní úpravě obsažené v ustanovení § 141 odst. 1 OSŘ týkající se placení zálohy na důkaz v nalézacím řízení, obsahuje i právní úprava soudního výkonu rozhodnutí možnost soudu uložit oprávněnému povinnost ke složení zálohy na náklady provedení výkonu rozhodnutí. Tuto povinnost může však soud uložit pouze oprávněnému, který nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, přičemž není rozhodné, zda byl oprávněný již od soudního poplatku osvobozen v předchozím průběhu řízení nebo dokonce v předchozím nalézacím řízení, nýbrž vždy by měl soud zkoumat předpoklady pro osvobození bezprostředně v souvislosti s rozhodováním o povinnosti složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí. Jestliže oprávněný stanovenou povinnost ke složení zálohy nesplní, soud vždy řízení zastaví.²⁰³

Jak je již z předchozí analýzy patrné, konstrukce právní úpravy soudního výkonu rozhodnutí obecně staví na náhradě nákladů ve prospěch oprávněného, ale v praxi mohou nastat i situace, kde při soudním výkonu rozhodnutí dojde k tomu, že náhradu nákladů soud poskytne povinnému. Za takový případ zákonodárce označuje zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 271 OSŘ. Při zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí se náhrada nákladů řídí podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo, zkoumá se tedy procesní zavinění zastavení výkonu rozhodnutí, obdobně jako v nalézacím řízení podle ustanovení § 146 odst. 2 OSŘ.

Procesní zavinění na straně povinného bude dovozeno vždy, když povinný po nařízení výkonu rozhodnutí splní vymáhanou povinnost. Na straně oprávněného půjde o celou řadu důvodů, ze kterých soud dospěje k závěru o procesním zavinění zastavení soudního výkonu rozhodnutí. Judikatura však k příčinám zastavení řízení ze strany

---

²⁰¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol., opt. cit. sub. 5, s. 955.

²⁰² JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. §251-376 občanského soudního řádu*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 122. ISBN 978-80-7552-273-3.

²⁰³ Ustanovení § 270 odst. 3 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

oprávněného přistupuje poměrně restriktivně, když přiznat povinnému náhradu nákladů řízení lze pouze, pokud oprávněný v řízení nepostupuje s dostatečnou mírou opatrnosti.²⁰⁴ Tato úprava však přináší povinnému poměrně velkou míru ochrany, například i před šikanózními návrhy oprávněného. Soud jednoznačně přiznává povinnému náhradu nákladů řízení, jestliže se soudní výkon zastaví pro bezvýslednost, o které oprávněný věděl, dále pro nepřipustnost na základě vznesené námitky promlčení nebo proto, že oprávněný podal návrh, ačkoliv povinný již svou povinnost dobrovolně splnil. Jinak tomu bude v případě, kdy titul pro soudní výkon rozhodnutí nelze z určitého důvodu vykonat a oprávněný o tomto důvodu při podání návrhu nevěděl. Samozřejmě, že při posuzování jednotlivých důvodů pro zastavení řízení dochází i k hraničním situacím, při kterých musí soud vždy pečlivě vážit příčiny zastavení soudního výkonu rozhodnutí. Za příklady takových důvodů pro zastavení lze označit vyloučení věci z výkonu rozhodnutí nebo nařízení výkonu u předběžně vykonatelných rozhodnutí, které byly posléze v průběhu výkonu rozhodnutí zrušeny.²⁰⁵

Ustanovení § 270 odst. 4 OSŘ odkazuje na použití ustanovení § 147 až § 150 OSŘ týkajících se nalézacího řízení. J. Mádr se kloní k závěru, že při rozhodování o náhradě nákladů soudního výkonu rozhodnutí lze užít i ostatní obecná ustanovení o nákladech nalézacího řízení, jestliže to však nevyloučí zvláštní charakter soudního výkonu rozhodnutí.²⁰⁶

---

²⁰⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2006, sp. zn. 20 Cdo 1756/2006.

²⁰⁵ JIRSA, J. a kol., opt. cit. sub. 201. s. 125-126.

²⁰⁶ Srov. JIRSA, J. a kol., opt. cit. sub. 201. s. 124.

5 Náhrada nákladů exekučního řízení

Jak bylo již výše uvedeno, diplomová práce důsledně odděluje právní úpravu mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí. Celá nynější kapitola se bude zabývat charakteristikou a zvláštnostmi náhrady nákladů exekučního řízení. Mezi laickou i odbornou veřejností tvoří náhrada nákladů exekučního řízení, zvláště odměna exekutora, poměrně kontroverzní téma, jenž se stalo společně s náklady nalézacího řízení předmětem odborných debat, ale také různých politických bojů, které vyústili ve více či méně podařené novelizace, jenž ovšem neovlivňují pouze nalézací a exekuční řízení, ale týkají se například i řízení insolvenčního, na jehož rozbor, jak jsem již uvedl v úvodu, však v diplomové práci není prostor.

5.1 Náklady exekučního řízení

Pro zevrubnou analýzu náhrady nákladů exekučního řízení je nejdříve zásadní správně uchopit jednotlivé druhy nákladů řízení, jejich odlišnosti od nákladů nalézacího řízení a nákladů soudního výkonu rozhodnutí, proto se jim v následujících řádcích bude diplomová práce věnovat.

5.1.1 Náklady exekutora se zaměřením na odměnu exekutora

Již ustanovení § 3 odst. 1 EŘ vymezuje, že exekutor vykonává exekuční a další svou činnost za úplatu. „*Výkon exekutorské činnosti je podnikatelskou činností vykonávanou za úplatu.*“²⁰⁷ Podle názoru J. Flama musí být tato úplata vždy dostatečně vysoká a adekvátní k odměně soudců, aby dokázala zajistit nezávislost soudních exekutorů jako soukromých osob, které však vykonávají některé činnosti v postavení exekučního soudu, což ovšem nekoresponduje s reálnou činností zákonodárce.²⁰⁸

Konkrétní právní úpravu jednotlivých složek nákladů exekuce a následně odměny exekutora obsahuje ustanovení § 87 odst. 1 EŘ ve spojení s ustanovením § 90 až § 92 EŘ. Bližší specifikaci a pravidla pro výpočet nákladů exekuce stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění

²⁰⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015, s. 467. ISBN 978-80-7478-988-5.

²⁰⁸ Srov. FLAM Jiří, *Nezávislost soudního exekutora a jeho odměna* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 7.3.2017. [cit. 16.6.2017]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/nezavislost-soudniho-exekutora-a-jeho-odmena>

odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „exekuční tarif“). Nejdůležitějším a zároveň v praxi nejkontroverznějším nákladem exekuce je odměna exekutora, tomu odpovídá i rozsah zákonné úpravy, kdy zákonodárce v EŘ věnuje úpravě odměny exekutora celou hlavu osmou, konkrétně ustanovení § 90 až 92 EŘ. Ustanovení § 90 odst. 2 EŘ mimo jiné zakotvuje možnost uzavření smlouvy mezi oprávněným a exekutorem o vedení exekuce a o odměně exekutora. Tato sjednaná odměna se však nikdy nestane nákladem exekuce, nelze ji vymáhat na povinném prostřednictvím příkazu k úhradě nákladů exekuce a nemá tedy žádný vliv na výši odměny, kterou musí nahradit povinný. „*Exekutor tedy v souladu s § 87 odst. 3 a 4 vymůže na povinném náklady exekuce určené v příkazu k úhradě nákladů exekuce ve výši, jako kdyby smluvní odměna nebyla sjednána.*“²⁰⁹

Výpočet odměny exekutora pomocí exekučního tarifu se liší podle toho, zda se jedná o exekuci peněžitou či o exekuci nepeněžitou. Výše odměny exekutora při peněžité exekuci se stanoví určitou procentní sazbou ze základu, výše procentní sazby se snižuje s tím, jak roste základ pro její výpočet, od nejvyšší 15% sazby, až po nejnižší 1% sazbu.²¹⁰ Základem se podle ustanovení § 5 odst. 1 exekučního tarifu rozumí výše vymoženého plnění, které nicméně nezahrnuje náklady exekuce a náklady oprávněného. Vedle toho stojí odměna exekutora při nepeněžité exekuci, tu exekuční tarif určuje jednotlivě podle druhů vymáhaného plnění stanoveného v § 7 až § 10 exekučního tarifu.

Interpretaci zmíněných ustanovení a výpočet odměny exekutora do jisté míry omezil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 1.3.2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06. „*Ústavní soud uzavírá, že ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce. Do přijetí takové právní úpravy bude na obecných soudech, aby při rozhodování o odměně exekutora interpretovaly "výši exekutorem vymoženého plnění" v souladu s naznačenými principy.*“²¹¹ Jak je z citace zmíněného nálezu patrné, Ústavní soud předpověděl nutnost přijetí nové právní úpravy, která by navázala odměnu exekutora nejen na vymožené plnění, ale i na složitost a namáhavost exekuční činnosti. Zákonodárce ovšem novou právní úpravu dosud nepřijal, tudíž se při posuzování

²⁰⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol., *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 626. ISBN 978-80-7400-630-2.

²¹⁰ Srov. ustanovení § 6 odst. 1 vyhl. č. 330/2001 Sb. exekuční tarif.

²¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1.3.2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

přiměřenosti odměny exekutora musí vycházet i z jakéhosi materiálního hlediska, jenž Ústavní soud v citovaném nálezu předestřel, což však přináší do rozhodování exekutorů a posléze i soudů výkladové problémy a velkou nejednotnost, jejímž důsledkem není nic jiného než velký počet ústavních stížností týkajících se právě nesprávných výpočtů odměny exekutora.²¹²

Omezení odměny exekutora týkající se peněžité i nepeněžité exekuce dále přináší ustanovení § 11 exekučního tarifu, kde jsou upraveny speciální případy ukončení exekuce. V praxi jeden z nejpoužívanějších způsobů snížení odměny exekutora tvoří splnění vymáhané povinnosti na základě výzvy ke splnění vymáhané povinnosti podle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. Jestliže povinný v souladu s citovaným ustanovením splní vymáhaný nárok ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného, náleží exekutorovi odměna pouze ve výši 50 % odměny určené podle ustanovení § 6 exekučního tarifu, pokud jde o peněžité plnění a ve výši 30 % odměny určené podle ustanovení § 7 až § 10 exekučního tarifu, pokud jde o nepeněžité plnění.²¹³ Podle systematického výkladu exekučního tarifu, jenž byl také potvrzen Ústavním soudem, může takto vypočtená odměna poté klesnout pod minimální hranici odměny exekutora při peněžité exekuci, která je dána ustanovením § 6 odst. 3 exekučního tarifu a v současné době činí částku 2000,- Kč.²¹⁴

Pro úplnost dodávám, že pro to, aby mohla být vůbec aplikována alespoň tato snížená odměna, musí se povinný dozvědět o nařízené exekuci, kdy je nutné doručit mu vyrozumění o zahájení exekuce podle ustanovení § 44 odst. 1 EŘ. Pokud povinný splní uloženou povinnost exekučním titulem ještě předtím, než se vůbec dozví o zahájení exekuce a plní tedy ještě před faktickým provedením exekuce, nenáleží exekutorovi žádná odměna, protože se prokazatelně jedná o plnění povinného zcela dobrovolně, a navíc exekutor neučinil žádné kroky, které by povinného ke splnění jeho povinnosti určitým způsobem donutily.²¹⁵

Vedle odměny exekutora tvoří další náklad exekuce náhrada hotových výdajů exekutora. Právní úpravu rozsahu poskytované náhrady hotových výdajů upravuje

²¹² KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 584.

²¹³ Srov. ustanovení § 11 odst. 1, písm. a), b) vyhl. č. 330/2001 Sb. exekuční tarif.

²¹⁴ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15.12.2011, sp. zn. I. ÚS 3219/10 a náleží Ústavního soudu ze dne 16.1.2012, sp. zn. IV. ÚS 1881/11.

²¹⁵ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 17.8.2010, sp. zn. II. ÚS 808/10 a náleží Ústavního soudu ze dne 8.12.2010, sp. zn. IV. ÚS 296/08.

rovněž exekuční tarif, konkrétně ustanovení § 13 citované vyhlášky. Nejčastěji se exekutorovi tato náhrada poskytuje v paušální výši 3500 Kč. Ve zmíněné částce nejsou ovšem zahrnuty všechny hotové výdaje, protože ustanovení § 13 odst. 1 obsahuje pouze demonstrativní výčet hotových výdajů, za které se tato náhrada poskytuje. Mezi vyjmenované hotové výdaje patří jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, odborná vyjádření, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů. V případě, že přesahují vynaložené hotové výdaje exekutora citovanou částku 3500 Kč, může exekutor uplatňovat náhradu hotových výdajů v reálné výši, vynaložení těchto výdajů musí však dostatečně prokázat, což se může učinit například různými fakturami či stvrzenkami. Oproti tomu exekuční tarif výslovně vyjímá z paušální náhrady hotových výdajů náhradu za znalecké posudky a překlady, která se tudíž poskytuje v reálné vynaložené výši i v případě, kdy jsou ostatní hotové výdaje hrazeny paušálně, ovšem povinnost k prokázání jejich zaplacení platí stejně jako v nahoře uvedeném příkladu.

Mezi reálně vynaložené a posléze i uplatňované náklady mohou být zahrnuty pouze výdaje vynaložené během provádění konkrétní exekuce, nejsou jimi například mzdy zaměstnanců, elektřina a nájemné, i přestože od placení těchto výdajů exekutor bezpochyby má příslušné faktury.²¹⁶

U paušální náhrady hotových výdajů existuje koncepčně obdobná úprava v situacích, kdy povinný splní ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného. V takové situaci se paušální náhrada hotových výdajů snižuje na 1750 Kč, vyloučena ovšem není ani náhrada reálně vynaložených a doložených hotových výdajů, pokud by byly vyšší.²¹⁷

Za účelem co možná nejaktuálnějšího pohledu do problematiky nákladů exekuce upozorňuji na nejčerstvější novelizaci exekučního tarifu provedenou vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 441/2016 Sb., s účinností od 1.4.2017. Ještě před přijetím zmiňované novelizace proběhla poměrně ostrá diskuze mezi zainteresovanými stranami, tedy mezi Ministerstvem spravedlnosti, které prostřednictvím R. Pelikána tlačilo na co nejrazantnější snížení minimální odměny exekutora a náhrady hotových výdajů,

---

²¹⁶ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 206, s. 472.

²¹⁷ Srov. ustanovení § 13 odst. 3 vyhl. č. 330/2001 Sb., exekuční tarif

a Exekutorskou komorou České republiky, ta se naopak jakémukoliv snižování odměny exekutora důrazně bránila.²¹⁸ Výsledná novelizace exekučního řádu snížila minimální odměnu exekutora podle ustanovení § 6 odst. 3 a podle ustanovení § 11 odst. 2 exekučního řádu ze 3000 Kč na již zmiňované 2000 Kč a také snížila paušální náhradu hotových výdajů z 3500 Kč na 1750 Kč, nicméně u hotových výdajů pouze za předpokladu, že povinný splní vymáhanou povinnost ve lhůtě podle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. Odborné a místy i politické neshody vedly část senátorů k podání návrhu na zrušení citované novely exekučního řádu.²¹⁹

Sám si nedovoluji s jistotou říci, jak řízení před Ústavním soudem dopadne, nicméně podle mého názoru by k obdobným omezením odměny exekutora mělo být přistupováno velice uvážlivě. Je nutné si uvědomit, že ještě před nařízením exekuce měl povinný celou řadu možností svoji povinnost splnit. Nelze opominout ani to, že v drtivé většině případů se v exekučním řízení jedná o exekuční tituly, které vyplývají z nalézacího řízení soudního, kde právní řád účastníkům řízení poskytuje také množství možností ochrany. Nespátřuji jako prospěšné řešit míru zadlužení společnosti popsáním způsobem. Právní úprava již poskytuje dostatečně účinnou a zejména poměrně benevolentní možnost řešit předlužení pomocí insolvenčního řízení. V kontextu výše shrnuté novely exekučního tarifu, vnímám jako adekvátní pouze snížení paušální náhrady hotových výdajů při splnění povinnosti podle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. V ostatním považuji citovanou novelizaci za nepřilíš zdařilou.

Odměna exekutora a hotové výdaje samozřejmě nejsou jedinými náklady exekuce. Exekuční tarif také obsahuje pravidla pro výpočet náhrady cestovních výdajů, náhrady za ztrátu času, náhrady za doručení písemností, odměny a náhrady nákladů správce závodu a také DPH, jsou-li exekutor nebo správce závodu plátcem DPH. Všechny náklady exekuce musí být vynaloženy účelně, jejich umělé navyšování představuje zneužití práva na jejich náhradu.²²⁰

---

²¹⁸ Srov. TREUTLEROVÁ Hana, *Exekutorům teče do bot kvůli návrhu na snížení exekučního tarifu* [online]. pravni prostor.cz, 15.4.2016. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/tece-exekutorum-do-bot-ministerstvo-hrozi-snizenim-exekutorskeho-tarifu>

Dále srov. ŠRÁMEK Dušan, *Exekutorská komora: Pelikán zkresluje a nafukuje náklady exekucí*. [online]. ceska-justice.cz, 14.3.2017. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/exekutorska-komora-pelikan-zkresluje-nafukuje-naklady-exekuci/>

²¹⁹ Srov. ČESKÁ JUSTICE, *Část senátorů se obrátila na Ústavní soud kvůli odměnám exekutorů, nelíbí se jim ministerská vyhláška*. [online]. ceska-justice.cz, 13.6.2017. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/06/cast-senatoru-se-obratila-ustavni-soud-kvuli-odmenam-exekutoru-nelibise-ministerska-vyhlaska/>

²²⁰ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 16.1.2012, sp. zn. IV. ÚS 1881/11.

5.1.2 Náklady oprávněného

Mezi výdaje, která oprávněný vynaloží při uplatňování svého nároku u exekutora se řadí náklady uvedené v ustanovení § 137 odst. 1 a 3 OSŘ. V hlavních rysech jsou druhy nákladů oprávněného a jejich výpočet v exekučním řízení totožné s úpravou soudního výkonu rozhodnutí, proto v podrobnostech odkazují na kapitolu 3.2 diplomové práce, kde detailně analyzují danou problematiku. Neznamena to však, že se mírné odlišnosti nevyskytují.

Zatímco v soudním výkonu rozhodnutí může soud uložit oprávněnému povinnost ke složení zálohy na náklady soudního výkonu rozhodnutí až do jejich očekávané plné výše²²¹, exekuční tarif dovoluje exekutorovi požadovat po oprávněném složení zálohy na náklady exekuce pouze v maximální výši 50 % předpokládané hodnoty nákladů exekuce.²²² Ustanovení § 90 odst. 3 EŘ také výslovně zakazuje, aby exekutor požadoval zálohu na náklady exekuce, pokud jde o exekuci k vymožení výživného nezletilého dítěte.

5.1.3 Náklady povinného

V rámci exekučního řízení zajisté vznikají náklady i povinnému, ten však má jen velmi omezenou možnost k přiznání jejich náhrady, a to ve specifických případech uvedených v další kapitole. Nastane-li situace, kdy povinný bude mít nárok na náhradu vynaložených nákladů, vypočítají se jeho náklady podle stejných pravidel jako u oprávněného.²²³

5.2 Pravidla pro náhradu nákladů exekučního řízení

Základní pravidlo pro náhradu nákladů exekučního řízení, které v praxi nepůsobí příliš výkladových problémů, obsahují ustanovení § 87 odst. 2 a 3 EŘ. Obdobně jako u soudního výkonu rozhodnutí staví právní úprava exekučního řízení na tzv. presumovaném procesním úspěchu oprávněného, společně s náhradou nákladů exekuce, které náležejí exekutorovi. Podle citovaných ustanovení má tedy oprávněný vůči povinnému právo na náhradu účelně vynaložených nákladů a povinný zároveň hradí náklady exekuce, které náležejí exekutorovi.²²⁴

---

²²¹ Srov. Srov. JIRSA, J. a kol., opt. cit. sub. 201. s. 123.

²²² Srov. ustanovení § 12 odst. 2 vyhl. č. 330/2001 Sb., exekuční tarif.

²²³ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 206, s. 457.

²²⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 587-588.

Uvedené principy však lze aplikovat, jen jestliže dojde k úspěšnému provedení exekuce. V případě, kdy skončí exekuce zastavením, použijí se pravidla uvedená v ustanovení § 89 EŘ, jenž jsou interpretačně o poznání méně zřetelná, tudíž vyvolávají aplikační nejasnosti a často se dostávají až k Ústavnímu soudu.

Obecné důvody pro zastavení exekuce stanoví především ustanovení § 268 odst. 1 písm. a až h) OSŘ, vždy s přihlédnutím k ustanovení § 55 a 55a EŘ. Pravidla obsažená v ustanovení § 89 EŘ obsahují zásadu tzv. procesního zavinění zastavení exekuce. To znamená, že povinnost k náhradě nákladů exekuce a k náhradě nákladů účastníků řízení bude mít oprávněný nebo povinný podle toho, kdo z nich zastavení exekuce zavíní. Podle tohoto ustanovení nikdy nelze uložit exekutorovi povinnost k náhradě nákladů exekučního řízení ve prospěch některého z účastníků řízení. Vůči exekutorovi připadá v úvahu pouze uplatnění odpovědnosti za škodu.²²⁵

Jak již bylo výše uvedeno, důvodů pro zastavení exekuce existuje celá řada a mnohdy se velmi obtížně určuje zavinění jednotlivých účastníků řízení, proto nelze obecně podat taxativní výčet určitých důvodů pro zastavení, ať už na straně oprávněného nebo povinného. Přesto se zavinění zastavení exekuce na straně oprávněného vždy dovodí při zastavení podle ustanovení § 268 odst. 1, písm. a) OSŘ, protože oprávněný podává návrh, ačkoliv se rozhodnutí ještě nestalo vykonatelným, například neuběhla pariční lhůta k plnění. Dále například u důvodu k zastavení podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, tedy u situace, kdy po vydání rozhodnutí, které slouží jako exekuční titul, zanikne právo tímto rozhodnutím přiznané, se musí vždy posoudit konkrétní skutkový stav. Možným zánikem práva u peněžitého plnění může být splnění vymáhané povinnosti nebo započtení povinným. Zavinění zastavení se v takovém případě posoudí podle toho, kdy povinný svůj dluh zaplatil nebo započel, pokud to prokazatelně učiní ještě před podáním návrhu oprávněným, zavinění zastavení půjde k tíži oprávněného, v opačném situaci bude povinen hradit náklady exekučního řízení povinný.²²⁶

Patrně nejzajímavější otázkou týkající se problematiky náhrady nákladů exekučního řízení tvoří rozhodování o náhradě při zastavení exekuce v situaci, kdy se v řízení ukáže, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí nákladů

---

²²⁵ Srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29.8.2011, sp. zn. 56 Co 333/2011.

²²⁶ LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 206, s. 462.

exekuce.²²⁷ Za účelem zřetelného řešení daného problému vložil zákonodárce zákonem č. 347/2007 Sb., s účinností od 1.1.2008 do ustanovení § 89 EŘ větu druhou, která zní: *„V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný.“*²²⁸

I přes tuto novelizaci Ústavním soud stojí na svém dřívějším výkladu ustanovení § 89 EŘ, kdy v právní větě nálezu ze dne 29.9.2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/08 předložil ústavně konformní výklad citované novelizace. *„Ustanovení § 89 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 347/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nutno ústavně konformně interpretovat v návaznosti na ustanovení § 89 věty první exekučního řádu tak, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce.“*²²⁹

Lze tedy shrnout, že i podle novelizovaného ustanovení § 89 EŘ není možné, při respektování náležité opatrnosti a uvážlivost ze strany oprávněného, automaticky přiznávat exekutorovi náhradu nákladů řízení k tíži oprávněného. Takové rozhodnutí musí být opřeno o relevantní skutkové okolnosti, ze kterých lze bezpochyby dovést zavinění oprávněného. Procesní zavinění zastavení exekuce tak nepůjde nikdy bez dalšího dovést jen na základě podání návrhu na nařízení exekuce bez dalších okolností, které by odůvodňovaly porušení náležité míry opatrnosti a uvážlivosti ze strany oprávněného. Za takové okolnosti by se dal považovat případ, kdy oprávněný proti povinnému disponuje několika exekučními tituly, které se již pomocí exekutora pokoušel vymoci, podal několik návrhů na nařízení exekuce, z nichž všechny exekutor posléze zastavil z důvodu nemajetnosti povinného. Pokud za tohoto stavu oprávněný podá další návrh na nařízení exekuce a exekuce bude posléze opět zastavena pro nemajetnost, lze dovést procesní zavinění zastavení oprávněného a uložit mu povinnost k náhradě nákladů exekuce ve prospěch exekutora.

---

²²⁷ Zastavení exekuce pro tzv. nemajetnost podle ustanovení § 268 odst. 1, písm. e) z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

²²⁸ Ustanovení § 89 věta druhá z. č. 120/2001 Sb. exekuční řád.

²²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/08.

5.3 Rozhodování o nákladech exekučního řízení

Rozhodnout o náhradě nákladů exekučního řízení lze v zásadě dvěma způsoby, které se od sebe liší jak dobou, kdy se o nich rozhoduje, tak podmínkami, jež musí být pro dané rozhodnutí naplněny. Prvním ze zmiňovaných způsobů je příkaz k úhradě nákladů exekuce vydávaný podle ustanovení § 88 odst. 1 EŘ ve spojení s ustanovením § 87 odst. 4 EŘ, který v praxi tvoří nejtypičtější způsob rozhodování, protože ho exekutor vydává v naprosté většině exekučních řízení. Jako druhý způsob lze označit rozhodnutí o náhradě nákladů exekučního řízení při zastavení exekuce podle ustanovení § 89 EŘ. Jednotlivé důvody pro zastavení exekuce diplomová práce uvádí v předchozí kapitole, exekutor nebo soud v takovém případě rozhoduje usnesením, které obsahuje nejen výrok o zastavení exekuce, ale i výrok o náhradě nákladů exekučního řízení na základě zavinění.

5.3.1 Příkaz k úhradě nákladů exekuce

Právní úpravu příkazu k úhradě nákladů exekuce obsahuje ustanovení § 88 EŘ, společně s ustanovením § 87 odst. 4 EŘ. Z pohledu teorie civilního procesu tvoří příkaz k úhradě nákladů exekuce zvláštní typ rozhodnutí v exekučním řízení, v němž exekutor určuje složky a výši nákladů exekučního řízení. Právní úprava, stejně jako v soudním výkonu rozhodnutí, vychází z presumovaného úspěchu prováděné exekuce, tudíž se příkazem k úhradě nákladů exekuce určuje povinnému povinnost k náhradě nákladů exekuce a k náhradě nákladů oprávněného, podle jednotlivých pravidel, jak byly uvedeny v předchozích kapitolách. I přestože konkrétní složky a výši náhrady nákladů exekučního řízení stanovuje exekutor v příkazu k náhradě nákladů exekuce, samotný způsob je určen na základě ustanovení § 87 odst. 4 EŘ již v exekučním příkazu a nelze ho příkazem k úhradě nákladů exekuce nijak rozšiřovat. Mezi méně časté, nicméně reálné případy patří také uložení povinnosti k náhradě nákladů státu, kterému stejně jako v nalézacím řízení mohou vzniknout například náklady na tlumočné. Při stanovení konkrétní výše takových nákladů se poté postupuje analogicky podle OSŘ, protože v EŘ neexistuje žádné speciální ustanovení upravující tuto problematiku.²³⁰

Ustanovení § 88 odst. 2 EŘ upravuje náležitosti obsahu příkazu k úhradě nákladů exekuce. Z výčtu zákonem upravených náležitostí stojí za pozornost zejména

---

²³⁰ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 593.

povinnost exekutora vyčíslit jednotlivé náklady exekučního řízení a také toto vyčíslení náležitě odůvodnit. Z odůvodnění příkazu k úhradě nákladů exekuce musí jasně vyplývat, jaké jednotlivé druhy nákladů vznikly, jejich složky, výpočet a postup, jakým exekutor k výpočtu dospěl. Příkaz k úhradě nákladů exekuce musí totiž být přezkoumatelný, tedy obsahovat takové odůvodnění, aby účastníci řízení a případně i soud mohli posoudit jeho zákonnost.²³¹

Příkaz k úhradě nákladů exekuce se doručuje oprávněnému a povinnému, ve výjimečných případech exekutor tento příkaz také doručuje jiným osobám, jestliže je to stanoveno u konkrétních způsobů výkonu rozhodnutí dle OSŘ. V rámci exekučního řízení exekutor nemusí vydat pouze jeden příkaz k úhradě nákladů exekuce, i když se jedná o nejčastější variantu. Jednotlivé příkazy k úhradě nákladů exekuce mohou být teoreticky řetězeny za sebou, například v situacích, kdy do exekučního řízení přistoupí další oprávněný. Jestliže dojde k vydání dvou a více příkazů k úhradě nákladů exekuce, musí exekutor vždy dílčí příkazy pečlivě odůvodňovat, tak aby nedošlo k dvojímu uhrazení některého z druhů nákladů.²³²

5.3.2 Rozhodnutí o náhradě nákladů při zastavení exekuce

Pravidla pro náhradu nákladů exekučního řízení při jeho zastavení jsem v diplomové práci již rozebíral výše, nyní se tedy budu věnovat jen analýze konkrétního rozhodnutí o zastavení exekuce. O zastavení exekuce rozhoduje exekutor nebo soud usnesením, nabytím právní moci takového usnesení se exekuční řízení končí, tím pádem zaniká i účinnost příkazu k úhradě nákladů exekuce. Jestliže dojde k zastavení exekuce, příkaz k úhradě nákladů exekuce nemůže sloužit jako exekuční titul, tím se stává právě usnesení o zastavení exekuce, proto v něm také musí být rozhodnuto o příslušné náhradě. Z tohoto důvodu bude v usnesení o zastavení exekuce vedle výroku o zastavení také výrok o tom, který z účastníků řízení má uhradit náklady exekuce a v neposlední řadě výrok, jímž se upraví povinnost k náhradě nákladů mezi jednotlivými účastníky řízení, a to vždy podle toho, kdo z účastníků řízení zastavení exekuce zavíní. Obecně platí, že výroky o náhradě nákladů exekučního řízení musí být náležitě odůvodněny stejně, jako tomu exekutor činí při vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce, jedinou výjimku tvoří zastavení exekuce podle ustanovení § 55 odst. 3

²³¹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp zn. II. 336/05.

²³² LAVICKÝ, P. a kol., opt. sub. 206, s. 459.

EŘ, ve spojení s ustanovením § 169 odst. 2 OSŘ, tedy případ, kdy účastníci řízení s návrhem na zastavení exekuce souhlasí nebo se k takovému návrhu nevyjádřili.²³³

5.3.3 Obrana proti rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce

Výše rozebrané zvláštnosti dvou základních typů rozhodnutí o náhradě nákladů exekučního řízení, tedy příkazu k úhradě nákladů exekuce a usnesení o zastavení exekuce, ve kterém jsou zakomponovány výroky o náhradě nákladů exekučního řízení, se také projevují v opravných prostředcích, jež lze proti těmto rozhodnutím podat. Proti rozhodnutí o zastavení exekuce se v souladu s ustanovením § 55c EŘ podává klasické odvolání. Ovšem zvláštním opravným prostředkem proti příkazu k úhradě nákladů exekuce jsou námitky, proto se jimi budu v této kapitole nadále zabývat.

Tak jako příkaz k úhradě nákladů exekuce tvoří speciální formu rozhodnutí v exekučním řízení, jsou i námitky jako opravný prostředek proti tomuto příkazu ryze speciální formou opravného prostředku v civilním procesu. Právní úpravu procesního postupu při podávání a rozhodování o námitkách obsahuje ustanovení § 88 odst. 3 a 4 EŘ. Základními účastníky řízení, kteří mohou podat námitky jsou povinný a oprávněný. U dalších osob tato možnost již závisí na jejich procesním postavení v konkrétním řízení, v tomto kontextu lze uvažovat o manželovi povinného, případně o původním exekutorovi, který byl vyloučen nebo došlo ke změně exekutora.²³⁴

Lhůta pro podání námitek je osm dnů a počíná běžet od doručení příkazu k úhradě nákladů exekuce účastníkovi řízení. Jelikož EŘ neobsahuje zvláštní úpravu doručování, použijí se obecná ustanovení § 45 a násl. OSŘ. Pokud aktivně legitimovaná osoba podá námitky opožděně, exekutor o nich sám nerozhoduje, ale postoupí námitky soudu, který je po posouzení odmítne, proti čemuž je možno podat odvolání. Námitky podané oprávněnými osobami musí vždy obsahovat důvod nesprávnosti příkazu k úhradě nákladů exekuce. M. Kasíková se přiklání k tomu, že soud je při rozhodování o námitkách vázán namítanými důvody, připouští však, že v praxi některé soudy postupují odlišně a přezkoumávají příkaz k úhradě nákladů exekuce jako celek.²³⁵ Jestliže soud chybně spočítá lhůtu k podání námitek a nesprávně je považuje za podané

---

²³³ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 607-608.

²³⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 597.

²³⁵ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 598.

opožděně, v důsledku čehož se jimi nezabývá, bezpochyby tím zasahuje do ústavně zaručeného práva na soudní ochranu.²³⁶

V případě, že jsou námitky bezvadné a podané oprávněnou osobou, mají devolutivní účinek, tudíž příkaz k úhradě nákladů exekuce nenabývá právní moci. Po doručení námitek o nich rozhoduje v první řadě exekutor. Vyhoví-li zcela podaným námitkám, vydá nový příkaz k úhradě nákladů exekuce, proti němuž lze opět podávat námitky ve stejném procesním postupu s tím rozdílem, že nově podané námitky exekutor již vůbec neposuzuje a ihned je předloží k rozhodnutí soudu. Pokud exekutor nevyhoví námitkám v plném rozsahu, celou věc postoupí bez zbytečného odkladu exekučnímu soudu. Společně s námitkami musí také předložit důkazy, o které se opírá příkaz k úhradě nákladů exekuce. Ustanovení § 88 odst. 3 klade důraz na rychlé rozhodnutí soudu, ten musí rozhodnout do 15 dnů od předložení všech relevantních podkladů pro rozhodnutí. Soud má možnost poté rozhodnout o námitkách v zásadě třemi způsoby. Uzná-li příkaz k úhradě nákladů exekuce za zákonný, námitky buďto zamítne nebo příkaz potvrdí. Volba mezi těmito variantami nebude mít žádný vliv na zákonnost rozhodnutí soudu a vyvolá stejně právní účinky, ať již dojde k zamítnutí námitek nebo k potvrzení příkazu. Druhým způsobem soudního rozhodnutí je zrušení příkazu k úhradě nákladů exekuce. Takto soud rozhodne, jestliže se příkaz jeví nepřezkoumatelným, to znamená, že neobsahuje dostatečné odůvodnění nebo pro něho neexistují relevantní podklady. Poslední možností soudního rozhodnutí tvoří změna příkazu k úhradě nákladů exekuce.²³⁷

V případě zamítnutí námitek nebo změny příkazu k úhradě nákladů exekuce by měl soud sám rozhodnout o náhradě nákladů řízení o námitkách, protože při následném rozhodnutí exekutora formou příkazu k úhradě nákladů exekuce, jež by se týkal námitkového řízení, by opět došlo k tomu, že by bylo možné podat námitky, i pokud by se exekutor řídil závaznými pokyny soudu. Tudíž by docházelo k situacím, kdy by se neustále opakovaly příkazy k úhradě nákladů exekuce, proti nimž by stále dokola účastníci řízení podávali námitky, čímž by v praxi docházelo k naprostému zablokování reálného vymáhání nákladů exekučního řízení. Pro úplnost uvádím, že proti rozhodnutí soudu o námitkách nejsou přípustné žádné opravné prostředky. Jedinou účinnou

---

²³⁶ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 4.3.2010, sp. zn. III. ÚS 290/09.

²³⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 599-600.

obranou, kterou právní řád poskytuje je podání ústavní stížnosti, k čemuž také v praxi často dochází.²³⁸

---

²³⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol., opt. cit. sub. 208. s. 601.

Závěr

Závěrem bych rád podotkl, že náhrada nákladů v nalézacím a exekučním řízení tvoří velice rozsáhlou a neustále se vyvíjející problematiku civilního řízení. Tento rozsah a vývoj není ani tak dán hlubokými teoretickými rozbory, nýbrž spíše častými a někdy i poměrně nekonceptně uchopenými novelizacemi, v jejichž důsledku se právní úprava mění a místy stává nejasnou pro její adresáty, což se také projevuje při soudním rozhodování, které musí neustále pružně reagovat na příslušné legislativní změny. Důkazem toho může být například i nejnovější novelizace exekučního řádu, která nabyla účinnosti 1.4.2017 a vyvolala mezi odbornou veřejností poměrně bohatou diskuzi, která vyústila až v to, že část senátorů podala k Ústavnímu soudu návrh na její zrušení.

Základním cílem mé diplomové práce bylo podat ucelený rozbor zmíněné problematiky a postihnout všechny existující instituty, což jsem se také v jejím textu pokusil naplnit nejvyšší možnou měrou. Zároveň jsem se však s větší intenzitou zaměřil na nejpalčivější problémy, které celou oblast náhrady nákladů nalézacího a exekučního řízení provázejí. V této souvislosti upozorňuji zejména na instituty jako jsou odměna advokáta, bagatelní spory, náklady exekuce a náklady oprávněného. Diplomová práce také v celém svém obsahu upozorňuje na možné nedostatky právní úpravy a snaží se nabídnout možnost systémového řešení.

V tomto kontextu jsem dospěl k závěru, že by pro právní úpravu náhrady nákladů v nalézacím a exekučním řízení byla nejprospěšnější komplexní novelizace, vytvořena teoretickými i praktickými odborníky v této oblasti, ovšem také za účasti zástupců všech zainteresovaných právnických profesí, a to se zřetelem ke všem praktickým poznatkům o fungování právní úpravy současné. Tato vize je však v realitě velice obtížně uskutečnitelná.

Ať už se v budoucnu přistoupí ke komplexní revizi právní úpravy nebo bude zákonodárce postupovat cestou dílčích novelizací, obecně by podle mého názoru stálo za úvahu určité typy řízení, jejichž předmětem mohou být například spory z nezaplaceného jízdného, vyčlenit z pravomoci soudů a přenechat je k rozhodování specializovaným orgánům, konceptně obdobně jako je tomu například u sporů s telefonními operátory. Takové vyčlenění předmětných oblastí by umožnilo plně reflektovat jejich zvláštnosti i s ohledem na náhradu nákladů řízení a zároveň by

nemusela být v takové míře neodůvodněně omezována náhrada nákladů nalézacího i exekučního řízení jako celku, a to obzvláště s ohledem na bagatelní spory. Nelze však pochybovat o tom, že by právní úprava náhrady nákladů nalézacího i exekučního řízení, zejména v oblasti bagatelních sporů, měla obecně více zvýhodňovat toho, kdo se svůj dluh snaží účinně řešit, oproti těm, kteří jsou ke svým dluhům lhostejní, jimž by jistě ochranná ustanovení právních předpisů svědčit neměla.

Souhlasím s předestřeným závěrem Ústavního soudu, který v nálezu ze dne 17.4.2013 sp. zn. Pl. ÚS 25/12 předpověděl nutnost přijetí nové přísudkové vyhlášky. Současný stav, kdy se odměna advokáta vypočítává podle advokátního tarifu lze označit za provizorní a nevyhovující. Z důvodů složitosti dílčích výpočtů, mnohdy jednotliví soudci a jejich administrativní aparát tráví hodně času se správným stanovením složek a výší nákladů řízení, což se určitě nedá označit za vyhovující stav.

Podle mého názoru zůstane i do budoucna problematika náhrady nákladů v nalézacím a exekučním řízení aktuálním tématem, jehož vývoj lze jen těžko předpovídat, protože se jedná o oblast, která bude více či méně zasahovat do zájmů jednotlivých politických subjektů, které ji mohou přizpůsobovat společenskému mínění bez ohledu na názory odborníků, což pro právní úpravu jako celek nevěstí nikdy nic zvláště dobrého.

Seznam zkratek

advokátní tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
DPH	Daň z přidané hodnoty
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
exekuční tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem
insolvenční zákon	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
jednací řád	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb. Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
LZPS	Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
notářský tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

obč. zák.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
přísudková vyhláška	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníků advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud
vyhláška č. 64/2012 Sb.	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 64/2012 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
vyhláška č. 120/2014 Sb.	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách

advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif),
ve znění pozdějších předpisů

- vyhláška č. 441/2016 Sb.** Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 441/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 30/2000 Sb.** Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 347/2007 Sb.** Zákonem č. 347/2007 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 404/2012 Sb.** Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- ZoSOP** Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- ZP** Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- ZŘS** Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 4921. ISBN 978-80-7400-107-9.

HURDÍK, J. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. s. 136. ISBN 978-80-7552-087-6.

JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. §79-180 občanského soudního řádu*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 616. ISBN 978-80-7552-034-0.

JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. s. 1080. ISBN 978-80-87109-48-9.

JIRSA, J. a kol., *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha V. §251-376 občanského soudního řádu*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 632. ISBN 978-80-7552-273-3.

KASÍKOVÁ, M. a kol., *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 1168. ISBN 978-80-7400-630-2.

KOVÁŘOVÁ, D. a kol., *Odměna advokáta (komentář)*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016, s. 280. ISBN 978-80-7552-028-9.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 1116. ISBN 978-80-7478-986-1.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015, s. 556. ISBN 978-80-7478-988-5.

LAVICKÝ, Petr a kol., *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 1012. ISBN 978-80-7478-869-7.

SVOBODA, K., SMOLÍK, O., ŠÍNOVÁ, R. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 478. ISBN 978-80-7400-506-0.

WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 906. ISBN 978-80-7357-750-6.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. s. 624. ISBN 978-80-7502-076-5.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 352. ISBN 978-80-7502-077-2.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka at al., *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 580. ISBN 978-80-7380-571-5.

Seznam odborných článků a jiných zdrojů

BŘÍZA Petr, *Bagatelní spory bez náhrady nákladů řízení – znamená to více spravedlnosti* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 31.1.2014. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/bagatelni-spory-bez-nahrady-nakladu_31.html

COUFALÍK Petr. Kritické zhodnocení nálezu ÚS ve věci paušální náhrady hotových výdajů nezastoupenému účastníku. *Soudní rozhledy*. 2015, roč. 21, č. 1, s. 8–9. ISSN 1211-4405. Dostupné také z Beck-online.

COUFALÍK Petr. Několik poznámek k náhradě nákladů v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 3, s. 39-44. ISSN 1210-6348. Dostupné také z Beck-online.

ČESKÁ JUSTICE, *Část senátorů se obrátila na Ústavní soud kvůli odměnám exekutorů, nelíbí se jim ministerská vyhláška*. [online]. ceska-justice.cz, 13.6.2017. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/06/cast-senatoru-se-obratila-ustavni-soud-kvuli-odmenam-exekutoru-nelibi-se-ministerska-vyhlaska/>

FLAM Jiří, *Nezávislost soudního exekutora a jeho odměna* [online]. pravni prostor.cz, 7.3.2017. [cit. 16.6.2017]. Dostupné z: <http://www.pравниprostor.cz/clanky/procesni-pravo/nezavislost-soudniho-exekutora-a-jeho-odmena>

HENDRYCHOVÁ Ivana., *Náhrada nákladů před pravomocným rozhodnutím soudu o zastavení řízení*. *Právní rozhledy*. 2008, č.23, s. 871-872. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

CHALOUPKOVÁ, Iva., *Stanovisko České advokátní komory ke zrušení vyhlášky č. 484/2008 Sb.* [online]. Česká advokátní komora, 2013 [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11231>

CHALUPA, Luboš, *Právní povaha nákladu řízení*. [online]. [cit. 19.3.2017]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/pravni-povaha-naroku-na-nahradu-nakladu-rizeni>

JIRSA, Jaromír, *Patalie nákladového rozhodování v civilním řízení*. [online]. Právní prostor, 11.3.2015. [cit. 1.4.2017].
Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/patalie-nakladoveho-rozhodovani-v-civilnim-rizeni>

KAPLAN Tomáš, ZBYTOVSKÁ Lenka., *Vývoj náhrady nákladů řízení*. [online]. Praha: epravo.cz, 27.3.2015. [cit. 9.4.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyvoj-nahrady-nakladu-rizeni-97095.html>

KOUKAL, Pavel, HANKOVÁ Lenka. *Předžalobní výzva k plnění podle 142a občanského soudního řádu*. [online] 5.5.2014 [cit. 24.3.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/predzalobni-vyzva-k-plneni-podle-142a-obcanskeho-soudniho-radu-94049.html>

KRYM, Ladislav, *Vymáhání již přiznaných náhrad nákladů není ohroženo (ad zrušení přísudkové vyhlášky)* [online]. Česká advokátní komora, [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11264>

KŘIVÁČKOVÁ Jana., Přípustnost odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení v bagatelních věcech. *Právní rozhledy*. 2009, č.13, s. 479-481. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

MALÁ Jana. Moderační právo soudu ve světle aktuální judikatury ÚS. *Soudní rozhledy*. 2014, č. 7-8, s. 249. ISSN 1211-4405. Dostupné také z Beck-online

MICHNA L., MICHNA O., Soudcovské zmírňovací právo dle § 150 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2002, č.4, s. 172-175. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

NAVRÁTIL, David., Náhrada nákladů řízení (aneb proč hledat problém tam, kde není). *Právní rozhledy*. 2009, č.5, s. 181-183. ISSN 1210-6410. Dostupné také z Beck-online.

PETROV Jan, *Novela advokátního tarifu: o kolik, proč ano a ne, jak obejít*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 3.7.2014. [cit. 10.4.2017]. Bod 6.

Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2014/07/novela-advokatniho-tarifu.html>

Sněmovní tisk č. 107 [online] 2014. Rozeslán poslancům 23.1.2014.Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [cit. 10.3.2017].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=107&o=4>

Sněmovní tisk č. 337 [online] 2014. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. [cit. 10.3.2017].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=337&CT1=0>

SVOBODA Karel., Zjevně nespravedlivé náklady řízení v aktuální judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2011, č. 3, s. 3. ISSN 1802-3843. Dostupné také z ASPI pod ID: LIT38224CZ.

ŠRÁMEK Dušan, *Exekutorská komora: Pelikán zkresluje a nafukuje náklady exekucí*. [online]. ceska-justice.cz, 14.3.2017. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/exekutorska-komora-pelikan-zkresluje-nafukuje-naklady-exekuci/>

ŠRÁMEK, Dušan. *Náklady řízení se budou hradit i ve sporech nezastoupených advokátem* [online]. Česká justice, 2015 [cit. 13.3.2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2015/07/novinka-naklady-rizeni-se-budou-hradit-i-ve-sporech-nezastoupenych-advokatem>

ŠULÁKOVÁ, Martina. Náhrada nákladů řízení ve světle aktuální judikatury Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 4, s. 25-30. ISSN 1210-6348.

TREUTLEROVÁ Hana, *Exekutorům teče do bot kvůli návrhu na snížení exekčního tarifu* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 15.4.2016. [cit. 18.6.2017]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/tece-exekutorum-do-bot-ministerstvo-hrozi-snizenim-exekutorskeho-tarifu>

Seznam právních předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 235/2004 Sb., Zákon o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákonem č. 347/2007 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 297/2016 Sb., Zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (exekuční tarif)

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb. Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 441/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníků advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 64/2012 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu

Vyhláška č. 440/2016 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

Seznam judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 11.5.1999, sp. zn. I. ÚS 13/98
Nález Ústavního soudu ze dne 22.6.2000, sp. zn. III. ÚS 170/99
Usnesení Ústavního soudu ze dne 1.4.2003, sp. zn. II. ÚS 563/01
Nález Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp. zn. II. 336/05
Nález Ústavního soudu ze dne 1.3.2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06
Nález Ústavního soudu ze dne 9.10.2007, sp. zn. I. ÚS 586/05
Nález Ústavního soudu ze dne 21.5.2008, sp. zn. II. ÚS 814/08
Nález Ústavního soudu ze dne 2.10.2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08
Nález Ústavního soudu ze dne 5.11.2008, sp. zn. I. ÚS 2862/07
Nález Ústavního soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. III. ÚS 892/08
Nález Ústavního soudu ze dne 9.6.2009, sp. zn. III. ÚS 292/07
Nález Ústavního soudu ze dne 5.8.2009, sp. zn. I. ÚS 1310/09
Nález Ústavního soudu ze dne 12.1.2010, sp. zn. I. ÚS 1030/08
Nález Ústavního soudu ze dne 4.3.2010, sp. zn. III. ÚS 290/09
Nález Ústavního soudu ze dne 17.8.2010, sp. zn. II. ÚS 808/10
Nález Ústavního soudu ze dne 29.9.2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/08
Nález Ústavního soudu ze dne 23.11.2010, sp. zn. III. ÚS 2984/10
Usnesení Ústavního soudu ze dne 30.11.2010, sp. zn. III. ÚS 2985/10
Nález Ústavního soudu ze dne 8.12.2010, sp. zn. IV. ÚS 296/08
Nález Ústavního soudu ze dne 21.4.2011, sp. zn. II. ÚS 2388/10
Nález Ústavního soudu ze dne 15.12.2011, sp. zn. I. ÚS 3219/10
Nález Ústavního soudu ze dne 10.1.2012, sp. zn. III. ÚS 3000/11
Nález Ústavního soudu ze dne 16.1.2012, sp. zn. IV. ÚS 1881/11
Nález Ústavního soudu ze dne 29.3.2012 sp. zn. I. ÚS 3923/2011
Nález Ústavního soudu ze dne 11.4.2012, sp. zn. IV. ÚS 498/12
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.11.2015 sp. zn. III. ÚS 1859/15
Nález Ústavního soudu ze dne 7.2.2013, sp. zn. III. ÚS 2927/11
Nález Ústavního soudu ze dne 19.2.2013, sp. zn. III. ÚS 1526/12
Nález Ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12
Nález Ústavního soudu ze dne 24.7.2013, sp. zn. I. ÚS 3344/12

Nález Ústavního soudu ze dne 13.5.2013, sp. zn. IV. ÚS 2049/11
Nález Ústavního soudu ze dne 2.10.2013, sp. zn. II. ÚS736/12
Nález Ústavního soudu ze dne 9.12.2013, sp. zn. I. ÚS 2881/12
Nález Ústavního soudu ze dne 7.10.2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13
Nález Ústavního soudu ze dne 25.7.2015, sp. zn. I. ÚS 988/12
Nález Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3559/15
Nález Ústavního soudu ze dne 1.7.2016, sp. zn. I. ÚS 2178/15
Nález Ústavního soudu ze dne 22.2.2017, sp. zn. IV. ÚS 1610/16
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2004, sp. zn. 21 Cdo 1556/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2006, sp. zn. 20 Cdo 1756/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.7.2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2438/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2014, sp. zn. 28 Cdo 586/2016
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.9.2015, sp. zn. Cdo 170/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.12.2015, sp. zn. 23 Cdo 2585/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2016, sp. zn. 25 Cdo 1376/2016
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.3. 1997, sp. zn. 11 Cmo 18/1997
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2004, sp. zn. 5 Cmo 405/2004
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.1.2013, sp. zn. 1 Cmo 228/2012
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.7.2013, sp. zn. Cmo 170/2013
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.8.2013, čj. 12 Cmo 200/2013-131
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.11.2013, čj. 368/2013-22
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.4.2014, čj. 6 Cmo 105/2014-34
Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24.8.2001, sp. zn. 11 Co 716/2001
Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29.8.2011, sp. zn. 56 Co 333/2011
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 27.6.2016,
sp. zn. 18 Co 229/2013
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17.6.2014, sp. zn. 93 Co 324/2014
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7.1.2015, sp. zn. 93 Co 681/2014

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6.2.2015, sp. zn. 93 Co 738/2014

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky
ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. Cpjn 201/2008

Sdělení Ústavní soud ze dne 17.4.2013, č.j. Org. 23/13

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Návrh odměny za jeden úkon právní služby dle § 14b advokátního tarifu 57

Abstrakt

Diplomová práce analyzuje hlavní hlediska náhrady nákladů nalézacího a exekučního řízení. Při soudním rozhodování bývá často problematika náhrady nákladů nalézacího a exekučního řízení považována za druhotné téma, nicméně rozsah odborné diskuze a časté novelizace příslušných právních předpisů vypovídají o pravém opaku. Z tohoto důvodu bylo základním účelem diplomové práce poskytnout ucelený rozbor relevantní právní úpravy, upozornit na praktické problémy při její aplikaci a zároveň učinit návrhy možných změn jednotlivých právních předpisů

Diplomová práce se člení na úvod, pět kapitol a závěr. V úvodu vymezují zejména otázky a cíle práce, jimiž se následně diplomová práce zabývá. Také zde definují základní pojmy.

První kapitola přináší základní přehled dílčích druhů nákladů nalézacího řízení, které jsou důležité pro správné pochopení zákonitostí jejich následné náhrady. Společně s nástinem historického vývoje se dále věnuje jejich praktickému uplatňování a v neposlední řadě upozorňuje na nejčastější potíže při jejich náležitém výpočtu.

Ve druhé kapitole se zabývá charakteristikou jednotlivých pravidel postupujících právní úpravu náhrady nákladů nalézacího řízení jako celku. Patřičný prostor je poskytnut především spornému řízení, a to včetně soustavy opravných prostředků. Pozornosti se však dostává také zvláštnostem řízení nesporného.

Třetí kapitola mívá na zřejmě nejkontroverznější téma náhrady nákladů nalézacího řízení, tedy na bagatelní spory. Popisuje vznik zmíněného problému, obzvláště s ohledem na soudní rozhodování, dává důraz na postupný vývoj v jejich pojmání a věnuje se podmínkám aplikace § 14b advokátního tarifu společně s důsledky jeho zavedení. Odkazy na tuto problematiku také prostupují velkou částí diplomové práce.

Čtvrtá kapitola diplomové práce nejdříve terminologicky odlišuje mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí. Následně provádí rozbor druhů nákladů soudního výkonu rozhodnutí, společně s představením pravidel pro jejich náhradu.

Oproti tomu poslední kapitola se věnuje náhradě nákladů exekučního řízení, kdy z počátku uvádí jednotlivé druhy nákladů exekučního řízení, posléze analyzuje specifika náhrady nákladů exekučního řízení, rovněž také formu rozhodnutí o těchto nákladech

a v neposlední řadě se orientuje na zvláštní opravný prostředek v podobě námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.

V závěru pak shrnuji poznatky, k nimž jsem v diplomové práci dospěl a předkládám možnosti pro potenciální zlepšení právní úpravy.

Summary

This thesis investigates the main perspectives of the reimbursement of costs in trial proceedings and enforcement proceedings. During the process of the judicial decision-making is often the issue of reimbursement of costs in trial proceedings and enforcement proceedings considered as of lesser importance. Nevertheless, the extent of professional discussion and frequent amendments of relevant legal regulations testify the very opposite. For this reason, one of the basic aims of this study was to perform a solid analysis of relevant legal adjustments, to point out the real problems while applying them and also to bring the suggestions of possible changes of particular legal regulations.

The parts of this thesis are as following – introduction, five chapters, and conclusion. In the introductory part, the author defines the issue and aims of the work which are further described in following chapters. It also contains a definition of basic and key terminology.

The first chapter introduces an overview of types of particular costs in trial proceedings, which are essential for understanding the principles and their consequent reimbursements. Alongside with a summary of historical evolution, the author also included practical enforcement and last but not least – the most frequent difficulties of reimbursement calculation are highlighted.

In the second chapter, the author deals with the characteristic of particular rules connected with legal regulations of entire reimbursements of the costs in a trial. Proper attention is also given especially to contentious proceedings including the system of remedies. The author also further focused on unusualness of non-contentious proceedings.

The third chapter explores the topic of reimbursement of costs in trial proceedings of petty cases, which is currently considered as probably the most controversial. Formation of the problem is described there, especially taking into account the court decision-making. The author also emphasizes the gradual evolution of dealing with them and examines the circumstances of applying § 14b of attorney's rates altogether with consequences of its implication. All the work is completed with links concerning this issue.

The fourth chapter of this thesis first distinguishes the difference of terminology of giving a ruling and enforcement. There is an analysis of kinds of reimbursement of costs in giving a ruling and outline of rules for their reimbursement.

The last chapter is devoted to reimbursement of costs in enforcement proceedings. First, particular types of reimbursement of costs in enforcement proceedings are mentioned and further followed by analysis of specific features of the reimbursement. The forms of the decision process of the reimbursements are also mentioned and another important part is a specific remedial feature in the form of objection against reimbursement of enforcement.

To conclude, the author of the thesis summarizes the findings and further sets possibilities of possible improvement of the legal adjustments.

Klíčová slova

Náklady řízení, Náhrada nákladů řízení, Nalézací a exekuční řízení

Keywords

Costs of proceedings, Reimbursement of the costs, Trial proceedings and enforcement proceedings

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Reimbursement of costs in trial proceedings and enforcement proceedings